

N a c r t prijedloga

**VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZA LJUDSKA PRAVA**

**NACIONALNI PROGRAM ZAŠTITE I PROMICANJA
LJUDSKIH PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ
OD 2005. DO 2008. GODINE**

Zagreb, 7. prosinca 2004.

NACIONALNI PROGRAM ZAŠTITE I PROMICANJA LJUDSKIH PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2005. DO 2008. GODINE

1. NACIONALNI PROGRAM zaštite i promicanja ljudskih prava

- 1.1. Preporuka za donošenje Nacionalnog programa (Becka deklaracija iz 1993.)
- 1.2. Svrha donošenja Nacionalnog programa
  - 1.2.1. *Pristup i metodologija izrade Nacionalnog programa*

2. LJUDSKA PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

- 2.1. Što su ljudska prava ?
- 2.2. Povijesni razvoj ljudskih prava
- 2.3. Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda u hrvatskom ustavnom uređenju
  - 2.3.1. *Osobne i političke slobode i prava*
  - 2.3.2. *Gospodarska, socijalna i kulturna prava*
  - 2.3.3. *Kolektivna i globalna prava*
  - 2.3.4. *Humanitarna prava*
- 2.4. Medunarodni instrumenti ljudskih prava i domace pravo
- 2.5. Primjena medunarodnog humanitarnog prava

3. AKTIVNOSTI RH U OSTVARIVANJU I PROMICANJU LJUDSKIH PRAVA

- 3.1. Aktivnosti Republike Hrvatske u ostvarivanju i promicanju ljudskih prava na medunarodnoj razini
  - 3.1.1. Aktivnosti na medunarodnoj razini
    - 3.1.1.1. *Globalna razina*
    - 3.1.1.2. *Regionalna suradnja*
    - 3.1.1.3. *Suradnja s medunarodnim nevladinim organizacijama*
    - 3.1.1.4. *Bilateralna suradnja*
  - 3.1.2. Izvešća prema medunarodnim organizacijama
  - 3.1.3. Temeljni instrumenti i tijela nadležna za zaštitu ljudskih prava
    - 3.1.3.1. *Instrumenti ljudskih prava Ujedinjenih naroda*
    - 3.1.3.2. *Instrumenti ljudskih prava Vijeca Europe*
  - 3.1.4. Suradnja s Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu
    - 3.1.4.1. *Izvršavanje presuda Europskog suda*
  - 3.1.5. Suradnja s medunarodnim kaznenim sudovima
  - 3.1.6. Primjena medunarodnih instrumenata ljudskih prava
- 3.2. Republika Hrvatska i Europska unija
- 3.3. Sustav tijela za zaštitu, pracenje i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj
  - 3.3.1. Javna uprava u ostvarivanju ljudskih prava
    - 3.3.1.1. *Županijske koordinacije za ljudska prava*
    - 3.3.1.2. *Povjerenici za ljudska prava i koordinatori za ravnopravnost spolova*
  - 3.3.2. Pravobranitelji
    - 3.3.2.1. *Pucki pravobranitelj*
    - 3.3.2.2. *Pravobranitelj za djecu*
    - 3.3.2.3. *Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova*
  - 3.3.3. Pravosudna tijela
  - 3.3.4. Ustavni sud RH
  - 3.3.5. Organizacije civilnoga društva
    - 3.3.5.1. *Nevladine organizacije*
    - 3.3.5.2. *Sindikati i udruge poslodavaca*
  - 3.3.6. Mediji

4. ODGOJ I OBRAZOVANJE ZA LJUDSKA PRAVA

- 4.1. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje
- 4.2. Visoko obrazovanje

- 4.3. Izvaninstitucionalno obrazovanje za ljudska prava
  - 4.3.1. *Institucije za obrazovanje za ljudska prava*
  - 4.3.2. *Obrazovanje odraslih*
- 4.4. Strucno osposobljavanje i usavršavanje državnih, lokalnih i javnih službenika
  - 4.4.1. *Pravosudni službenici i dužnosnici, pravosudna policija*
  - 4.4.2. *Policija*
  - 4.4.3. *Ministarstvo obrane i Oružane snage*
- 4.5. Strucna tijela Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske (odbori i povjerenstva)
- 4.6. Doprinos organizacija civilnoga društva obrazovanju za ljudska prava
- 4.7. Mediji

5. PRIORITETNA PODRUCJA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

- 5.1. Nacionalne manjine
  - 5.1.1. *Hrvati kao nacionalna manjina u susjednim zemljama i iseljeništvu*
- 5.2. Prava aktivnih sudionika i stradalnika rata
  - 5.2.1. *Prava sudionika i stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji*
  - 5.2.2. *Prava žrtava i sudionika Drugog svjetskog rata*
  - 5.2.3. *Razminiranje područja od zaostalih mina iz Domovinskog rata*
- 5.3. Zatocene i nestale osobe u Republici Hrvatskoj
- 5.4. Proces povratka i povrat imovine
- 5.5. Obitelj
  - 5.5.1. *Ravnopravno i odgovorno ostvarivanje prava iz roditeljske skrbi*
  - 5.5.2. *Suzbijanje nasilja u obitelji*
- 5.6. Djeca i mladi
  - 5.6.1. *Suzbijanje nasilja među/nad djecom i mladima*
  - 5.6.2. *Zaštita djece i mladih od nezakonite uporabe narkotika*
  - 5.6.3. *Zaštita djeteta od spolnog iskorištavanja, uključujući prostituciju i korištenje djece u pornografske svrhe*
  - 5.6.4. *Djeca i maloljetnici u kaznenom i prekršajnom postupku*
  - 5.6.5. *Djeca i mediji*
- 5.7. Starije osobe
  - 5.7.1. *Medugeneracijska solidarnost*
- 5.8. Osobe s invaliditetom
  - 5.8.1. *Kvaliteta življenja*
  - 5.8.2. *Suzbijanje nasilja nad ženama s invaliditetom i djecom s posebnim potrebama*
  - 5.8.3. *Zaštita osoba s mentalnom retardacijom*
  - 5.8.4. *Položaj osoba s invaliditetom na tržištu rada*
- 5.9. Ravnopravnost spolova
  - 5.9.1. *Jednake mogućnosti*
  - 5.9.2. *Suzbijanje nasilja nad ženama*
  - 5.9.3. *Položaj žene na tržištu rada*
- 5.10. Skrb o posebno osjetljivim skupinama građana
  - 5.10.1. *Zaštita prava osoba s duševnim smetnjama*
  - 5.10.2. *Zaštita ovisnika o opojnim drogama*
  - 5.10.3. *Zaštita osoba zaraženih odnosno oboljelih od HIV-a/AIDS-a*
- 5.11. Suzbijanje rasne i druge diskriminacije
  - 5.11.1. *Azilanti*

- 5.12. Suzbijanje trgovanja ljudima
- 5.13. Suzbijanje korupcije
- 5.14. Vjerska prava i slobode
  - 5.14.1. *Pravo na vjeroispovijest osoba lišenih slobode*
  - 5.14.2. *Dušobrižnička pomoć u zdravstvu i ustanovama socijalne skrbi*
  - 5.14.3. *Dušobrižništvo pripadnika Ministarstva obrane i oružanih snaga i policije*
  - 5.14.4. *Vjerski odgoj u školama*
- 5.15. Sloboda medija
  - 5.15.1. *Sloboda javnog priopćavanja*
  - 5.15.2. *Pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja pripadnicima nacionalnih manjina*
  - 5.15.3. *Pristup vjerskih zajednica sredstvima javnog priopćavanja*
- 5.16. Pravo na zdrav život i okoliš
- 5.17. Pravo na rad

6. PROVEDBA I EVALUACIJA NACIONALNOG PROGRAMA

- 6.1. Preporuka jedinicama lokalne samouprave
- 6.2. Preporuke organizacijama civilnoga društva
- 6.3. Izvješća Vlade Republike Hrvatske o provedbi Nacionalnog programa

D O D A T A K

I. Medunarodno humanitarno pravo

1. *Ženevske konvencije iz 1949. godine i Dopunski protokoli iz 1977.*
2. *Ostali ugovori medunarodnog humanitarnog prava kojih je Republika Hrvatska stranka*
3. *Zaštita civilnog stanovništva u slučaju oružanog sukoba*
4. *Zaštita kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba*

II. Popis medunarodnih instrumenata zaštite ljudskih prava kojih je RH stranka

III. Sustav tijela za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj

1. Tijela Hrvatskog sabora
2. Pucki pravobranitelj, pravobranitelj za djecu i pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova
3. Ured predsjednika RH
4. Tijela Vlade Republike Hrvatske
  - 4.1. *Koordinacija za društvene djelatnosti i ljudska prava*
  - 4.2. *Ured za ljudska prava*
  - 4.3. *Ured za ravnopravnost spolova*
  - 4.4. *Ured za nacionalne manjine*
  - 4.5. *Ured za udruge*
  - 4.6. *Ured za suzbijanje zlorabe opojnih droga*
  - 4.7. *Ured za socijalno partnerstvo*
  - 4.8. *Povjerenstvo za ljudska prava*
  - 4.9. *Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome*
  - 4.10. *Povjerenstvo za osobe s invaliditetom*
  - 4.11. *Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži*
  - 4.12. *Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga*
  - 4.13. *Povjerenstvo za suzbijanje HIV-a/AIDS-a*

- 4.14. Nacionalni odbor za međunarodno humanitarno pravo
- 4.15. Nacionalni odbor za obrazovanje o ljudskim pravima
- 4.16. Nacionalno bioetičko povjerenstvo za medicinu
- 4.17. Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima
Radna skupina za suzbijanje trgovanja djecom
- 4.18. Nacionalno vijeće za zaštitu na radu
- 4.19. Komisija za odnose s vjerskim zajednicama
- 4.20. Vijeće za djecu
- 4.21. Savjet za mlade
- 4.22. Savjet za razvoj civilnog društva

- 5. Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske
- 6. Tijela sudbene vlasti
- 7. Ustavni sud Republike Hrvatske

IV. Aktivnosti Republike Hrvatske na međunarodnoj razini

A. Globalna suradnja kroz strukturu tijela Ujedinjenih naroda

- 1. Opća skupština Ujedinjenih naroda (OSUN)
- 2. Gospodarsko i socijalno vijeće (ECOSOC):
  - a) Komisija za ljudska prava (CHR)
  - b) Komisija o položaju žena (CSW)
- 3. Ured visokog povjerenika za ljudska prava – Područni ured u Zagrebu (OHCHR)
- 4. Vijeće sigurnosti – Protuteroristički odbor

B. Instrumenti zaštite ljudskih prava Ujedinjenih naroda

- 1. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR)
- 2. Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR)
- 3. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (ICERD)
- 4. Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni (CAT)
- 5. Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)
- 6. Konvencija o pravima djeteta

C. Instrumenti zaštite ljudskih prava Vijeca Europe

- 1. Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda / Europski sud za zaštitu ljudskih prava u Strasbourgu
- 2. Europska konvencija za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni
- 3. Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima
- 4. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina

D. Regionalna suradnja

- 1. Vijeće Europe
- 2. Organizacija za europsku suradnju i sigurnost
- 3. Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu

V. Sudionici u izradi Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava

- 1. Sudionici okruglih stolova
- 2. Radna skupina za izradu Nacionalnog programa
- 3. Vanjski/e suradnici/e na izradi Nacionalnog programa

**NACIONALNI PROGRAM
ZAŠTITE I PROMICANJA LJUDSKIH PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ
OD 2005. DO 2008. GODINE**

1. NACIONALNI PROGRAM ZAŠTITE I PROMICANJA LJUDSKIH PRAVA

1.1. Preporuka za donošenje Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava

Vlade država članica Ujedinjenih naroda, zajedno s nevladinim organizacijama i članovima međunarodne zajednice, organizirali su 1993. godine u Becu međunarodnu Konferenciju o ljudskim pravima koja je, kao prva konferencija o ljudskim pravima, bila važan događaj u povijesti međunarodne zajednice i njezinim naporima u zaštiti i promicanju ljudskih prava.

Beckom deklaracijom i njenim provedbenim planom usvojenima na Beckoj konferenciji predložene su osnovne smjernice za provedbu i osiguranje ljudskih prava odnosno zaštitu prava svakog čovjeka širom svijeta. Preporukama su određene aktivnosti za unapređenje ljudskih prava, posebice na nacionalnoj razini države gdje se na stanje ljudskih prava najviše utječe.

Jednom od preporuka (članak 71., glava II) države članice Ujedinjenih naroda pozvane su da pristupe izradi nacionalnog programa/plana djelovanja zaštite i promicanja ljudskih prava kojim će poduzeti mjere za osiguranje zaštite ljudskih prava kao i aktivnosti za promicanje ljudskih prava.

1.2. Svrha donošenja Nacionalnog programa

Slijedom preporuka Becke deklaracije Vlada RH je pristupila izradi programa zaštite i promicanja ljudskih prava na nacionalnoj razini. U tu svrhu je, u okviru Povjerenstva Vlade RH za ljudska prava, osnovana (2002.) Radna skupina za izradu Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava u RH (u daljnjem tekstu: Radna skupina) čiji rad koordinira Ured za ljudska prava Vlade RH (u daljnjem tekstu: Ured).

Nacionalnim programom zaštite i promicanja ljudskih prava od 2005. do 2008. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni program) Vlada jasno usmjerava svoje napore na poboljšanje stanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj te predlaže mjere kojima će se ljudska prava na najbolji mogući način zaštititi.

Nacionalnim se programom:

- utvrđuju osnovne kategorije ljudskih prava i temeljnih sloboda u RH (točka 2.3.),
- uređuje sustavni pristup zaštiti i promicanju ljudskih prava (točka 3.3.),
- utvrđuje pregled aktivnosti RH u ostvarivanju i promicanju ljudskih prava na međunarodnoj razini, regionalna suradnja (točka 3.1.), proces stabilizacije i pridruživanja Europskoj uniji (točka 3.2.), istice važnost obrazovanja za ljudska prava (točka 4.),
- utvrđuju prioriteta područja zaštite ljudskih prava u RH (točka 5.),
- određuju ciljevi koje će Republika Hrvatska poduzimati za otklanjanje nedostataka u pojedinim područjima zaštite ljudskih prava u petogodišnjem razdoblju.

U ostvarivanju ljudskih prava Nacionalni program obuhvaća sva potrebna područja djelatnosti na svim razinama: lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj.

1.2.1. Pristup i metodologija izrade Nacionalnog programa

Republika Hrvatska prvi put pristupa izradi ovakvog dokumenta koji će na cjelovit način obuhvatiti područja ljudskih prava za što je bila potrebna dobra meduresorna suradnja i povezanost svih tijela državne uprave jer sadržaj programa ovisi o doprinosu svakog pojedinog tijela.

Pri izradi Nacionalnog programa rukovodilo se :

- Priručnikom UN-a za izradu nacionalnog programa zaštite ljudskih prava (2000.),
- preporukama Ureda UN-a visokog povjerenika za ljudska prava,

- dosadašnjim primjedbama i preporukama na koje su ukazivala godišnja izvješća međunarodnih organizacija o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj,
- godišnjim izvješćima o radu puckog pravobranitelja,
- godišnjim izvješćima o stanju ljudskih prava u RH objavljenim od strane pojedinih nevladinih organizacija,
- primjedbama i preporukama nadležnih odbora međunarodnih institucija (Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe) u vezi s provedbom međunarodnih instrumenata tih institucija,
- iskustvima nositelja izrade švedskog i norveškog nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava,
- mišljenjem Europske komisije o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvom u Europskoj uniji i europskom partnerstvu,
- Programom Vlade RH u mandatnom razdoblju od 2003. do 2007. godine.

Kako područje ljudskih prava prerasta interese državne uprave, konzultirani su brojni stručnjaci (njih oko 300) i predstavnici iz državnih institucija, sveučilišta, sindikata i poslodavaca, nevladinih organizacija, udruga nacionalnih manjina, vjerskih zajednica i slično, koji su imali značajnu ulogu u određivanju prioriteta i predlaganju mjera zaštite i promicanja ljudskih prava.

* *Zbog opsežnosti materije u Dodatak Nacionalnog programa uvršteni su detaljniji podatci i informacije vezane uz pojedina područja ljudskih prava.*

2. LJUDSKA PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.1. Što su ljudska prava ?

Prema Opcoj deklaraciji o ljudskim pravima, sva ljudska bica se radaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Priznavanje urođenog dostojanstva, jednakih i neotudivih prava svih članova ljudske obitelji, temelj je slobode, pravde i mira u svijetu.

Ljudska prava su urođena, neotudiva, nedjeljiva, međusobno ovisna i univerzalna.

U ocjeni stanja ljudskih prava u nekoj sredini istice se *uloga državne vlasti, civilnog društva i svakog pojedinca*, s naglašenim značajem prihvacene dužnosti i odgovornosti svih cimbenika složenog procesa ostvarivanja ljudskih prava na individualnoj, društvenoj, nacionalnoj, međunarodnoj i globalnoj razini.

Vlada Republike Hrvatske primjenjuje sveobuhvatni, univerzalni pristup razumijevanju i ostvarivanju ljudskih prava i potice ga u svim segmentima društva. Taj pristup ne ostavlja niti jedno područje ljudskih prava i sloboda zapostavljenima, ali isto tako u tome procesu uključuje pitanja dužnosti i odgovornosti svakog pojedinca i svih segmenata društva.

2.2. Povijesni razvoj ljudskih prava

Povijesni razvitak prvih dokumenata kojima se jamce slobode i prava čovjeka vezan je uz pojavu prvih ustavnih akata te ima svoje korijene u povijesti britanske države u dokumentima *Magna Charta Libertatum* (1215.), *Petition of Rights* (1628.) i *Habeas Corpus Act* (1679.).

Francuska deklaracija o pravima čovjeka i građanina (1789.) definirala je "slobodu, vlasništvo, sigurnost i pravo na borbu protiv tlačenja" prirodnim pravom čovjeka.

Poveljom Ujedinjenih naroda (1945.) (u daljnjem tekstu: Povelja) ljudska prava su po prvi puta internacionalizirana zauzimajući mjesto u preambuli Povelje, ističući vjeru u temeljna ljudska prava, jednaka prava muškaraca i žena i ravnopravnost naroda. Daljnje odredbe u tekstu Povelje sadrže zabranu diskriminacije prema rasi, spolu, jeziku i vjeri te pravo na samoodređenje naroda. Time su ljudska prava napokon prestala biti predmetom isključive domaće sudbenosti, a Ujedinjeni narodi su postali središnja i vodeća međunarodna organizacija u cijem se okrilju razvijaju i kodificiraju ljudska prava.

Buduci da Povelja Ujedinjenih naroda detaljno ne nabroja i ne razrađuje ljudska prava, na istu se (1948.) nadovezala *Opća deklaracija o ljudskim pravima* (u daljnjem tekstu: Opća deklaracija) koja je sa svojih 30

clanaka postala novi standard za zaštitu ljudskih prava. Ona je najznacajnije medunarodni dokument o ljudskim pravima i riznica svih do tada prepoznatih ljudskih prava i sloboda. Iako nije obvezujući instrument, nego preporuka, s godinama je jaca svijest u njezinu autoritativnost te je njezin sadržaj pretocen u mnoge ustave.

Nacela Opće deklaracije detaljno su, a nakon dugogodišnjeg rada UN-ove Komisije za ljudska prava, razradena paktovima: Medunarodnim paktom o gradanskim i politickim pravima i Medunarodnim paktom o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima.

U svrhu razrade nacela Povelje i Opće deklaracije usvojeni su brojni medunarodni instrumenti koji reguliraju pojedine segmente iz podrucja ljudskih prava (točka 3.1.6.).

Pored medunarodnog sustava ljudskih prava (instrumenti ljudskih prava Ujedinjenih naroda) razvijali su se regionalni sustavi kojima se dodatno osiguravaju ljudska prava i temeljne slobode pojedinaca (npr. instrumenti ljudskih prava Vijeca Europe (točka 3.1.3.).

2.3. Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda u hrvatskom ustavnom uređenju

Ustavom Republike Hrvatske od 22. prosinca 1990., Republika Hrvatska je uspostavljena kao jedinstvena i nedjeljiva demokratska i socijalna država i kao takva veliku pažnju i znacaj posvecuje podrucju zaštite i promicanja ljudskih prava.

Najviše vrijednosti ustavnog poretka Republike Hrvatske, po uzoru na moderne europske države, jesu: sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava covjeka, nepovredivost vlasništva, ocuvanje prirode i covjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranacki sustav.

Ustav Republike Hrvatske regulira zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i jamci njihovo ostvarivanje neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, politickom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rodenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Ustavom Republike Hrvatske zajamcene su osobne i politicke slobode i prava, ostvarivanje gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, štite se kolektivna i globalna prava te humanitarna prava.

2.3.1. Osobne i politicke slobode i prava

Osobne i politicke slobode i prava, svoje uporište imaju u srodnim odredbama Opće deklaracije o ljudskim pravima, Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda te Medunarodnog pakta o gradanskim i politickim pravima i protokolima, a ukljucuju:

- *pravo na život i zabranu smrtne kazne*
- *nepovredivost slobode i osobnosti*
- *zabranu zlostavljanja i prisilnog rada*
- *zabranu uhicenja ili pritvora bez pisanoga, sudbenoga i na zakonu utemeljenog naloga*
- *pravo uhicenika i zatvorenika na dostojanstvo ukljucujuci pravo na odštetu i javnu ispriku u slucaju nezakonitog lišavanja slobode*
- *jednakost gradana Hrvatske i stranaca pred sudom i drugim tijelima s javnim ovlastima*
- *pravo na pravnu pomoc odvjetništva*
- *presumpciju nevinosti do pravomocne sudske presude*
- *pravo na pravicno i nepristrano sudenje*
- *gubitak stecenih prava prema zakonu za osobito teška kaznena djela*
- *zabranu kažnjavanja za djelo koje nije utvrđeno zakonom ili medunarodnim pravom kao kazneno djelo*
- *slobodu kretanja i izbora boravišta*
- *pravo na azil stranaca i osoba bez državljanstva*
- *nepovredivost doma*
- *pravo na poštivanje i pravnu zaštitu osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i casti*
- *nepovredivost slobode i tajnosti dopisivanja i drugih oblika korespondencije*

- pravo na sigurnost i tajnost osobnih podataka
- slobodu mišljenja i izražavanja misli
- zabranu i kažnjivost pozivanja ili poticanja na rat, uporabu nasilja, poticanja na nacionalnu i drugu mržnju ili nesnošljivost
- slobodu savjesti i vjeroispovijesti
- jednakost vjerskih zajednica pred zakonom i njihovu odvojenost od države
- pravo na javno okupljanje i mirni prosvjed
- slobodu udruživanja
- pravo na obavljanje javnih poslova i rad u javnim službama pod jednakim uvjetima
- biracko pravo s navršenih 18 godina
- pravo na predstavke, pritužbe i prijedloge državnim i drugim javnim tijelima
- vojnu obvezu i pravo na prigovor savjesti.

2.3.2. Gospodarska, socijalna i kulturna prava

Uz osobne i političke slobode i prava Ustavom RH jamci se i ostvarivanje gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava:

- pravo na rad i slobodu rada (pravo na zaradu, pravo na sigurne i zdrave uvjete rada, pravo na mogućnost napredovanja u radu, pravo na odmor i slobodno vrijeme)
- pravo vlasništva i nasljeđivanja
- poduzetničke i tržišne slobode
- pravo zaposlenih i njihovih obitelji na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje
- pravo na pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba (slabi, nemoćni i drugi)
- pravo obitelji na posebnu zaštitu države
- prava majki, djece i mladih na zaštitu države
- dužnost roditelja da odgajaju svoju djecu, dužnost djece da brinu o roditeljima, prava maloljetnika bez roditelja na posebnu državnu skrb
- pravo na obrazovanje
- autonomija sveučilišta
- sloboda znanstvenog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva.

2.3.3. Kolektivna i globalna prava:

- pravo naroda na samoodređenje
- pravo naroda na stalnu suverenost nad njegovim bogatstvom i ekonomskim izvorima
- pravo na razvoj
- pravo na korištenje znanosti i tehnologije u interesu mira i za dobrobit čovječanstva
- pravo na mir
- pravo na zdrav okoliš
- pravo svakog naroda na obranu od agresije.

2.3.4. Humanitarna prava:

- pružanje zaštite i pomoći prognanicima i izbjeglicama
- pružanje zaštite i pomoći osobama bez državljanstva
- zaštita ljudskih prava u oružanim sukobima.

CILJEVI:

- 1) Zaštititi, promicati i unaprijediti ljudska prava u Republici Hrvatskoj.
- 2) Podići razinu svijesti svakog pojedinca o važnosti poznavanja i ostvarivanja ljudskih prava.
- 3) Unapređivati suradnju u sustavu tijela Republike Hrvatske za zaštitu i promicanje ljudskih prava.
- 4) Uspostaviti sustav obrazovanja za ljudska prava.
- 5) Stvoriti uvjete za brži razvoj civilnoga društva.

2.4. Medunarodni instrumenti ljudskih prava i domace pravo

S obzirom na svoju povijest tijekom koje je Republika Hrvatska bila sastavni dio druge države te na cinjenicu da je nezavisnost stekla tek 1991. godine raspadom bivše SFR Jugoslavije, Republika Hrvatska je mnoge medunarodne ugovore naslijedila od svoje prethodnice te ih prihvatila u svoje zakonodavstvo aktom notifikacije o sukcesiji s ucinkom od 8. listopada 1991.

Republika Hrvatska je stranka svih temeljnih medunarodnih ugovora na podrucju ljudskih prava.

Prema clanku 140. Ustava medunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni u "Narodnim novinama", a koji su na snazi, cine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske te su po pravnoj snazi iznad zakona. Slijedom navedenog, od strane sudova moguca je i neposredna primjena medunarodnog prava na nacin da se u slucaju sukoba domaceg zakona i medunarodnog ugovora, medunarodno pravo može direktno primijeniti, a što vrijedi i za podrucje ljudskih prava (točka 3.1.6.).

2.5. Primjena medunarodnog humanitarnog prava

Kao jedna od zemalja koja je prolazila kroz teška iskustva rata, Republika Hrvatska doživljava medunarodno humanitarno pravo kao proširenu zaštitu ljudskih prava u slucaju oružanih sukoba. S obzirom na to da se specificnost instituta medunarodnog humanitarnog prava sastoji u cinjenici da je njegova direktna primjenjivost moguca samo u slucaju oružanog sukoba, Republika Hrvatska je imala prilike aktivno primjenjivati medunarodno humanitarno pravo u Domovinskom ratu.

Potreba za žurnim saniranjem izazvanoga ratnoga stanja dovela je do toga da Ženevske konvencije i njihovi Dopunski protokoli budu prvi medunarodni ugovori kojih je Republika Hrvatska postala strankom aktom notifikacije o sukcesiji. Republika Hrvatska je pri tome prihvatila sve njihove odredbe u potpunosti ne uvažavajući rezerve i izjave na Konvencije bivše SFRJ. Također je priznala nadležnost Medunarodne komisije za utvrđivanje cinjenica.

Medunarodno humanitarno pravo ima ustavnu zaštitu pa su ženevske konvencije i dopunski protokoli dio domaceg prava (te u slucaju sukoba s hrvatskim zakonima imaju jacu pravnu snagu i mogu se neposredno primijeniti). Obzirom na znacaj i osjetljivost ove materije u mnogim slucajevima je, radi njihove provedbe u praksi, potrebno donijeti poseban propis (primjerice odredbe Kaznenog zakona u jednom svom dijelu predstavljaju implementaciju medunarodnog humanitarnog prava jer inkriminiraju genocid, ratna djelovanja protiv civilnih osoba, ranjenih, bolesnih ili ratnih zatvorenika).

Tijekom ratnih godina ostvarena je intenzivna suradnja Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog Crvenog križa s Uredom Medunarodnog odbora Crvenog križa u Zagrebu i UN-ovim Uredom visokog povjerenika za izbjeglice (UNHCR) u Zagrebu koja se nastavlja u podrucju implementacije medunarodnog humanitarnog prava:

- u pružanju zaštite i pomoci prognanika i izbjeglica; u pomoci obiteljima nestalih; u provedbi podizanja svijesti gradana; u suradnji s lokalnim vlastima; u ukazivanju na opasnosti od mina; u posjeti zatvorenika optuženih za ratne zlocine.

U cilju promidžbe medunarodnog humanitarnog prava Vlada Republike Hrvatske je uspostavila institucionalni mehanizam, Nacionalni odbor za medunarodno humanitarno pravo (Dodatak III. točka 4.14.).

Velik korak prema implementaciji medunarodnog humanitarnog prava je ucinjen (2001.) potvrđivanjem Rimskog statuta Medunarodnog kaznenog suda.

Hrvatska nastavlja s ukljucivanjem u suvremene tokove medunarodnog humanitarnog prava na nacin da :

- prati regulativu na ovom podrucju, pozdravlja nove inicijative upravljene na osnaživanje medunarodnog humanitarnog prava, osuduje terorizam i zalaže se za jacanje politike mira.

CILJEVI:

- 1) Pratiti primjenu medunarodnog humanitarnog prava na nacionalnoj razini.**

2) Poticati širenje znanja o humanitarnom pravu i humanitarnim programima na nacionalnoj i lokalnoj razini, posebice među mladima, vojskom i policijom.

3. AKTIVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE U OSTVARIVANJU I PROMICANJU LJUDSKIH PRAVA

Od njezinog osamostaljenja i međunarodnog priznanja (1991.) temeljna nacionalna težnja Republike Hrvatske je izgradnja demokratske države, vladavine prava i održivog gospodarskog napretka.

3.1. Aktivnosti Republike Hrvatske u ostvarivanju i promicanju ljudskih prava na međunarodnoj razini

Vanjska politika Republike Hrvatske veliki dio svoje aktivnosti usmjerava na pracenje i provođenje procesa cjelovite prilagodbe standardima Europske unije (točka 3.2.) i Sjevernoatlantskog saveza (Partnerstvo za mir NATO saveza i Akcijski plan za članstvo). Republika Hrvatska razvija intenzivne dvostrane odnose s njihovim državama članicama te njeguje partnerske odnose sa Sjedinjenim Američkim Državama, Ruskom Federacijom i Kinom.

Zbog posebnog značenja dobrosusjedskih odnosa Republika Hrvatska pridaje veliku pažnju odnosima sa svima s kojima dijeli zajedničke granice. Raspad bivše SFRJ otvorio je niz pitanja, od podjele imovine do utvrđivanja i označavanja državnih granica, u cijem rješavanju Republika Hrvatska, u duhu partnerstva, ustraje na dosljednoj primjeni pravila međunarodnog prava.

Od zemlje primateljice međunarodnih mirovnih inicijativa Republika Hrvatska je postala zemlja koja pridonosi mirovnim naporima UN-a upućujući svoje vojnike u UN-ovu mirovnu operaciju u Sierra Leone, Eritreju, Etiopiju, Afganistan i sl.

Republika Hrvatska daje svoj doprinos i globalnoj borbi protiv terorizma, od humanitarne pomoći i logistike potpore do postrojbi koje su spremne za trenutno djelovanje na terenu. Svojim potezima potvrdila se kao aktivan član Antiterorističke koalicije kojoj je cilj borba protiv međunarodnog terorizma.

3.1.1. Aktivnosti na međunarodnoj razini

3.1.1.1. Globalna razina

Na globalnoj razini Republika Hrvatska suraduje s međunarodnim organizacijama koje imaju univerzalne odnosno zajedničke ciljeve za sve zemlje međunarodne zajednice koje zadovoljavaju određene kriterije potrebne za takvu suradnju (Ujedinjeni narodi, UNESCO, Međunarodna organizacija rada, Svjetska zdravstvena organizacija).

U naporima za kažnjavanje zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina, genocida i agresije, Republika Hrvatska suraduje s međunarodnim kaznenim institucijama.

3.1.1.2. Regionalna suradnja

Republika Hrvatska aktivnom i konstruktivnom politikom regionalne suradnje u okviru svih regija kojima pripada, srednjoeuropske, sredozemne i jugoistočnoeuropske, pridonosi jačanju stabilnosti i sigurnosti u tim regijama.

Suradnja i povezivanje odvija se na razini nacionalnih država (Vijeće Europe, Organizacija za europsku sigurnost i suradnju) te kroz međusobno objedinjavanje susjednih regija (Srednjoeuropska inicijativa i Radna zajednica Alpe-Jadran koje se, između ostalog, bave manjinama i zaštitom njihovih prava).

Aktivnim sudjelovanjem u Paktu o stabilnosti, Republika Hrvatska se dokazuje kao važan čimbenik stabilnosti u jugoistočnoj Europi.

* Regionalnu suradnju vidjeti opširnije u Dodatku IV(D).

3.1.1.3. Suradnja s međunarodnim nevladinim organizacijama

Republika Hrvatska razvija i suradnju s međunarodnim nevladinim organizacijama koje danas sve više daju pečat i smjer razvoju civilnog društva, a najpoznatije su: Human Rights Watch, International Helsinki Federation for Human Rights, Amnesty International.

Republika Hrvatska na Komisiji za ljudska prava UN-a redovito kosponsorira rezoluciju o braniteljima ljudskih prava ("*human rights defenders*") i time aktivno na visokoj razini daje podršku razvoju civilnog društva i njegovih institucija.

3.1.1.4. Bilateralna suradnja

Republika Hrvatska u zaštiti ljudskih prava razvija bilateralnu suradnju osobito u dijalogu sa susjedima što je jedan od prioriteta hrvatske vanjske politike (sporazumi o izrucenju, o povratku ilegalnih migranata te o uzajamnoj zaštiti manjina i slicno).

3.1.2. Izvješća prema međunarodnim organizacijama

Vlada Republike Hrvatske zadužila je (1993.) pojedina ministarstva za nositelje izrade izvješća prema instrumentima ljudskih prava dok je Ministarstvo vanjskih poslova zaduženo za pružanje stručne pomoći pojedinim ministarstvima kao i za koordinaciju svih izvješća o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

CILJEVI:

1) Stručno i pravodobno izvješćivati međunarodne institucije o primjeni međunarodnih instrumenata ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska stranka.

3.1.3. Temeljni instrumenti i tijela nadležna za zaštitu ljudskih prava

3.1.3.1. Instrumenti ljudskih prava Ujedinjenih naroda

Republika Hrvatska je kao članica Ujedinjenih naroda stranka mnogih konvencija prema kojima je dužna ispunjavati obveze. To se osobito odnosi na svih šest međunarodnih ugovora u području zaštite ljudskih prava na univerzalnoj razini:

- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima
Odbor za ljudska prava

Nositelj izrade izvješća je Ministarstvo pravosuđa.

Republika Hrvatska je u listopadu 1999. Odboru podnijela inicijalno izvješće predstavljeno 2001. godine.

- Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima
Odbor o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima

Nositelj izrade izvješća je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva.

Republika Hrvatska je u lipnju 2000. podnijela opsežno inicijalno izvješće (oko 200 paragrafa) za razdoblje od gotovo deset godina. Prezentirano je u studenom 2001. godine.

- Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije
Odbor za ukidanje rasne diskriminacije

Nositelj izrade izvješća je Ministarstvo pravosuđa.

Republika Hrvatska je 1997. godine podnijela Odboru za ukidanje rasne diskriminacije inicijalno te drugo i treće izvješće objedinjeno u jedan dokument, a čije je predstavljanje pred Odborom održala u Ženevi 1998. godine. Tijekom ožujka 2002. Odbor je razmotrio četvrto i peto izvješće o primjeni navedene Konvencije.

- Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni
Odbor protiv mučenja

Nositelj izrade izvješća je Ministarstvo unutarnjih poslova.

Republika Hrvatska je podnijela i pred Odborom predstavila Inicijalno izvješće 1996. godine. Drugo izvješće podneseno je i predstavljeno pred Odborom 1998. godine. Treće izvješće je podneseno u studenom 2001., a predstavljeno u svibnju 2004.

- Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena
Odbor za ukidanje svih oblika diskriminacije žena

Nositelj izrade izvješća je Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske.

Republika Hrvatska je podnijela inicijalno izvješće Odboru 1994. godine koje je pred Odborom predstavila u siječnju 1998. Drugo i treće izvješće podneseno je u listopadu 2003. Republika Hrvatska je (2003.) prihvatila izmjene članka 20. navedene Konvencije a vezano za mogućnost sastajanja Odbora više puta godišnje.

- Konvencija o pravima djeteta
Odbor za prava djeteta

Nositelj izrade izvješća je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

Inicijalno izvješće Republika Hrvatska je podnijela 1994. godine, a pred Odborom za prava djeteta predstavila u siječnju 1996. Drugo izvješće Hrvatska je predstavila u rujnu 2004.

* *Dosadašnja izvješća Republike Hrvatske podnesena UN-ovim odborima, a vezana uz provedbu navedenih šest instrumenata, opisana su u Dodatku IV(B).*

CILJEVI:

1) Potpuno uskladiti nacionalno zakonodavstvo s instrumentima ljudskih prava Ujedinjenih naroda.

3.1.3.2. Instrumenti ljudskih prava Vijeca Europe

Republika Hrvatska je (1996.) postala članicom Vijeca Europe te se, uz pridržavanje Statuta Vijeca Europe i njegovih temeljnih načela, obvezala prema međunarodnim instrumentima te institucije:

- Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda
Europski sud za zaštitu ljudskih prava u Strasbourgu

Vidi točku 3.1.4. i Dodatak IV(C) .

- Europskoj konvenciji za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni
Odbor za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni

Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni bio je u posjetu Republici Hrvatskoj u dva navrata, 1998. i 2003. godine, te je donio izvješća i preporuke vezane uz stanje u zatvorskom sustavu.

- Europskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima
Odbor stručnjaka

Republika Hrvatska je odredila da se Povelja primjenjuje na talijanski, češki, mađarski, srpski, slovački, rusinski i ukrajinski jezik. Hrvatska je podnijela inicijalno izvješće u veljaci 1999. godine te novo izvješće u prosincu 2002. U ožujku 2004. dostavljeno je drugo izvješće o provedbi navedene Konvencije.

- Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina
Odbor ministara

Prvo izvješće Republike Hrvatske dostavljeno je u ožujku 1999., a Savjetodavni odbor je u listopadu 2000. boravio u Hrvatskoj. Odbor ministara je u veljaci 2002. usvojio rezoluciju. Drugo izvješće dostavljeno je u ožujku 2004.

* *Obveze Republike Hrvatske prema instrumentima ljudskih prava Vijeca Europe opisana su u Dodatku IV(C).*

CILJEVI:

1) Potpuno uskladiti nacionalno zakonodavstvo s instrumentima ljudskih prava Vijeca Europe.

3.1.4. Suradnja s Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu

Vladu Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu (u daljnjem tekstu: Europski sud) zastupa Vladin zastupnik. U obavljanju svojih poslova Vladin zastupnik prikuplja potrebne obavijesti, utvrđuje činjenice na temelju kojih su odluke donesene u postupcima pred upravnim i sudbenim tijelima u Republici Hrvatskoj, a protiv kojih je pokrenut postupak pred Europskim sudom, i brine o izvršenju presuda Europskog suda.

3.1.4.1. Izvršavanje presuda Europskog suda

Prema odredbi članka 46. Konvencije, Republika Hrvatska je obvezna provesti konačnu presudu Europskog suda. Presuda Europskog suda se odnosi na obvezu isplate pravice naknade podnositelju i na poduzimanje individualnih mjera koje trebaju okoncati protupravnu situaciju za podnositelja zahtjeva kao i na opće mjere vezane uz potrebne izmjene u domaćem zakonodavstvu radi sprječavanja buduće povrede iste prirode.

CILJEVI:

1) Dosljedno provoditi presude Europskog suda za zaštitu ljudskih prava u Strasbourgu.

3.1.5. Suradnja s međunarodnim kaznenim sudovima

(Medunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju i Medunarodni kazneni sud)

Republika Hrvatska je inicirala osnivanje posebnog međunarodnog suda za ratne zločine počinjene na području RH tijekom Domovinskog rata od 1991. godine slijedom čega je (1993.) Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda prihvatilo Rezoluciju za osnivanje Međunarodnog suda za kazneni progon osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (u daljnjem tekstu: Kazneni sud u Haagu).

S obzirom na činjenicu da će sveukupni rad Kaznenog suda u Haagu prestati 2010. godine, Republika Hrvatska će intenzivirati osposobljavanje hrvatskog pravosuđa za preuzimanje sudenja ratnim zločinima od navedenog suda.

Republika Hrvatska je prva tranzicijska zemlja koja je ratificirala Statut Međunarodnog kaznenog suda (2001.) čime je potvrdila svoju predanost okončanju prevladavajuće kulture nekažnjavanja za zločine protiv čovječnosti, ratne zločine, genocid i agresiju, snažno podupirući integritet, nezavisnost i učinkovit rad Kaznenog suda kao bitan doprinos međunarodnom miru i sigurnosti. U postupku usklađivanja zakonodavstva s međunarodnom obvezom u odnosu na Međunarodni kazneni sud donijet je Zakon o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda kojim hrvatsko pravosuđe treba postati kompatibilno međunarodnoj instituciji.

CILJEVI:

1) Kontinuirano informirati djelatnike pravosuđa i stručnu javnost o radu Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju i Međunarodnog kaznenog suda u Rimu i obvezama koje proizlaze za Republiku Hrvatsku.

2) Osposobiti hrvatsko pravosuđe za procesuiranje počinitelja ratnih zločina iz nadležnosti Kaznenog suda u Haagu.

3) Razvijati obrazovanje o međunarodnom humanitarnom pravu.

3.1.6. Primjena međunarodnih instrumenata ljudskih prava

Republika Hrvatska je temeljem notifikacije o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine postala strankom većeg broja mnogostranih ugovora iz područja ljudskih prava što joj je omogućilo preuzimanje međunarodnih instrumenata u svoje zakonodavstvo, a čija primjena u hrvatskom zakonodavstvu počiva na članku 140. Ustava Republike Hrvatske.

Primarna odgovornost za provedbu međunarodnih instrumenata na području zaštite ljudskih prava leži u okviru državne uprave dok je sudbena zaštita osigurana kroz pravosudni sustav.

U cilju osiguranja sukladnosti nacionalnog zakonodavstva s relevantnim međunarodnim instrumentima kojih je Republika Hrvatska stranka, Vlada je pokrenula redoviti proces preispitivanja zakonodavstva s namjerom ostvarivanja harmonizacije nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim standardima na području zaštite ljudskih prava kao i osiguranja redovitog osuvremenjivanja zakonodavstva na području ljudskih prava u skladu s najnovijim razvitkom međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava.

Posebna je pozornost posvećena provedbi zaključaka i preporuka različitih međunarodnih tijela nadležnih za zaštitu ljudskih prava (posebice tzv. ugovornih tijela u okviru Ujedinjenih naroda) u svezi s ocjenom provedbe relevantnih međunarodnih ugovora od strane Republike Hrvatske. To je dovelo do značajnih izmjena u nacionalnom zakonodavstvu, a posebice na području zaštite ravnopravnosti spolova i zaštite prava djeteta, uvođenjem novih institucija: pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova i pravobranitelja za djecu (točka 3.3.2.) .

Značajna uloga u kontekstu harmonizacije nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim standardima povjerena je Ustavnom sudu Republike Hrvatske (točka 3.3.4.) koje se kao tijelo *sui generis* u više navrata pozvalo na odredbe relevantnih međunarodnih ugovora na području ljudskih prava.

Pucki pravobranitelj ima također značajnu ulogu u zaštiti ljudskih prava i provedbi međunarodnih ugovora.

CILJEVI:

1) *Potpuno uskladiti nacionalno zakonodavstvo s međunarodnim instrumentima ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska stranka.*

3.2. Republika Hrvatska i Europska unija

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica potpisan je 29. listopada 2001., a Privremeni sporazum, kojim se uređuju trgovinska i s njima povezana pitanja, na snazi je od 1. ožujka 2002.

Nakon što je pridruživanje Republike Hrvatske Europskoj uniji u prosincu 2002. godine utvrđeno kao nacionalni strateški cilj i interes svih parlamentarnih stranaka, Vlada Republike Hrvatske je 21. veljače 2003. podnijela zahtjev za punopravno članstvo u Europsku uniju.

Europska komisija donijela je 20. travnja 2004. pozitivno *Mišljenje o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europsku uniju* kao priznanje za provođenje dosadašnjih političkih, gospodarskih, zakonodavnih i institucionalnih reformi te učinjenih diplomatskih napora u uključivanju Republike Hrvatske u proces proširenja Europske unije.

U okviru političkih kriterija, čije ispunjenje predstavlja uvjet za punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji, posebno se ističe suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju, sloboda medija, reforma pravosuđa, suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, promicanje i zaštita prava manjina, suzbijanje svih oblika diskriminacije, ravnopravnost spolova, povratak izbjeglica i jačanje regionalne suradnje.

Vlada Republike Hrvatske nastavlja provoditi aktivnosti usmjerene na izgradnju sposobnosti Republike Hrvatske da preuzme obveze iz članstva u Europskoj uniji. U svrhu navedenog, Vlada Republike Hrvatske donosi godišnje *"Nacionalne programe za pridruživanje Europskoj uniji"* koji objedinjuju kratkoročno planiranje, postavljanje srednjoročnih ciljeva i nadziranje procesa pridruživanja prema svim poglavljima pravne stečevine Europske unije.

CILJEVI:

1) *Nastaviti postupak usklađivanja zakonodavstva RH s pravnom stečevinom Europske unije.*

2) *Postići razinu zaštite i promicanja ljudskih prava u skladu s pravnom stečevinom Europske unije.*

3) *Osnajiti upravne i pravosudne sposobnosti za primjenu zakonodavstva.*

3.3. Sustav tijela za zaštitu, procenje i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj

Sustav tijela za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj u svom djelovanju uvažava temelje moderne demokracije: vladavinu prava, toleranciju i uvažavanje dostojanstva svakog pojedinca.

3.3.1. Javna uprava u ostvarivanju ljudskih prava

Temeljem ustavnopravnog položaja, tijela javne uprave su dužna pružati jamstva pravne sigurnosti, poštivati zakonitosti u postupanju i dosljedno poštivati prava i slobode gradana.

Znacajan opseg ljudskih prava ostvaruje se u javnoj upravi kroz njezine funkcije izvršavanja zakona i vodenja postupaka u kojima se odlučuje o pravima i obvezama gradana i pravnih osoba. Stoga javna uprava ima važnu ulogu u zaštiti i promicanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

Poslove javne uprave obavljaju tijela državne uprave, upravna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: lokalna samouprava) i druge pravne osobe koje na temelju zakona imaju javne ovlasti (pravne osobe s javnim ovlastima).

Fizickim i pravnim osobama omogućuje se i osigurava pravo na pristup informacijama putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javne uprave što podrazumijeva pravo na traženje i dobivanje informacije kao i obvezu tijela javne uprave da omogući pristup zatraženoj informaciji.

Uočavajući sve veću prijetnju od rastuće korupcije i njezinu pogubnost za razvoj demokracije i vladavinu prava, uspostavljen je zakonodavni okvir te institucionalni mehanizmi za sprječavanje sukoba interesa u Republici Hrvatskoj (Dodatak III. točka 6.7.1. USKOK).

Republika Hrvatska kroz trajni proces decentralizacije državnih poslova cini značajne korake u pravcu jačanja uloge lokalne samouprave. Lokalna samouprava usmjerena je na intenziviranje suradnje s organizacijama civilnoga društva u pružanju javnih usluga socijalne skrbi, zdravstva, odgoja i obrazovanja, zaštite okoliša i slično.

Razvijeni civilni sektor djeluje kao važan čimbenik učinkovitosti državne uprave, a osobito na lokalnoj razini.

Republika Hrvatska je u suradnji s međunarodnim institucijama (CARDS programom, USAID-om, Svjetskom bankom) pristupila reformi javne uprave.

Republika Hrvatska teži uspostavljanju javne uprave koja prepoznaje potrebe gradana i mogućnosti društva uskladene sa standardima Europske unije, a koju će civilno društvo držati partnerom sposobnim za regionalno i globalno povezivanje. Takav pristup implicira odnos prema građanima i civilnom društvu zasnovan na partnerstvu i suradnji, permanentnom obrazovanju, informatičkim vještinama, komunikaciji, etici, zakonitosti i poštivanju ljudskih prava, društveno odgovornom djelovanju prema javnom interesu i senzibilitet prema društvenim pitanjima. Na lokalnoj razini uloga civilnoga društva je važna u izgradnji odgovorne i učinkovite javne uprave te u borbi protiv njene korupcije.

O stručnom osposobljavanju i usavršavanju državnih, lokalnih i javnih službenika opširnije u točki 4.4.

CILJEVI:

- 1) Postići učinkovitost rada javne uprave i omogućiti lakše ostvarivanje prava gradana pred tijelima javne uprave.**
- 2) Podići razinu stručnosti javne uprave.**
- 3) Omogućiti građanima transparentan uvid u rad javne uprave uključujući način rada i financiranja.**
- 4) Uspostaviti sustav procenja rada javne uprave.**
- 5) Poticati suradnju javne uprave s organizacijama civilnoga društva.**

3.3.1.1. Županijske koordinacije za ljudska prava

Radi što učinkovitijeg djelovanja sustava tijela zaštite i promicanja ljudskih prava pokrenuto je uspostavljanje županijskih koordinacija za ljudska prava.

3.3.1.2. Povjerenici za ljudska prava i koordinatori za ravnopravnost spolova

Kako bi se sustavnim pristupom osigurala što bolja zaštita i promicanje ljudskih prava na nacionalnoj razini, Vlada Republike Hrvatske imenovala je povjerenike za ljudska prava, odnosno celnici tijela državne uprave imenovali su koordinateure za ravnopravnost spolova, na razini dužnosnika.

Povjerenstvo za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske (Dodatak III, točka 4.8.) je sastavljeno od predstavnika svih tijela državne uprave koji djeluju na razini dužnosnika te koji su kao povjerenici za ljudska prava uz osnovnu dužnost obvezni voditi brigu o zaštiti i promicanju ljudskih prava u svom resornom tijelu.

Zakonom o ravnopravnosti spolova (2003.) ustanovljeni su, također na razini dužnosnika, koordinatori za ravnopravnost spolova u svim tijelima državne uprave, a koji suraduju s Uredom za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske i odgovaraju za provedbu navedenog zakona (Dodatak III. točka 4.3.).

3.3.2. Pravobranitelji

U Republici Hrvatskoj ustanovljen je institut puckog pravobranitelja te pravobranitelj za djecu i pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova.

3.3.2.1. Pucki pravobranitelj

Ustavom Republike Hrvatske utemeljen je (1991.) institut puckog pravobranitelja s ciljem zaštite i promicanja ljudskih prava i temeljnih sloboda. Pucki pravobranitelj je opunomoćenik Hrvatskog sabora koji štiti ustavna i zakonska prava građana pred državnom upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti te podnosi godišnja izvješća o svom radu Hrvatskom saboru.

3.3.2.2. Pravobranitelj za djecu

Zakonom o pravobranitelju za djecu (2003.) ustanovljen je pravobranitelj za djecu koji je u svom radu samostalan i neovisan. U svom djelokrugu prati uskladenost zakona i drugih propisa u Republici Hrvatskoj koji se odnose na zaštitu prava i interesa djece s odredbama Konvencije o pravima djeteta i drugih međunarodnih dokumenata.

3.3.2.3. Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova

Zakonom o ravnopravnosti spolova (2003.) ustanovljen/a je pravobranitelj/a za ravnopravnost spolova koji/a je nezavisna u radu i prati provedbu Zakona o ravnopravnosti spolova i drugih propisa vezanih uz primjenu načela ravnopravnosti spolova.

CILJEVI:

- 1) Pravno osnažiti instituciju puckog pravobranitelja kao nacionalnog zaštitnika ljudskih prava.**
- 2) Poboljšati suradnju tijela državne uprave, lokalne samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima s pravobraniteljima u svrhu potpunije zaštite i promicanja ljudskih prava.**

3.3.3. Pravosudna tijela

Sudbenu vlast, kao jednu od sastavnica trodiobe vlasti u Republici Hrvatskoj, čine sudovi i druga pravosudna tijela. Sudovi su neovisni i sudbenu vlast obnašaju samostalno. Tijela sudbene vlasti štite Ustavom i zakonima utvrđena prava, osiguravaju jedinstvenu primjenu zakona i jednakost svih pred zakonom.

Na temelju ustavnih odredbi sudbena tijela pružaju pravnu zaštitu i provode nadzor zakonitosti pojedinačnih akata koje donose upravne vlasti ili tijela koja imaju javne ovlasti.

Unapređivanje rada pravosudnih tijela te podizanje stupnja njihove učinkovitosti i poboljšanje uvjeta rada od posebnog je interesa te je obuhvaćeno programom "Reforme pravosuđa" donesenim (2002.) u cilju olakšavanja i ubrzanja ostvarivanja prava građana u okviru pravosudnog sustava.

Pravna pomoć u Republici Hrvatskoj nije regulirana na način koji bi jamčio svim građanima pravo na pristup pravosuđu bez obzira na njihov ekonomski ili socijalni položaj. Potrebno je izgraditi cjeloviti sustav besplatne pravne pomoći u skladu s međunarodnim standardima koji će svim građanima omogućiti ostvarivanje jednakosti pred zakonom i jednak pristup pravnom sustavu.

CILJEVI:

1) Uspostaviti učinkoviti pravosudni sustav koji bi omogućio ostvarivanje prava građana pred sudovima sukladno Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i temeljnim slobodama.

2) Uspostaviti ustrojstvo pravosuđa u svrhu povećanja učinkovitosti rada pravosudnih tijela i olakšavanja pristupa građana pravosuđu.

3) Uspostaviti sustav besplatne pravne pomoći.

3.3.4. Ustavni sud Republike Hrvatske

Ustavni sud zasebno je tijelo visoke pravne stručnosti i autoriteta izdvojen iz sustava trodiobe vlasti, a glavna mu je zadaća zaštita ustavnosti i zakonitosti (Dodatak III. točka 7.). Krug nadležnosti Ustavnog suda i njegovih ovlaštenja koja izviru izravno iz Ustava čine ga čuvarom Ustava, najvišim tijelom ustavne garancije ustavnosti i zakonitosti zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda građana.

Ustavom zajamčena prava i slobode se mogu pred Ustavnim sudom štiti institutom ustavne tužbe.

3.3.5. Organizacije civilnoga društva

Dobro razvijeno i artikulirano civilno društvo je osnovni preduvjet u procesu demokratizacije i modernizacije Republike Hrvatske. Organizacije civilnoga društva imaju ulogu u kontroliranju aktivnosti javne uprave i moguće zlorabe vlasti te predstavljaju izvor inicijative koja dovodi do nove društvene prakse i zakonodavstva.

Organizacije civilnoga društva (nevladine organizacije, sindikati i udruge poslodavaca, vjerske organizacije i drugi) koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava djeluju na područjima: građanskih i političkih prava i sloboda (progoni, mučenja, protjerivanje i nestanci, pravosudna zaštita, pravica sudskih postupaka, trgovanje ljudima, svi oblici rasne diskriminacije, pravo glasanja i korektnost izbora, sloboda kretanja, okupljanja i udruživanja, sloboda mišljenja, izražavanja i vjeroispovijesti, sloboda medija); gospodarskih i socijalnih prava (zapošljavanje, uvjeti na radu, obrazovanje i stručno osposobljavanje, socijalna sigurnost); kulturnih prava (kulturni identitet, autorska prava, akademske slobode); zaštite prava posebno osjetljivih skupina građana (žene, djeca, istospolne orijentacije, migranti, izbjeglice i prognanici, azilanti, osobe s invaliditetom, osobe oboljele od HIV-a/AIDS-a, zatvorenici, beskućnici).

3.3.5.1. Nevladine organizacije

U Republici Hrvatskoj djeluje preko 600 nevladinih organizacija koje se izravno ili neizravno bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava i sprječavanjem raznih oblika diskriminacije i to na svim razinama organiziranja: od nacionalne, regionalne do lokalne razine.

Usvojenim (2001.) "Programom suradnje Vlade RH i nevladinog neprofitnog sektora" predviđa se razvijanje kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga.

Predstavnici nevladinih organizacija sudjeluju u izradi i provedbi nacionalnih programa iz određenih područja ljudskih prava u svezi kojih Vlada osniva nacionalne odbore, povjerenstva i slično, kao i u izradi periodičnih izvješća Republike Hrvatske prema međunarodnim instrumentima te izrađuju i "izvješća u sjeni" koja dostavljaju međunarodnim tijelima za procjenu primjene instrumenata ljudskih prava paralelno s izvješćima Vlade Republike Hrvatske.

CILJEVI:

- 1) Poticati suradnju s nevladinim udrugama u promicanju i zaštiti ljudskih prava na nacionalnoj i lokalnoj razini.**
- 2) Poticati stvaranje sustavnih mehanizama ukljućivanja, suradnje i dijaloga s organizacijama civilnog društva posebice onih koji djeluju u području zaštite i promicanja ljudskih prava jacajuci ljudska prava i demokraciju posebice medu marginaliziranim skupinama.**

3.3.5.2. Sindikati i udruge poslodavaca

Radi zaštite gospodarskih i socijalnih interesa radnika odnosno poslodavaca, sukladno domacem zakonodavstvu, osnivaju se sindikati odnosno udruge poslodavaca cije djelovanje je u Republici Hrvatskoj razvijeno.

Institucionalni uvjeti za provedbu i razvoj socijalnog dijaloga (bipartitnog i tripartitnog) su vrlo razvijeni. Znacajan je tripartitni socijalni dijalog na nacionalnoj razini izmedu predstavnika Vlade Republike Hrvatske, udruga sindikata i poslodavaca više razine, u okviru Gospodarsko-socijalnog vijeca i njegovih radnih tijela, kao i drugih organizacijskih oblika putem kojih su socijalni partneri ukljuceni u proces konzultacija u svezi zakonodavnih i društvenih reformi.

CILJEVI:

- 1) Poticati aktivan, sadržajan i kvalitetan socijalni dijalog, a posebice socijalno partnerstvo u okviru postojećih institucionalnih oblika u Republici Hrvatskoj.**
- 2) Razvijati bipartitni socijalni dijalog i socijalno partnerstvo izmedu udruga sindikata i poslodavaca, a posebice kolektivno pregovaranje.**
- 3) Poticati i razvijati alternativno rješavanje individualnih radnih sporova putem mirenja.**

3.3.6. Mediji

Republika Hrvatska je ustavnim odredbama zagantirala slobodu mišljenja i izražavanja misli kroz slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa. Nacionalno zakonodavstvo je uskladila s medunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka te preporukama Vijeca Europe i Europske unije. Donošenju zakona iz područja medija prethodila je dobra suradnja Vlade i organizacija civilnog društva.

CILJEVI:

- 1) Autonomija medija – transparentnost prava i odgovornosti.**
- 2) Poticati pluralizam i raznovrsnost medija.**
- 3) Uskladiti zakonodavstvo na području ostvarivanja prava na informiranje i pristup informacijama.**

4. ODGOJ I OBRAZOVANJE ZA LJUDSKA PRAVA

Odgoj i obrazovanje za ljudska prava određuje se kao cjeloživotni proces usvajanja znanja za promicanje dostojanstva osobe i demokratskog društva.

U cilju izgradnje održivog razvoja demokratskog društva podržava se obrazovanje za ljudska prava.

4.1. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje

Vlada Republike Hrvatske je (1999.) donijela "Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava" u kojemu su objedinjeni programi odgoja i obrazovanja za ljudska prava od predškole do srednje škole.

Nacionalni program odnosi se na razvijanje znanja i umijeca neophodnih za poštovanje prava djeteta i dostojanstva osobe, prava na slobodu i toleranciju, promicanje demokracije i gradanskog društva, promicanje nacela ravnopravnosti i jednakih mogućnosti, nenasilnog rješavanja sukoba, jacanje

samosvijesti i kulturnog identiteta, jačanje pluralizma i međukulturnog razumijevanja te jačanje razumijevanja međuovisnosti kulturnog i prirodnog svijeta i potrebe održivog razvoja.

CILJEVI:

- 1) *Poticati obrazovanje o ljudskim pravima na svim razinama i u svim oblicima obrazovanja u sprezi s regionalnim i lokalnim strukturama i roditeljima, partnerima školske ustanove.*
- 2) *Strucno osposobljavati i usavršavati odgojno-obrazovne djelatnike u području obrazovanja za ljudska prava.*
- 3) *Zakonski regulirati obrazovanje za ljudska prava u okviru obrazovnog zakonodavstva Republike Hrvatske.*
- 4) *Jacati odgojno-obrazovnu ulogu škole u promicanju ljudskih prava i poticati provedbu nacionalnih programa kros-kurikularno u osnovnim i srednjim školama.*

4.2. Visoko obrazovanje

Republika Hrvatska se službeno pridružila (2001.) Bolonjskoj deklaraciji kojom se definira proces usklađivanja europskih institucija visokoškolskog obrazovanja te prepoznatljivih i usporedivih akademskih stupnjeva.

Reforma visokoškolskog obrazovanja nastavit će se provoditi u skladu s Bolonjskom deklaracijom.

CILJEVI:

- 1) *Sustavno uvesti posebni kolegij o ljudskim pravima u visokoškolskim ustanovama.*
- 2) *Unapređivati znanja studenata na sveučilištima i visokim školama o ljudskim pravima.*

4.3. Izvaninstitucionalno obrazovanje za ljudska prava

4.3.1. Institucije za obrazovanje za ljudska prava

Kroz CARDS program započeto je sa sustavnim financiranjem projekata i programa organizacija civilnoga društva koji su usmjereni izvaninstitucionalnoj naobrazbi.

4.3.2. Obrazovanje odraslih

Obrazovanje odraslih je sastavni dio obrazovne politike Republike Hrvatske u okviru koje je donijet "Program obrazovanja odraslih".

CILJEVI:

- 1) *Zakonski regulirati obrazovanje za cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih.*
- 2) *Jacati kapacitete organizacija civilnoga društva za pružanje usluga izvaninstitucionalne naobrazbe na nacionalnoj i lokalnoj razini djelovanja.*

4.4. Strucno osposobljavanje i usavršavanje državnih, lokalnih i javnih službenika

Strucno osposobljavanje i usavršavanje državnih, lokalnih i javnih službenika (u daljnjem tekstu: službenika) ne provodi se sustavno. Žostaje obrazovanje službenika o značenju i mogućnostima javne uprave s aspekta ostvarivanja ljudskih prava.

U svrhu uspostave sustava strucnog osposobljavanja i usavršavanja službenika, Vlada Republike Hrvatske je (2004.) usvojila "Strategiju strucnog osposobljavanja i usavršavanja državnih službenika od 2005. do 2009. godine".

4.4.1. Pravosudni službenici i dužnosnici, pravosudna policija

U okviru "Reforme pravosuda" provodit će se stalno obrazovanje pravosudnih službenika i dužnosnika. Stalno strucno usavršavanje pravosudnih službenika i dužnosnika u pravosudnim tijelima provodi se na Pravosudnoj akademiji od 2003. godine.

U sustavu izvršavanja kaznenih i prekršajnih sankcija potrebna je izobrazba za ljudska prava pravosudnih policajaca i drugih službenika u zatvorskom sustavu.

CILJEVI:

- 1) Osposobiti pravosudne službenike i dužnosnike za primjenu pojedinih međunarodnih dokumenata.**
- 2) Sustavno razvijati i provoditi programe za unapređivanje socijalnih vještina pravosudne policije i drugih službenika u zatvorskom sustavu.**

4.4.2. Policija

Osposobljavanje policijskih službenika za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda provodi se redovito na svim razinama obrazovanja kao dio programa tecajeva za policajce te kroz posebne nastavne teme u kolegijima na Policijskoj akademiji. Godine 2000. objavljen je priručnik za obuku policije o ljudskim pravima pod nazivom "*Ljudska prava i policija*" kojim policija obucava o standardima postupanja u skladu s nacelima demokratskog poretka, a u suprotnosti s autoritarnim modelima policijskog rada.

U cilju transformacije iz tradicionalnog policijskog modela u model policije kao servisa građana, posebice u zaštiti osjetljivih društvenih skupina (djece, žena i manjina), provodi se projekt "*Policija u zajednici*".

CILJEVI:

- 1) Podržati izobrazbu za ljudska prava i projekte koji potiču i razvijaju humani odnos prema građanima u svrhu suvremenijeg i djelotvornijeg sustava te u skladu s demokratskim odrednicama suvremenog društva u policiji.**

4.4.3. Ministarstvo obrane i oružane snage

Osposobljavanje djelatnika Ministarstva obrane i oružanih snaga za zaštitu i promicanje ljudskih prava provodi se u vojnim školama na svim razinama izobrazbe.

CILJEVI:

- 1) Razvijati zaštitu i promicanje ljudskih prava te obrazovanje za ljudska prava u Ministarstvu obrane i oružanim snagama Republike Hrvatske.**

4.5. Strucna tijela Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske (odbori i povjerenstva)

Odbori i povjerenstva te radne skupine, kao strucna tijela Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske u izvršavanju poslova, u svakom od segmenata navedenih u Dodatku III. točka 1. i 4. imaju jasno izražen i nedvosmislen cilj promicanja, zaštite i unapređivanja stanja ljudskih prava u državi te u tu svrhu održavaju razne seminare, radionice i strucne rasprave vezane uz pojedina područja zaštite ljudskih prava.

4.6. Doprinos organizacija civilnoga društva obrazovanju za ljudska prava

Organizacije civilnog društva imaju važnu ulogu u promicanju obrazovanja za ljudska prava. Njihovo djelovanje je usmjereno na zaštitu i promicanje ljudskih prava, pružanje humanitarne i druge pomoći prognanicima i izbjeglicama, praćenje i izvještavanje te senzibiliziranje javnosti o problematici ljudskih prava, organiziranje medijskih kampanja i zastupanje pojedinih grupa građana.

CILJEVI:

- 1) Djelotvorno povezati javnu upravu i organizacije civilnog društva u sustavu obrazovanja za ljudska prava.**
- 2) Transparentnost rada javne uprave i nevladinih organizacija uz odgovorno korištenje financijskih sredstava.**
- 3) Informirati javnost i civilno društvo o aktivnostima koje javna uprava poduzima na području obrazovanja za ljudska prava.**

4.7. Mediji

Mediji su značajan subjekt u podizanju svijesti javnosti o potrebi zaštite i promicanja ljudskih prava. Na temelju zakonske regulative mediji su obvezni pridonositi poštovanju i promicanju temeljnih ljudskih prava i sloboda. U provedbi zakonskih odredbi razvidan je nedostatan interes medija za navedenu problematiku.

CILJEVI:

1) Sustavno poticati novinare na obrazovanje za ljudska prava.

5. PRIORITETNA PODRUČJA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

Slijedom primjedbi međunarodnih organizacija o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od 2000. do 2003. godine, kao i Programa Vlade Republike Hrvatske u mandatnom razdoblju 2003. do 2007. godine, izdvojena su prioritetna područja zaštite i ostvarivanja ljudskih prava kojima će Republika Hrvatska posvetiti osobitu pažnju u sljedećem četverogodišnjem razdoblju.

Nacionalnim programom predviđeno je 17 prioritetnih područja zaštite i promicanja ljudskih prava i to kako slijedi:

1. nacionalne manjine
2. prava aktivnih sudionika i stradalnika rata
3. zatocene i nestale osobe
4. ubrzavanje povratka i povrata imovine
5. posebna zaštita obitelji
6. djeca i mladi
7. osobe starije životne dobi
8. osobe s invaliditetom
9. ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti
10. skrb o posebno osjetljivim skupinama građana (zaštita prava osoba s duševnim smetnjama, ovisnika o opojnim drogama i osoba zaraženih HIV-om/AIDS-om)
11. suzbijanje rasne i druge diskriminacije
12. suzbijanje trgovanja ljudima
13. suzbijanje korupcije
14. vjerska prava i slobode
15. sloboda medija
16. pravo na zdrav život i okoliš
17. pravo na rad.

5.1. Nacionalne manjine

Ustav Republike Hrvatske jamči ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina te slobodu izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom te kulturnu autonomiju.

Republika Hrvatska je uspostavila institucionalne mehanizme u cilju zaštite i promicanja prava nacionalnih manjina (Dodatak III. točke 4.4. Ured za nacionalne manjine, 4.9. Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome i 5. Savjet za nacionalne manjine RH).

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (2002.) i drugih propisa, pripadnicima nacionalnih manjina osigurana su i druga posebna prava: pravo na služenje svojim jezikom i pismom, (privatno i u javnoj uporabi te u službenoj uporabi), odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe, uporabu svojih znamenja i simbola, kulturnu autonomiju održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture te očuvanje i zaštita svojih kulturnih dobara i tradicije, pravo na ocitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere, pristup sredstvima javnih priopćavanja i obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu kojim se služe, samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa.

Predstavnici nacionalnih manjina zastupljeni su u Hrvatskome saboru, u predstavničkim tijelima i vijećima nacionalnih manjina na regionalnoj i lokalnoj razini, u upravnim i pravosudnim tijelima te aktivno sudjeluju u upravljanju lokalnim poslovima i u javnom životu.

S obzirom na način života i ukupne socijalne prilike, te nisku razinu obrazovanja, romska nacionalna manjina je u posebno nepovoljnom položaju i predstavlja osjetljivu socijalnu skupinu. U tu svrhu potrebno je provoditi "Nacionalni program za Rome Vlade RH" (2003.) koji sadrži niz mjera za osiguravanje ravnopravnosti Roma s ostalim građanima Republike Hrvatske i poboljšavanje njihova obrazovanja, zapošljavanja, zdravlja, stanovanja, odnosno ukupnih uvjeta njihova života.

CILJEVI:

- 1) Promicati toleranciju i uvažavanje etničkih razlicitosti u Republici Hrvatskoj te unaprijediti i provoditi utvrđena prava nacionalnih manjina na državnoj i lokalnoj razini.**
- 2) Osigurati uvjete za cjelovito i sustavno ostvarivanje prava nacionalnih manjina na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.**
- 3) Osigurati uvjete za ocuvanje kulturnog i jezičnog identiteta nacionalnih manjina te njihove tradicije i običaja.**

5.1.1. Hrvati kao nacionalna manjina u susjednim zemljama i iseljeništvu

Prema ustavnim odredbama posebna je dužnost Republike Hrvatske brinuti se o Hrvatima u drugim državama. Samo pojedine europske zemlje priznaju Hrvatima status nacionalne manjine.

U cilju uređivanja položaja i zaštite prava hrvatske manjine u drugim državama do sada su potpisani bilateralni ugovori s Mađarskom i Italijom te Republikom Srbijom i Crnom Gorom (u pripremi).

Republika Hrvatska će u budućnosti i dalje tražiti kvalitetnija rješenja u zaštiti Hrvata u drugim zemljama te će nastojati da se na uređivanje njihovog položaja primjenjuju standardi koji vrijede za uređivanje položaja nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Posebna briga države posvećuje se hrvatskim iseljenicima koji se informiraju o stanju u državi i mogućnosti njihova uključivanja u sve društvene procese.

CILJEVI:

- 1) Pratiti ostvarivanje ljudskih i manjinskih prava Hrvata u drugim zemljama i iseljeništvu te poduzimati aktivnosti u svrhu poboljšanja njihovog položaja.**
- 2) Poticati stvaranje uvjeta za povratak i druge oblike integracije iseljništva.**
- 3) Pravno urediti područje zaštite i ostvarivanja manjinskih prava Hrvata u drugim zemljama i iseljeništvu.**

5.2. Prava aktivnih sudionika i stradalnika rata

Republika Hrvatska je dužna osigurati posebnu i primjerenu zaštitu i skrb o osobama koje su obranile i osigurale suverenitet i nezavisnost države, svim stradalnicima i sudionicima rata te razriješiti sve slučajeve prisilnih nestanaka osoba iz Domovinskog rata.

5.2.1. Prava sudionika i stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Ublažavanje i otklanjanje posljedica Domovinskog rata jedan je od prioriteta Republike Hrvatske u zaštiti i promicanju temeljnih ljudskih prava i sloboda. Zakonom i posebnim programima uspostavljen je pravni okvir i institucionalni mehanizam za ostvarivanje prava sudionika i stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

CILJEVI:

- 1) Sustavno zbrinjavati sudionike i stradalnike Domovinskog rata.**
- 2) Provoditi institucionalnu psihosocijalnu i zdravstvenu pomoć sudionika i stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.**
- 3) Poticati stručno osposobljavanje i zapošljavanje hrvatskih branitelja.**
- 4) Afirmativno uključiti društvo i medije u ocuvanju dostojanstva hrvatskih branitelja i stradalnika te digniteta Domovinskog rata.**

5.2.2. Prava žrtava i sudionika Drugog svjetskog rata

Povijesni doprinos sudionika antifašističke borbe i pripadnika hrvatske domovinske vojske u Drugom svjetskom ratu u uspostavi državne suverenosti obvezuje Republiku Hrvatsku, kao demokratsku državu, na zaštitu i ostvarivanje njihovih prava.

Kako bi se smanjile razlike u odnosu na ukupna invalidska prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, Republika Hrvatska će pristupiti uskladenju zakonodavno-pravne zaštite u svrhu što ravnopravnijeg položaja i zaštite vojnih i civilnih invalida rata i sudionika Drugog svjetskog rata, mirnodopskih invalida i civilnih invalida iz Drugog svjetskog i Domovinskog rata.

CILJEVI:

- 1) Uskladiti zakonodavno-pravnu regulativu.**
- 2) Izraditi jedinstvenu bazu podataka o civilnim žrtvama iz Domovinskog rata.**
- 3) Uspostaviti jedinstveno tijelo koje će voditi problematiku svih stradalnika ratova.**

5.2.3. Razminiranje područja od zaostalih mina iz Domovinskog rata

Za Republiku Hrvatsku je od neprocjenjive važnosti ostvarivanje potpunog razminiranja područja od zaostalih mina iz Domovinskog rata s obzirom na činjenicu da je Hrvatska među prvih deset zemalja na svijetu po zagadenosti minama (1.700 četvornih metara).

Obavješćivanje i obuku stanovništva o opasnosti od mina vodi Hrvatski centar za razminiranje. Programi upoznavanja s opasnošću od mina provode se na području 14 od 21 županije u Republici Hrvatskoj. Hrvatska se Vlada prema ugovoru iz Ottawe (2000.) obvezala razminirati državno područje do 2010. godine.

CILJEVI:

- 1) Podizati javnu svijest na nacionalnoj i lokalnoj razini o opasnostima od mina.**

5.3. Zatocene i nestale osobe u Republici Hrvatskoj

Suocena s problemom zatocenih i nestalih osoba kao najtežim humanitarnim pitanjem ratnih posljedica od 1991. godine, Republika Hrvatska je uspostavila institucionalne mehanizme i razvila "*Hrvatski model traženja nestalih osoba*" kojima su unaprijeđeni standardi na ovom području. Zakonodavni okvir postavljen je međunarodnim ugovorima (ženevskim konvencijama i dopunskim protokolima) kojih je Republika Hrvatska stranka.

U nastojanju što učinkovitijeg utvrđivanja sudbine nestalih osoba, Republika Hrvatska suraduje s brojnim humanitarnim i međunarodnim organizacijama.

CILJEVI:

- 1) Sustavno i konačno riješiti sve slučajeve nestalih osoba iz Domovinskog rata od 1991. do 1995. godine.**
- 2) Pronalazak masovnih grobnica i pojedinačnih grobova, njihova ekshumacija i identifikacija pronađenih posmrtnih ostataka žrtava te dostojan pokop žrtava.**

5.4. Proces povratka i povrat imovine

Agresija na Republiku Hrvatsku i rat u susjednim državama od 1991. godine uzrokovali su prognanicko-izbjegličku krizu u državi.

Aktivnom politikom Republike Hrvatske prema procesu povratka uklonjene su zakonske, administrativne i sigurnosne prepreke za povratak svih hrvatskih građana.

Uvjeti za održivi povratak i reintegraciju preostalih prognanih i izbjeglih osiguravaju se kroz više programa hrvatske Vlade čija je provedba u tijeku, a to su obnova u ratu oštećenih i razorenih kuća i stanova te povrat imovine koja je privremeno zauzeta. Za manji broj povratnika kao i izbjeglica koji su se opredijelili za lokalnu integraciju u Republici Hrvatskoj osigurava se stambeno zbrinjavanje.

Posebno veliki pomaci u povratu imovine vlasnicima ucinjeni su "Akcijskim planom za provedbu povrata imovine do kraja 2002. godine" kao jednim od kljucnih dokumenata kojim se osigurava povratak i zaštita osnovnih ljudskih prava, osobito prava na raspolaganje vlastitom imovinom kao i normalizacije života u multietnickim lokalnim zajednicama na podrucjima povratka.

Republika Hrvatska ce poduzeti sve mjere kako bi se razriješilo i dovršilo pitanje povrata imovine, stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika trenutno zauzete imovine te ukupna obnova stambenog fonda i infrastrukture.

CILJEVI:

- 1) **Osigurati uvjete za povratak imovine vlasnicima.**
- 2) **Poticati ubrzani povratak povratnika i osigurati uvjete za njihovu integraciju u društvo.**

5.5. Obitelj

Ustavom Republike Hrvatske obitelj je pod osobitom zaštitom države. Brak, pravni odnosi u braku, izvanbracnoj zajednici i obitelji ureduju se zakonom. Država štiti majcinstvo, djecu i mladež te stvara socijalne, kulturne, odgojne i druge uvjete kojima promice ostvarivanje prava na dostojan život ujedno isticuci suvremena nacela jednakosti i ravnopravnosti roditelja u pravima i obvezama.

"Nacionalnom obiteljskom politikom" (2002.) promicu se mjere koje pridonose kvaliteti obiteljskog života na svim razinama.

5.5.1. Ravnopravno i odgovorno ostvarivanje prava iz roditeljske skrbi

Odgovornost i ravnopravnost oba roditelja za podizanje i odgoj djeteta, zaštitu dobrobiti i prava djeteta, uzajamno poštovanje i pomaganje clanova obitelji, temeljna su nacela politike Republike Hrvatske u ostvarivanju roditeljske skrbi.

CILJEVI:

- 1) **Oснаživati, poticati i afirmirati uspješno roditeljstvo.**
- 2) **Poticati i razvijati sustav obiteljskih povlastica.**
- 3) **Unapređivati zdravstvenu zaštitu trudnica, roditelja, dojencadi i male djece te reproduktivnog zdravlja žena.**
- 4) **Poticati i osnaživati razvoj usluga namijenjenih obiteljima.**
- 5) **Razvijati obiteljsko-pravnu zaštitu djece i obitelji.**

5.5.2. Suzbijanje nasilja u obitelji

Ustavnim odredbama propisano je da "nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvom obliku zlostavljanja", a ustavno pravo na život bez nasilja razradeno je posebnim propisima.

Nacionalno zakonodavstvo regulira suzbijanje nasilja u obitelji kako bi efikasno i trajno zaštitilo ugrožene osobe, s posebnim naglaskom na prevenciju i potpunu zaštitu žrtava nasilja.

Kako problematika nasilja u obitelji zahtijeva multidisciplinarni i meduresorni pristup, "Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji 2004-2007. godine" pojačane su aktivnosti na uspostavljanju uske meduresorne suradnje te su ukljucene razlicite strukture na nacionalnoj i lokalnoj razini, uz posebno zalaganje i napore organizacija civilnoga društva.

CILJEVI:

- 1) **Poboljšati suradnju i uskladeno djelovanje nadležnih tijela u svrhu sprjecavanja nasilja u obitelji.**
- 2) **Uskladiti nacionalno zakonodavstvo s temeljnim medunarodnim propisima u podrucju nasilja u obitelji.**
- 3) **Jacati multidisciplinarni pristup žrtvama nasilja u obitelji.**
- 4) **Poticati i razvijati sustav psihosocijalne pomoci žrtvama nasilja u obitelji.**
- 5) **Provoditi preventivne akcije u svrhu sprjecavanja nasilja u obitelji.**
- 6) **Poticati i razvijati obrazovne programe za strucnjake i volontere o suzbijanju nasilja u obitelji.**
- 7) **Senzibilizirati širu javnost za probleme nasilja u obitelji.**
- 8) **Podržavati kampanje o ljudskim pravima, toleranciji i modelima nenasilnog rješavanja sukoba.**

5.6. Djeca i mladi

Temeljem Ustava Republike Hrvatske dužnost je svih štititi djecu i mlade. U reformi zakonodavstva Republike Hrvatske poseban značaj daje se zaštiti djece kao najranjivije skupine stoga je u izgradnji pravnog sustava postignut visok stupanj usklađivanja propisa s odredbama međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka.

"Nacionalnim programom djelovanja za djecu u Republici Hrvatskoj" (1998.) i "Prioritetnim aktivnostima za dobrobit djece od 2003. do 2005.g." definirane su zadace radi cjelovitog sagledavanja, procjena stanja i potreba djece u Republici Hrvatskoj kao i njihovog ostvarivanja.

"Nacionalnim programom djelovanja za mlade" (2003.) teži se poboljšanju stvaranja socijalnih, obrazovnih, odgojnih, kulturnih, materijalnih i ostalih uvjeta za trajnu dobrobit mladih te njihovo aktivno, potpuno i odgovorno sudjelovanje u razvitku demokratskoga društva.

Država brine o djeci prognanika i izbjeglica.

Uspostavljeni su institucionalni mehanizmi u cilju unapređivanja i promicanja prava djece i mladih (Dodatak III. točka 4.11. Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži, 4.20. Vijeće za djecu i 4.21. Savjet za mlade).

CILJEVI:

- 1) Osigurati optimalne uvjete za razvoj djece i mladih te razvoj zaštitnog okruženja radi smanjivanja rizika različitih oblika zlostavljanja djece.**
- 2) Osigurati trajno stručno osposobljavanje i usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika i drugih stručnjaka koji rade s djecom i mladima.**
- 3) Poticati i razvijati suradnju tijela državne uprave, lokalne samouprave s organizacijama civilnoga društva u području zaštite i promicanja prava djece i mladih.**
- 4) Unaprijediti socijalnu politiku prema mladima.**
- 5) Informirati i senzibilizirati javnost o pravima djece i mladih.**
- 6) Podupirati razvoj civilnoga društva i volonterski rad u području zaštite i promicanja prava djece i mladih.**

5.6.1. Suzbijanje nasilja među/nad djecom i mladima

Nasilje nad djecom je povreda temeljnih prava djeteta.

Prioritet hrvatskog društva jest zaštita djece od zlostavljanja, grubog zanemarivanja, nasilja te svih oblika diskriminacije stvaranjem uvjeta za preventivno djelovanje, unapređivanjem načina i metoda stručnog rada u tretmanu zlostavljane djece. U tom smislu stavlja se naglasak na multidisciplinarni timski pristup i potice stalno stručno obrazovanje stručnjaka koji rade s ovom djecom.

U cilju ostvarivanja navedenih prioriteta Vlada Republike Hrvatske je donijela (2004.) "Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima" usmjerenih prema prevenciji nasilja među djecom i mladima, obrazovanju stručnjaka i senzibilizaciji šire društvene zajednice, te "Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima".

CILJEVI:

- 1) Poticati izradu i provođenje preventivskih programa na nacionalnoj i lokalnoj razini u vezi sa sprječavanjem nasilja među/nad djecom i mladima.**
- 2) Uspostaviti trajni sustav obrazovanja stručnjaka za rad sa zlostavljanom djecom i mladima te počiniteljima nasilja.**
- 3) Poticati znanstveno-istraživački rad u području nasilja među/nad djecom i mladima.**
- 4) Stvoriti i razvijati uvjete za pružanje pune psihoterapeutske pomoći zlostavljanoj djeci.**
- 5) Jacati suradnju s organizacijama civilnoga društva koje se bave nasiljem među djecom.**
- 6) Intenzivirati suradnju s medijima u svrhu informiranja i senzibiliziranja javnosti o problematici nasilja među/nad djecom.**

5.6.2. Zaštita djece i mladih od nezakonite uporabe narkotika

Suocena s porastom i posljedicama zlouporabe opojnih droga, Republika Hrvatska poduzima, u suradnji s organizacijama civilnog društva, na nacionalnoj i lokalnoj razini mjere u cilju prevencije i zaštite djece i mladih (provodenjem preventivnih školskih programa) od nezakonite uporabe narkotika.

CILJEVI:

- 1) *Provoditi preventivne programe, na nacionalnoj i lokalnoj razini, u svrhu suzbijanja nezakonite uporabe narkotika.*
- 2) *Poboljšati obiteljsko-pravnu, socijalnu i kazneno-pravnu zaštitu ovisnika i članova obitelji, a posebice ovisnika djece i mladih.*
- 3) *Razvijati programe koji će pridonijeti uspješnijem suocavanju obitelji s problemima vezanim uz zlouporabu opojnih droga.*
- 4) *Podržavati rad organizacija civilnoga društva uključenih u prevenciju, zaštitu i liječenje ovisnika djece i mladih.*

5.6.3 Zaštita djeteta od spolnog iskorištavanja, uključujući prostituciju, i korištenja djece u pornografske svrhe

Republika Hrvatska inkriminira i sankcionira kaznena djela vezana za spolno iskorištavanje uključujući prostituciju i korištenje djece u pornografske svrhe. Težište djelovanja na ovom području usmjereno je na prevenciju i zaštitu od svih vrsta spolne zlouporabe te na osiguranje što primjerenije psihosocijalne rehabilitacije djece.

Republika Hrvatska poduzima aktivnosti u suzbijanju trgovanja djecom s naglaskom na posebnu osjetljivost djece kao žrtava (točka 5.12.).

CILJEVI:

- 1) *Razvijati sustav zaštite seksualnog izrabljivanja djece i mladih.*
- 2) *Unaprijediti suradnju na međunarodnoj i nacionalnoj razini radi sprječavanja seksualnog izrabljivanja djece te korištenja djece za pornografiju, prostituciju i pedofiliju.*
- 3) *Unaprijediti suradnju s organizacijama civilnog društva radi suzbijanja dječje prostitucije, pornografije, pedofilije i drugih oblika zlostavljanja djece i mladih.*
- 4) *Provoditi medijske kampanje i senzibilizirati javnost o nezakonitim i štetnim posljedicama seksualnog izrabljivanja i korištenja djece u pornografske svrhe.*
- 5) *Poduzimati mjere na suzbijanju kriminalne uporabe informacijske tehnologije i Interneta u svrhu suzbijanja dječje prostitucije, dječje pornografije i drugih oblika zlostavljanja djece i mladih.*

5.6.4. Djeca i maloljetnici u kaznenom i prekršajnom postupku

Postupanje prema maloljetnim pociniteljima prekršaja i kaznenih djela je većim dijelom regulirano. Preostaje cjelovito urediti sustav izricanja i izvršavanja sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.

CILJEVI:

- 1) *Poticati izradu i provođenje preventivskih programa na nacionalnoj i lokalnoj razini vezanih uz sprječavanje poremećaja u ponašanju djece i maloljetnika.*
- 2) *Pravno regulirati područje postupanja i izvršavanja sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.*
- 3) *Unaprijediti sustav resocijalizacije maloljetnih pocinitelja kaznenih djela.*
- 4) *Unaprijediti uvjete rada nadležnih tijela u svrhu prioritetnog provođenja postupaka prema maloljetnicima.*

5.6.5. Djeca i mediji

Razvoj moderne tehnologije omogućio je djeci i mladima veću dostupnost medijima što nije popraćeno odgovarajućom zakonodavno-pravnom zaštitom. Istraživanje vezano uz utjecaj medija na djecu je razmjerno slabo razvijeno.

CILJEVI:

- 1) *Osigurati zaštitu djece i mladih od štetnih informacija i materijala koji se distribuiraju putem medija.*
- 2) *Poticati znanstvena istraživanja o utjecajima medija na djecu.*
- 3) *Primjenjivati u medijima najviše eticke i profesionalne standarde radi zaštite prava djeteta.*
- 4) *Osvremeniti programe obrazovnog sustava uvođenjem primjerenih sadržaja o osnovama djelovanja medija i mogućnostima njihova korištenja.*

5.7. Starije osobe

Republika Hrvatska ima visok udio starijih osoba u ukupnom broju stanovnika. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, 15,62% stanovnika starijih je od 65 godina života, a demografski trend ukazuje na daljnje povećanje. Sva temeljna ljudska prava dostupna su starijim osobama na način koji odgovara zahtjevima visoke životne dobi odnosno slobodna su od diskriminacije koja bi se temeljila na starosnoj dobi.

5.7.1. Medugeneracijska solidarnost

Potrebno je pristupiti inicijativi za izradu posebnog nacionalnog programa radi sustavnog praćenja stanja u cilju poboljšanja kvalitete života u visokoj životnoj dobi.

Sukladno stavovima Ujedinjenih naroda, društvenu predodžbu o starijim osobama treba mijenjati i temeljiti na saznanju da su starije osobe istinsko bogatstvo hrvatskog društva jer svojim stecenim znanjem, radnim i životnim iskustvom značajno doprinose njegovom razvitku.

CILJEVI:

- 1) *Uskladiti domace zakonodavstvo s nacelima medunarodnih institucija i propisima Europske unije u podrucju zaštite ljudskih prava starijih osoba.*
- 2) *Izraditi posebne nacionalne programe zaštite ljudskih prava starijih osoba i promicanja kvalitete njihova života.*
- 3) *Sustavno pratiti stanje ljudskih prava starijih osoba.*
- 4) *Poticati rad civilnoga društva, vjerskih i humanitarnih organizacija, volontera u podrucju zaštite i promicanja prava starijih osoba te skrbi za starije.*
- 5) *Poticati izvaninstitucionalne oblike zaštite i skrbi za starije osobe.*
- 6) *Suzbijati sve oblike nasilja nad starijim osobama.*
- 7) *Mijenjati društvenu sliku o starijim osobama i podizati razinu svijesti javnosti o njihovim mogućnostima i potrebama.*
- 8) *Poticati medusobnu pomoc i solidarnost medu gradanima.*
- 9) *Poticati obrazovanje u podrucju zaštite i promicanja ljudskih prava starijih osoba.*
- 10) *Stvarati pretpostavke za osiguranje jednake dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga starijim osobama.*

5.8. Osobe s invaliditetom

Posebnu skrb država posvećuje zaštiti osoba s invaliditetom i njihovo ravnopravno uključivanje u društveni život. Tim se osobama osigurava primjerena zaštita unutar svakog pojedinog sustava. Posebnim propisima i nacionalnim programima, posebice "Nacionalnom strategijom jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine", predviđene su mjere za suzbijanje svih oblika diskriminacije tih osoba, osiguranje njihove neovisnosti, socijalne i radne integracije te uključivanje u društvo.

5.8.1. Kvaliteta življenja

Republika Hrvatska pravno uređujući prava i položaj osoba s invaliditetom donijela je niz propisa kojima teži urediti i poboljšati kvalitetu življenja navedenih osoba i osigurati im dostojan život.

5.8.2. Nasilje nad ženama s invaliditetom i djecom s posebnim potrebama

U slučaju nasilja žene s invaliditetom podvrgnute su najčešće dvostrukoj diskriminaciji u obitelji i društvenom životu. Država u suradnji s organizacijama civilnog društva poduzima mjere u svrhu prevencije od nasilja i osnaživanja žena s invaliditetom.

Država također poduzima mjere kojima se pruža pomoć obiteljima koje skrbe o djetetu s posebnim potrebama u svrhu poticanja poboljšanja kvalitete življenja, razvijanja svijesti o posebnim potrebama i učinkovitog zajedničkog djelovanja državnih i drugih tijela koja se bave problematikom djece s invaliditetom.

5.8.3. Osobe s mentalnom retardacijom

Predrasude prema osobama s mentalnom retardacijom očituju se njihovom posvemašnjom izolacijom. Država će pojačanim mjerama kroz institucionalne mehanizme i uz potporu organizacija civilnog društva omogućiti ostvarivanje svih ljudskih prava toj skupini osoba u zajednici.

5.8.4. Položaj osoba s invaliditetom na tržištu rada

U životu invalidnih osoba značajno je njihovo profesionalno osposobljavanje i nalaženje mjesta na tržištu rada u cilju kojeg Republika Hrvatska provodi politiku razvitka i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja te potpore programe kojima bi se poboljšao položaj navedenih osoba na tržištu rada.

CILJEVI:

- 1) Ukloniti predrasude o osobama s invaliditetom u svrhu njihovog obrazovanja i zapošljavanja.**
- 2) Integrirati osobe s invaliditetom u društvo.**
- 3) Osigurati potpunu zaštitu prava osoba s invaliditetom.**
- 4) Provesti profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom u svrhu njihovog ravnopravnog uključivanja na tržište rada.**
- 5) Uspostaviti 'univerzalni dizajn pristupčnosti osoba s invaliditetom' (pomoćne tehnologije, promet i prijevoz, zgrade i interijeri, okoliš i urbanističko planiranje, proizvodi i dobra, ICT mreža, servisi, zdravstvena skrb, obrazovanje, zapošljavanje, rekreacija, turizam, sport i kulturne ustanove).**
- 6) Osigurati pristup informacijama osobama s invaliditetom.**
- 7) Osigurati obrazovanje i kontinuirano usavršavanje svih koji rade s osobama s invaliditetom.**

5.9. Ravnopravnost spolova

5.9.1. Jednake mogućnosti

Ravnopravnost spolova je jedna od temeljnih ustavnih vrednota. Nacionalno zakonodavstvo uređuje zaštitu od svih oblika diskriminacije i definira pretpostavke za politiku jednakih mogućnosti žena i muškaraca u svim područjima društvenog života.

Radi promicanja, provedbe i procjena ravnopravnog postupanja prema ženama i muškarcima uspostavljeni su institucionalni mehanizmi (točka 3.3.2.3. pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i Dodatak III. točka 1. Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora i 4.3. Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH).

"Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova od 2001. do 2005. godine" je dokument namijenjen funkcionalnom promicanju ravnopravnosti spolova i osnaživanju ljudskih prava žena.

CILJEVI * :

- 1) Uvesti rodno-osjetljivo obrazovanje u nastavne planove i programe.**
- 2) Povećati sudjelovanje žena u procesu donošenja političkih odluka.**
- 3) Unaprijediti vodenje statističkih podataka.**
- 4) Osnaživati institucionalne mehanizme te unaprijediti provedbu propisa u području promicanja ravnopravnosti spolova.**
- 5) Poticati medijsku podršku ravnopravnosti spolova.**
- 6) Osnažiti organizacije civilnog društva.**

5.9.2. Suzbijanje nasilja nad ženama

Žene su najčešće žrtve obiteljskog nasilja (točka 5.5.2.). Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti sustavno razvija programe suzbijanja nasilja nad ženama. Nekolicina nevladinih organizacija na području Republike Hrvatske nedostatna je za rješavanje problema nasilja nad ženama.

CILJEVI * :

- 1) Suzbijati sve oblike nasilja nad ženama.**

5.9.3. Položaj žene na tržištu rada

Žene čine većinu unutar ukupnog broja nezaposlenih osoba. Jedan od najvažnijih segmenata u postizanju pune ravnopravnosti muškaraca i žena jest poboljšanje položaja žena na tržištu rada s obzirom na njihovo otežano zapošljavanje i niže plate, odnosno sektorsku segregiranost.

CILJEVI * :

- 1) Ojacati ekonomski položaj žena.**
- 2) Planirati izgradnju ustanova i uslužnih servisa za pomoć obitelji.**
- 3) Poduzimati mjere za kvalitetnije usklađivanje privatnog i profesionalnog života.**

* Milenijski ciljevi – promicanje ravnopravnosti spolova i osnaživanje žena iz Nacionalnog izvješća o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije Ujedinjenih naroda

5.10. Skrb o posebno osjetljivim skupinama građana

Osobe s duševnim smetnjama, ovisnici o opojnim drogama i osobe zaražene HIV-om/AIDS-om su posebno osjetljive skupine građana koje su, u odnosu na ostale građane, izloženi kršenjima ljudskih prava i sloboda. Opredjeljenje Republike Hrvatske je pružiti posebnu zaštitu navedenim kategorijama građana.

Ustavnim uređenjem Republika Hrvatska je socijalna država pa kao takva nastoji osigurati zakonodavne i institucionalne mehanizme nužne za ostvarenje temeljne materijalne sigurnosti svojih građana, posebice kad se radi o osjetljivim skupinama.

CILJEVI:

- 1) Postići jedinstven i pravičan pristup socijalnim i zdravstvenim uslugama.**
- 2) Promicati/unapređivati sustav socijalne zaštite za posebno osjetljivu skupinu građana.**
- 3) Potpuno socijalno uključiti posebno osjetljive skupine građana.**

5.10.1. Zaštita prava osoba s duševnim smetnjama

Zbog prirode bolesti i često prisutne nesposobnosti osoba s duševnim smetnjama da same odlučuju o sebi, ta kategorija ljudi zahtijeva posebnu brigu za njihovo dostojanstvo i prava čovjeka te pojačanu pravnu zaštitu.

U cilju zaštite prava osoba s duševnim smetnjama većina je europskih zemalja, a tako i Republika Hrvatska, donijela posebne zakone kojima se vrlo precizno reguliraju njihova prava i zaštita te uvjeti dobrovoljne i prisutne hospitalizacije.

CILJEVI:

- 1) Osnovati i aktivirati povjerenstva za zaštitu osoba s duševnim smetnjama u zdravstvenim ustanovama.**
- 2) Potaknuti organizacije civilnoga društva koje se bave osobama s duševnim smetnjama u svrhu pomoći osobama s duševnim smetnjama, utjecati na njihovo aktivnije uključivanje u društvo kao i razvijanje samopomoći i pomoći.**
- 3) Stvoriti odgovarajuće uvjete za osnivanje posebnih institucija za zbrinjavanje osoba s duševnim smetnjama koje su počinitelji kaznenih djela**
- 4) Pojačati i stalno provoditi obrazovanje zdravstvenih radnika i pravosudnih službenika o ljudskim pravima osoba s duševnim smetnjama.**

5.10.2. Zaštita ovisnika o opojnim drogama

Zloupotreba opojnih droga poprima sve veće razmjere u Republici Hrvatskoj što zahtijeva cjelokupni angažman društva na nacionalnoj i lokalnoj razini.

U cilju prevencije i suzbijanja ovisnosti o drogama, pravno je uređeno navedeno područje, uspostavljeni su institucionalni mehanizmi za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga (Dodatak III. točka 4.6. Ured za suzbijanje zloupotrebe opojnih droga Vlade RH) i donesena je "Nacionalna strategija suzbijanja zloupotrebe opojnih droga" i "Akcijski plan suzbijanja zloupotrebe opojnih droga 2004".

Svrha ukupnih napora jest smanjiti ovisnost o opojnim drogama u Republici Hrvatskoj poduzimanjem aktivnosti u prevenciji, liječenju i suzbijanju zloupotrebe droga u što se treba uključiti cjelokupno društvo.

CILJEVI:

- 1) Razvijati učinkovit sustav liječenja, psihosocijalne rehabilitacije i društvene reintegracije ovisnika o opojnim drogama.**
- 2) Provoditi obrazovanje na području suzbijanja zloupotrebe opojnih droga zdravstvenih, prosvjetnih, pravosudnih i gospodarskih djelatnika i ostalih koji su uključeni u provođenje mjera i aktivnosti na području suzbijanja zloupotrebe opojnih droga.**
- 3) Provoditi medijske kampanje u svrhu podizanja razine svijesti građana o problemu ovisnosti i štetnosti opojnih droga.**
- 4) Poticati kontinuiranu međunarodnu i regionalnu suradnju u svrhu sprječavanja zloupotrebe opojnih droga.**

5.10.3. Zaštita osoba zaraženih odnosno oboljelih od HIV-a/AIDS-a

Republika Hrvatska se obvezala slijediti međunarodno prihvacene preporuke i integrirati ih u nacionalnu politiku i praksu da bi se smanjila stigmatizacija i diskriminacija osoba zaraženih i oboljelih HIV-om te im se osigurala puna zaštita ljudskih prava, a posebno pravo na privatnost.

Republika Hrvatska nastoji kreativnom i inovativnom politikom razviti i provesti strategiju koja će pomoći pojedincima i zajednicama da prevladaju postojeće predrasude u društvu.

CILJEVI:

- 1) Jacati i isticati borbu protiv HIV-a/AIDS-a.**
- 2) Pružati njegu i potporu zaraženima, odnosno oboljelima od HIV-a/AIDS-a.**
- 3) Provoditi obrazovanje u svrhu prevencije i zaštite od HIV-a/AIDS-a.**

5.11. Suzbijanje rasne i druge diskriminacije

Ustavnim odredbama se svima u Republici Hrvatskoj jamči pravo i sloboda neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Uz Ustav Republike Hrvatske posebnim zakonima zabranjuje se diskriminacija na temelju spolne orijentacije i bračnog statusa, promiče se jednakost i utvrđuju anti-diskriminacijske mjere na svim razinama društvenog života.

U svrhu sprječavanja diskriminacije Republika Hrvatska poduzela je niz mjera koje uključuju: zakonodavne mjere, uspostavljanje odgovarajućih Vladinih i drugih tijela koji se u okviru svoje nadležnosti bave i sprječavanjem diskriminacije, suradnju s nevladinim organizacijama i međunarodnu suradnju.

Mediji imaju važnu ulogu u podizanju svijesti u javnosti o potrebi suzbijanja svih oblika diskriminacije.

Obrazovni sustav promiče toleranciju, anti-diskriminaciju i demokratske vrijednosti.

U svrhu suzbijanja svih oblika diskriminacije Republika Hrvatska poduzima sve kako bi izgradila demokratske vrijednosti te poboljšala dijalog između različitih vjera i kultura, kako na razini zakonodavstva tako i kroz različite inicijative i aktivnosti na nacionalnoj i lokalnoj razini, uključujući i organizacije civilnoga društva.

CILJEVI:

- 1) Podizati javnu svijest o neprihvatljivosti svih oblika diskriminacije uz promicanje tolerancije i uvažavanje razlicitosti.**
- 2) Razvijati svijest gradana o potrebi zaštite žrtvi diskriminacije.**
- 3) Obrazovanje državnih službenika za ljudska prava s posebnim senzibilitetom za zaštitu žrtve diskriminacije.**
- 4) Omogućiti jednaku dostupnost pravne zaštite svim osobama.**
- 5) Pratiti pojave diskriminacije i predlagati mjere za njihovo suzbijanje.**
- 6) Poticati suradnju s međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnoga društva u svrhu suzbijanja svih oblika diskriminacije.**
- 7) Uskladiti djelovanje nadležnih tijela u svrhu suzbijanja diskriminacije.**

5.11.1. Azilanti

Novo zakonodavstvo vezano uz nacela, uvjete i postupak za priznavanje azila kao i uvjete za prestanak navedenog statusa usklađeno je s međunarodnim ugovorima o statusu izbjeglica, a kojih je Republika Hrvatska stranka, kao i s relevantnim preporukama i odlukama Vijeca Europe.

Tražeci odgovore na pitanja koja se odnose na tražitelje azila i azilante, nadležna državna tijela uspješno suraduju s Uredom UNHCR-a, Međunarodnim crvenim križom i organizacijama civilnoga društva.

CILJEVI:

- 1) Strucno osposobiti i usavršiti državne službenike uključene u rad s tražiteljima azila i azilanata.**
- 2) Obrazovati i informirati predstavnike medija, lokalne i mjesne samouprave radi podizanja svijesti i aktivnog uključivanja gradana u problematiku azila.**
- 3) Poticati i uključivati lokalnu samoupravu u promicanje informacija vezanih uz pitanja azila.**

5.12. Trgovanje ljudima

Prepoznavši pojavu trgovanja ljudima kao rasprostranjen međunarodni problem i oblik najgrubljeg kršenja ljudskih prava te potrebu da se na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini pristupi njegovom sustavnom suzbijanju, Republika Hrvatska je uspostavila složeni nacionalni sustav za suzbijanje trgovanja ljudima koji se i dalje razvija (Dodatak III točka 4.17.).

Nacionalno zakonodavstvo je trgovanje ljudima odredilo kao posebno kazneno djelo. Niz zakona pokriva zaštitu žrtava trgovanja ljudima, a jedan od bitnih pomaka je omogućavanje dozvole boravka takvim žrtvama.

Republika Hrvatska sudjeluje u brojnim aktivnostima međunarodne zajednice za suzbijanje trgovanja ljudima te ostvaruje dobru suradnju s nacionalnim i međunarodnim nevladinim organizacijama. Pokrenuta je regionalna suradnja s državama jugoistočne Europe u kojoj Republika Hrvatska ima vodeću ulogu.

CILJEVI:

- 1) Otkrivati i sprječavati trgovanje ljudima koordiniranom suradnjom državnih tijela i nevladinih organizacija s međunarodnim organizacijama na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.**
- 2) Ustanoviti odgovarajuće mehanizme zaštite djece žrtava trgovanja ljudima.**
- 3) Osigurati zaštitu žrtava trgovanja ljudima.**
- 4) Razvijati sustav identifikacije žrtava trgovanja ljudima.**
- 5) Obrazovati osobe koje se bave trgovanjem ljudima.**
- 6) Unaprijediti zakonsku regulativu u području suzbijanja trgovanja ljudima.**
- 7) Utjecati na svijest gradana i informirati javnost o pojavi trgovanja ljudima.**

5.13. Suzbijanje korupcije

Pojava korupcije ugrožava temeljna ljudska prava i slobode gradana kao i njihovu jednakost pred zakonom.

U Republici Hrvatskoj poduzima se niz mjera na zakonodavnom i institucionalnom planu (Dodatak III., točka 6.7.1., USKOK) za suzbijanje korupcije na svim razinama. Pored nadležnih tijela državne vlasti u ove

aktivnosti su, u skladu s aktualnim svjetskim trendovima, uključene i brojne organizacije civilnoga društva koje djeluju na području Republike Hrvatske.

Jedno od važnih područja suzbijanja korupcije je dosljedna primjena propisa koji se odnose na sukob interesa i pravo na dostupnost informacijama.

Iako je u Republici Hrvatskoj posljednjih godina učinjen bitan kvalitativni pomak u suprostavljanju korupciji na normativnoj razini, uočeno je da brojni nedostaci otežavaju daljnji napredak. Razvidno je neostvarivanje stvarne afirmacije anti-koruptivnih programa i mjera te nedostatke izgradnje partnerskog odnosa s organizacijama civilnog društva u području podizanja javne svijesti o dosljednoj provedbi anti-koruptivnog zakonodavstva kao i uloge regionalnih inicijativa.

Republika Hrvatska je aktivno uključena u međunarodna tijela za borbu protiv korupcije.

CILJEVI:

- 1) Dosljedna provedba anti-koruptivnog zakonodavstva.**
- 2) Podizati javnu svijest o neprihvatljivosti pojave korupcije.**
- 3) Poticati društvenu odgovornost za suprostavljanje pojavi korupcije.**
- 4) Razviti planove djelovanja za suzbijanje korupcije u pojedinim područjima.**

5.14. Vjerska prava i slobode

Ustavom Republike Hrvatske je propisano da svaki čovjek i građanin ima jednaka prava i slobode neovisno o njegovoj vjeri te mu se jamči sloboda savjesti i vjeroispovijesti te slobodno javno očitovanje vjere ili drugog uvjerenja.

Prema Ustavu sve vjerske zajednice jednake su pred zakonom i odvojene su od države. Vjerske zajednice samostalno i slobodno određuju svoju unutarnju organizaciju, a svoje djelovanje u skladu s Ustavom Republike Hrvatske.

Pitanja od zajedničkog interesa za Republiku Hrvatsku i neku ili više vjerskih zajednica mogu se uređivati i ugovorom kojeg sklapaju Vlada Republike Hrvatske i vjerska zajednica. Tako su sklopljeni međunarodni ugovori između Republike Hrvatske i Svete stolice na područjima: dušobrižništva katolickih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske (1996.); odgoja i kulture (1996.); pravnih pitanja (1996.) te gospodarskih pitanja (1998.).

Vlada Republike Hrvatske je, po uzoru na ugovore sa Svetom stolicom, sklopila niz ugovora o pitanjima od zajedničkog interesa s vjerskim zajednicama: Srpskom pravoslavnom crkvom i Islamskom zajednicom u Hrvatskoj (2002.), Evangelickom crkvom u Hrvatskoj, Reformiranom kršćanskom crkvom u Hrvatskoj, Evandeoskom (Pentekostnom) crkvom u Republici Hrvatskoj, Kršćanskom adventistickom crkvom u Republici Hrvatskoj, Savezom baptistickih crkava u Republici Hrvatskoj, Crkvom Božjom i Savezom Kristovih pentekostnih crkava, Reformiranim pokretom adventista sedmog dana, Kristovom crkvom, Bugarskom pravoslavnom crkvom u Hrvatskoj, Hrvatskom starokatolickom crkvom i Makedonskom pravoslavnom crkvom u Hrvatskoj (2003.).

5.14.1. Pravo na vjeroispovijest osoba lišenih slobode

U zatvorskom sustavu osobe lišene slobode ostvaruju svoje pravo na vjeroispovijest.

5.14.2. Dušobrižnička pomoć u zdravstvu i ustanovama socijalne skrbi

Bolesnici koji se nalaze u zdravstvenim ustanovama i korisnici u ustanovama socijalne skrbi ostvaruju svoje vjerske potrebe na način predviđen zakonom (pravo na prehranu u skladu sa svojim svjetonazorom, obavljanje vjerskih obreda i sl.).

5.14.3. Dušobrižništvo pripadnika Ministarstva obrane i oružanih snaga i policije

Ugovorima između Republike Hrvatske i pojedinih vjerskih zajednica omogućeno je pravo na dušobrižništvo pripadnika Ministarstva obrane te oružanih snaga i policije.

5.14.4. Vjerski odgoj u školama

Prema Ustavu roditelji imaju posebnu ulogu i važnost u odgoju djece i potpuno su slobodni u izboru odgoja svojeg djeteta. Prema navedenom roditelji odlučuju o vjerskom odgoju djeteta.

Vjerski odgoj se ustrojava u ustanovama predškolskog odgoja na traženje roditelja ili skrbnika, a program predškolskog odgoja sadrži vjerski odgoj u skladu sa Zakonom o pravnom položaju vjerskih zajednica te ugovorom između vjerske zajednice i Vlade Republike Hrvatske. U osnovnim i srednjim školama ustrojava

se nastava vjeronauka kao izbornog predmeta sukladno propisanom nastavnom planu i programu te ugovorom između vjerske zajednice i Vlade Republike Hrvatske.

CILJEVI:

- 1) Podržavati ostvarivanje prava na vjeroispovijest svim građanima RH, posebice osobama lišenim slobode, osobama u zdravstvenim i socijalnim ustanovama, pripadnicima Ministarstva obrane, oružanih snaga te policije.**
- 2) Ujednačiti položaj svih vjerskih odgojno-obrazovnih ustanova pod jednakim kriterijima.**
- 3) Osigurati svim vjerskim zajednicama ostvarivanje vlasničkih prava u punom opsegu.**

5.15. Sloboda medija

5.15.1. Sloboda javnog priopćavanja

Ustavom i zakonima zajamčena je sloboda javnog priopćavanja. Sloboda javnog priopćavanja obuhvaća osobito slobodu izražavanja misli, slobodu prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i širenja informacija, slobodu tiska i raspacavanja tiska i drugih javnih glasila te proizvodnje i emitiranja radijskog i televizijskog programa, slobodu primanja ideja i informacija kao i slobodu osnivanja pravnih osoba za obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja.

Nitko nema pravo prisilom ili zlouporabom položaja utjecati na sadržaj i tijek javnog priopćavanja ili na bilo koji drugi način nezakonito organizirati slobodu javnog priopćavanja.

Područje medija je uređeno propisima koji pridonose zaštiti i promicanju kako ljudskih prava, tako i pluralizmu i raznovrsnosti medija.

Posebna pažnja će se posvetiti projektima i programima u području kulture kojima se nedvojbeno štite i promiču ljudska prava.

5.15.2. Pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja pripadnicima nacionalnih manjina

Zajamčena je sloboda proizvodnje i emitiranja radijskoga i televizijskog programa te je propisano da će država materijalno potpomagati izdavanje tiska i drugih javnih glasila te proizvodnju i emitiranje programa radijskih i televizijskih programa u jeziku i pismu nacionalnih manjina. Također se osiguravaju uvjeti za izdavanje sredstava javnoga priopćavanja namijenjenih izvješćivanju osoba s posebnim potrebama kao i pripadnika drugih društvenih i kulturnih skupina.

5.15.3. Pristup vjerskih zajednica sredstvima javnog priopćavanja

Zakonom je regulirano emitiranje posebnih vjerskih programa od strane elektroničkih medija te pravo vjerske zajednice na samostalno obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja.

CILJEVI

- 1) Poticati pluralizam i raznovrsnost medija.**
- 2) Omogućiti nacionalnim manjinama da aktivno sudjeluju u stvaranju programa na jezicima nacionalnih manjina u sredstvima javnog priopćavanja.**
- 3) Podržati sudjelovanje vjerskih zajednica u stvaranju programa u sredstvima javnog priopćavanja.**

5.16. Pravo na zdrav život i okoliš

U skladu s ustavnim obvezom o pravu građana Republike Hrvatske na zdrav život i okoliš, aspekt okoliša je integriran u cjelokupnu strategiju razvoja Hrvatske.

"Nacionalna strategija za zaštitu okoliša" i "Nacionalni plan djelovanja na okoliš" promiču održivi razvoj i zaštitu okoliša te integriraju zaštitu okoliša u druge resore.

Zakonodavstvo je potrebno uskladiti s pravnom stecevinom Europske unije kako bi se učinkovito primjenjivalo i provodilo uz značajnije povećanje ulaganja u okoliš.

Poboljšanje gospodarenja okolišem i korištenja prirodnih resursa u velikoj mjeri ovisit će o jačanju institucionalnih mehanizama u osiguravanju primjene i provedbe zakona i programa, poboljšanju sustava nadzora i sl.

Svijest javnosti o problemima okoliša je u porastu.

CILJEVI:

- 1) *Podizati svijest gradana o okolišu i potrebi njegove zaštite.*
- 2) *Sustavno poticati aktivnosti organizacija civilnoga društva, gospodarstva i gradana u zaštiti okoliša.*
- 3) *Uključivati i povezivati sadržaje o okolišu i održivom razvoju u nastavnim programima na svim razinama obrazovnog sustava.*
- 4) *Osnažiti nacionalni sustav zaštite okoliša.*
- 5) *Razvijati informacijski sustav zaštite okoliša uključujući dostupnost informacija građanima.*
- 6) *Osigurati učinkovit nadzor nad ostvarivanjem prava na zdrav okoliš.*
- 7) *Graditi učinkovitije pravosuđe u rješavanju predmeta iz područja bespravne gradnje te kažnjavanje bespravnih graditelja i obeštećenje onih čija su prava povrijeđena bespravnom gradnjom.*

5.17. Pravo na rad

Republika Hrvatska ima samo 43% radno sposobnog stanovništva zaposleno što podrazumijeva nisku razinu korištenja radnih resursa i dovodi do niže razine proizvodnosti i gospodarskog rasta. Uz provedenu reformu radnog zakonodavstva (2003.), kao i donošenjem "Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja" (2004.), Republika Hrvatska provodi aktivne mjere na tržištu rada, uz posebnu pažnju određenim osjetljivim skupinama gradana koje na tržištu rada mogu trpjeti diskriminaciju.

CILJEVI:

- 1) *Smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost*
- 2) *Smanjiti nezaposlenost*

6. PROVEDBA I EVALUACIJA NACIONALNOG PROGRAMA

Vlada Republike Hrvatske zadužena je za praćenje provedbe i evaluaciju Nacionalnog programa.

6.1. Preporuka jedinicama lokalne samouprave

Županije, gradovi i općine pozvani su djelovati u partnerstvu s državom i organizacijama civilnog društva na zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda te na ostvarenju zajedničkih ciljeva navedenih Nacionalnim programom za dobrobit svakog pojedinca u Republici Hrvatskoj.

Pozivaju se, također, da u suradnji s organizacijama civilnog društva iniciraju, podupiru i sukladno svojim mogućnostima :

- sufinanciraju programe nevladinih organizacija koje unapređuju i promiču ljudska prava
- sudjeluju u provedbi Nacionalnog programa na lokalnoj razini.

6.2. Preporuke organizacijama civilnoga društva

Organizacije civilnog društva koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava pozvane su suradivati na provedbi ovoga Nacionalnog programa s tijelima nadležnima za njegovo provođenje s ciljem njegova potpunog izvršenja. U tom su smislu pozvane su:

- ostvarivati suradnju i partnerstvo s lokalnom samoupravom kako bi se promicali interesi i zahtjevi gradana;
- provoditi programe obrazovanja za ljudska prava, osmišljavati i provoditi (neformalne) oblike obrazovanja za izgradnju civilnoga društva.

6.3. Izvješća Vlade Republike Hrvatske o provedbi Nacionalnog programa

Vlada Republike Hrvatske će u roku od 6 mjeseci od donošenja ovog Programa izraditi "Operativni plan provedbe Nacionalnog programa" kojim će razraditi ciljeve, utvrditi mjere i nositelje te rokove i sredstva za izvršenje istih.

Vlada Republike Hrvatske će, najkasnije do 31. ožujka tekuće godine, podnijeti izvješće Hrvatskom saboru o provedbi Nacionalnog programa u protekloj godini.

CILJEVI:

1) U potpunosti ostvariti planirane ciljeve Nacionalnog programa do kraja 2008. godine.

D O D A T A K

I. MEĐUNARODNO HUMANITARNO PRAVO

1. Ženevske konvencije iz 1949. godine i Dopunski protokoli iz 1977. godine

Temeljni izvori suvremenog međunarodnog humanitarnog prava su Ženevske konvencije iz 1949. godine i njihovi Dopunski protokoli iz 1977. godine.

Protokolima koji dopunjuju Konvencije te se primjenjuju u slučaju međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I) i nemedunarodnih oružanih sukoba (Protokol II) osnažena je opća zaštita od učinaka neprijateljstava (reguliraju se sredstva ratovanja na nužnu mjeru, uređuje se precizniji pojam borca, proširuje se područje kvalitetne zaštite građana na slučajeve unutarnjih sukoba i sl.). Putem Protokola su se tzv. haško pravo koje se odnosi na prava i dužnosti te ograničenja u vođenju ratnih operacija i tzv. ženevsko pravo koje štiti sve žrtve rata usko isprepleli i prerasli u jedinstveni međunarodni humanitarni sustav koji će biti potrebno i dalje nadograđivati, promovirati i tražiti efikasniju potporu u njegovoj provedbi od svih članica međunarodne zajednice.

Protokolima je postignut balans između vojnih i humanitarnih obzira prema žrtvama sukoba. Hrvatska je u Domovinskom ratu iskusila povrede međunarodnog humanitarnog prava uključujući teške povrede.

2. Ostali ugovori međunarodnog humanitarnog prava kojih je Republika Hrvatska stranka:

- Konvencija o zabrani usavršavanja, proizvodnje i uskladištenja bakteriološkog (biološkog) i toksičnog oružja od 10. travnja 1972. (Konvencija o biološkom oružju);
- Konvencija o zabrani ili ograničavanju uporabe određenih konvencijalnih oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj od 10. listopada 1980. (Konvencija o konvencionalnom oružju);
- Protokol o fragmentima koji se ne mogu otkriti (Protokol I) od 1980. godine;
- Protokol o zabrani ili ograničenju uporabe mina, mina iznenadenja ili drugih naprava (Protokol II) od 1980. godine;
- Protokol o zabrani ili ograničenju uporabe zapaljivog oružja (Protokol III) od 1980. godine; Dopunski protokol IV uz Konvenciju o konvencionalnom oružju od 1995. godine (Protokol o osljepljujućem laserskom oružju);
- Izmijenjeni Protokol II uz Konvenciju o konvencionalnom oružju od 1996. godine;
- Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje, gomilanja i korištenja kemijskog oružja i o njegovom uništenju od 13. siječnja 1993. (Kemijska konvencija);
- Konvencija o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništenju od 18. rujna 1997. (Otavski ugovor);
- Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda od 17. srpnja 1998.;
- Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida od 9. prosinca 1948.;
- Konvencija o nezastarijevanju ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti od 26. studenoga 1968.;
- Konvencija o pravima djeteta od 20. studenog 1989.;
- Međunarodna konvencija protiv novacenja, korištenja, placanja i osposobljavanja placenika iz 1989. godine.

3. Zaštita civilnog stanovništva u slučaju oružanog sukoba

Međunarodno humanitarno pravo utemeljeno je na nacelu imuniteta građanskih osoba. To znači da građanske osobe koje ne sudjeluju u neprijateljstvima ne mogu ni pod koju cijenu biti predmet napada, već moraju biti poštene i zaštićene. Ženevske konvencije, a posebice njihovi Dopunski protokoli, sadrže posebna pravila za zaštitu građanskih osoba i njihove imovine. Hrvatski Crveni križ, kada smatra da je to potrebno, šalje upozorenja strankama sukoba kako bi ih podsjetio na njihovu obvezu da poštuju i štite građanske osobe te poduzima akcije kad god su povrijeđena pravila o zaštiti građanskih osoba.

4. Zaštita kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba

- Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba od 14. svibnja 1954. stupila je na snagu 7. kolovoza 1956.;
- Protokol I usvojen je istovremeno kada i Konvencija (7. kolovoza 1956.);
- Protokol II usvojen je 26. ožujka 1999. na Haškoj diplomatskoj konferenciji te je značajan po pojačanoj zaštiti kulturnih dobara u vrijeme oružanog sukoba: sadrži dodatak novog režima pojačane zaštite za određene

kulturne objekte te osnaživanje obveza država stranaka u vezi s kaznenim progonom i uvođenjem sankcija za posebna kaznena djela počinjena protiv kulturnih dobara. Republika Hrvatska potpisala je Protokol dana 17. svibnja 1999. te se Protokol nalazi u postupku ratifikacije.

II. POPIS MEĐUNARODNIH INSTRUMENTATA S PODRUČJA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA KOJIH JE REPUBLIKA HRVATSKA STRANKA

- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966.
- Fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966.
- Drugi fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima namijenjen ukidanju smrtne kazne iz 1989.
- Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966.

- Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.
- Konvencija o neprimjeni zastare na ratne zločine i zločine protiv čovječnosti iz 1968.
- Konvencija o ropstvu iz 1926. i Protokol na Konvenciju o ropstvu iz 1953.
- Dopunska konvencija o ukidanju ropstva, trgovine robljem i instituta i praksi sličnih ropstvu iz 1956.
- Konvencija o suzbijanju trgovine osobama i eksploatacije prostitucije drugih iz 1950.
- Konvencija protiv mučenja i drugih oblika okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni iz 1984.
- Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951.
- Protokol o statusu izbjeglica iz 1967.
- Konvencija o statusu osoba bez državljanstva iz 1954.

Konvencije Međunarodne organizacije rada:

- Konvencija Međunarodne organizacije rada o zaštiti majčinstva (br.3) iz 1919.
  - Konvencija MOR-a (br.8) o naknadi za nezaposlenost u slučaju gubitka ili potonuća broda iz 1920.
  - Konvencija MOR-a (br.9) o zapošljavanju pomoraca iz 1920.
  - Konvencija MOR-a (br.11) o pravima udruživanja (poljoprivreda) iz 1921.
  - Konvencija MOR-a (br.12) o obeštećenju radnika u poljoprivredi za slučaj nesreće na poslu iz 1921.
  - Konvencija MOR-a (br.14) o tjednom odmoru u industrijskim poduzecima iz 1921.
  - Konvencija MOR-a (br.16) o obveznom liječničkom pregledu djece i mladih osoba zaposlenih na moru iz 1921.
  - Konvencija MOR-a (br.17) o naknadi koja se isplaćuje radnicima za slučaj nesreće na radu iz 1925.
  - Konvencija MOR-a (br.18) o naknadama koje se isplaćuju radnicima za profesionalne bolesti iz 1925.
  - Konvencija MOR-a (br.19) o jednakom tretmanu u odštetama za nezgode na radu iz 1925.
  - Konvencija MOR-a (br.22) o uvjetima rada pomoraca iz 1926.
  - Konvencija MOR-a (br.23) o reparaciji pomoraca iz 1926.
  - Konvencija MOR-a (br.29) o zabrani prinudnog i obvezatnog rada iz 1930.
  - Konvencija MOR-a (br.45) o zapošljavanju žena na poslovima koji se obavljaju pod zemljom iz 1935.
  - Konvencija MOR-a (br.53) o stručnim certifikatima službenika iz 1936.
  - Konvencija MOR-a (br.81) o inspekciji rada u industriji i trgovini iz 1947.
  - Konvencija MOR-a (br.87) o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje iz 1948.
  - Konvencija MOR-a (br.90) o noćnom radu mladih osoba zaposlenih u industriji iz 1948.
  - Konvencija MOR-a (br.98) o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje iz 1949.
  - Konvencija MOR-a (br.100) o jednakim plaćama za muškarce i žene iz 1951.
  - Konvencija MOR-a (br.102) o najnižim standardima socijalne sigurnosti iz 1952.
  - Konvencija MOR-a (br.103) o zaštiti majčinstva iz 1952. (revidirana)
  - Konvencija MOR-a (br.105) o ukinucu prinudnog rada iz 1957.
  - Konvencija MOR-a (br.106) o tjednom odmoru u trgovini i uredima iz 1957.
  - Konvencija MOR-a (br.111) o zabrani diskriminacije u zvanju i zapošljavanju iz 1958.
  - Konvencija MOR-a (br.122) o politici zapošljavanja iz 1964.
  - Konvencija MOR-a (br.129) o inspekciji rada u poljoprivredi iz 1969.
  - Konvencija MOR-a (br.132) o plaćenom godišnjem odmoru iz 1970. (revidirana)
  - Konvencija MOR-a (br.135) o zaštiti i sredstvima namijenjenima predstavnicima zaposlenih u poduzecima iz 1971.
  - Konvencija MOR-a (br.138) o najnižoj dobnoj granici za zasnivanje radnog odnosa iz 1973.
  - Konvencija MOR-a (br.147) o minimalnim standardima na trgovačkim brodovima iz 1976.
  - Konvencija MOR-a (br.148) o radnoj okolini (zagadenje zraka, buka i vibracije) iz 1977.
  - Konvencija MOR-a (br.156) o radnicima s obiteljskim obvezama iz 1981.
  - Konvencija MOR-a (br.182) o zabrani i trenutnim djelovanjima za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada iz 1999.
-
- Konvencija o političkim pravima žena iz 1952.
  - Konvencija o državljanstvu udate žene iz 1957.
  - Konvencija o pristanku na brak, minimalnoj dobi za zaključivanje braka i registraciji brakova iz 1962.
  - Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.

Dodatni protokol uz Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1999.

- Konvencija o pravima djeteta iz 1989.

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta glede uključivanja djece u oružane sukobe iz 2000.

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji iz 2000.

- Ženevska konvencija za poboljšanje uvjeta ranjenika i bolesnika u oružanim snagama na kopnu iz 1949.

- Ženevska konvencija za poboljšanje uvjeta ranjenika, bolesnika i brodolomaca pripadnika oružanih snaga na moru iz 1949.

- Ženevska konvencija o postupanju s ratnim zarobljenicima iz 1949.

- Ženevska konvencija o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata iz 1949.

Dopunski protokol uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1977.

Dopunski protokol uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava unutrašnjih oružanih sukoba iz 1977.

- Konvencija o zabrani usavršavanja, proizvodnje i stvaranja zaliha bakteriološkog (biološkog) i toksičnog oružja i o njihovom uništenju iz 1972.

- Konvencija o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj iz 1980. godine, s pet Protokola

- Konvencija o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništenju (Otawska konvencija) iz 1997.

- Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965.

- Međunarodna konvencija o suzbijanju i kažnjavanju zločina apartheida iz 1973.

- Međunarodna konvencija protiv apartheida u sportu iz 1985.

- UNESCO Konvencija protiv diskriminacije u obrazovanju iz 1960.

- Konvencija (br.5) o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950.

Protokol br.1 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1952.

Protokol br.4 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o osiguranju određenih prava i sloboda uz ona uključena u Konvenciju i Protokol br.1 iz 1963.

Protokol br.6 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o ukidanju smrtne kazne iz 1983.

Protokol br.7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

Protokol br.11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1997.

Protokol br.12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 2000.

Protokol br.13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o ukidanju smrtne kazne u svim okolnostima iz 2002.

- Europska konvencija (ETS br.090) o suzbijanju terorizma iz 1977.

- Europska konvencija (ETS br.126) za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni iz 1987.

Protokol br. 1 (ETS br.151) uz Europsku konvenciju za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni iz 1993.

Protokol br.2 (ETS br.152) uz Europsku konvenciju za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni iz 1993.

- Europska konvencija (ETS br.164) o ljudskim pravima i biomedicini iz 1997.

Dodatni protokol (ETS br.168) uz Konvenciju o ljudskim pravima i biomedicini o zabrani kloniranja ljudskih bica iz 1998.

- Europska povelja (ETS br.148) o regionalnim ili manjinskim jezicima iz 1992.

- Okvirna konvencija (ETS br.157) za zaštitu nacionalnih manjina iz 1995.

- Europski sporazum (ETS br.161) o osobama koje sudjeluju u postupku pred sudom za ljudska prava iz 1996.

- Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta iz 2000.

Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece iz 2000.

Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom iz 2000.

- Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda iz 1998.

- Europska socijalna povelja iz 1961.

Dodatni protokol (ETS br.128) na Europsku socijalnu povelju iz 1988.

Protokol (ETS br.142) kojim se mijenja Europska socijalna povelja iz 1991.

Dodatni protokol (ETS br.158) na Europsku socijalnu povelju kojim se omogućuje sustav kolektivnih tužbi iz 1995.

1. Popis medunarodnih instrumenata koje je Republika Hrvatska potpisala, ali nije još ratificirala:

- Europska konvencija (ETS br.160) o pravima djeteta iz 1996.

2. Znacajni medunarodni instrumenti (koji nisu pravno obvezujući), a čija nacela Republika Hrvatska ugrađuje u zakone i praksu državnih tijela:

- Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948.
- Standardna minimalna pravila za postupanje prema zatvorenicima iz 1955.
- Deklaracija o pravima djeteta iz 1959.
- Deklaracija UN-a o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1963.
- Deklaracija o promicanju među mladima ideala mira, međusobnog poštivanja i razumijevanja među narodima iz 1965.
- Deklaracija o ukidanju diskriminacije žena iz 1967.
- Deklaracija o teritorijalnom azilu iz 1967.
- Teheranska proklamacija iz 1968.
- Deklaracija o socijalnom napretku i razvoju iz 1969.
- Deklaracija o pravima mentalno zaostalih osoba iz 1971.
- Deklaracija o zaštiti žena i djece u slučajevima izvanrednih stanja i oružanog sukoba iz 1974.
- Deklaracija o upotrebi rezultata znanstvenog i tehnološkog napretka u interesu mira i dobrobiti covječanstva iz 1975.
- Deklaracija o zaštiti svih osoba od podvrgavanja mučenju i drugim okrutnim, neljudskim i ponižavajućim postupanjima ili kažnjavanjima iz 1975.
- Deklaracija o pravima invalida iz 1975.
- Završni akt Konferencije o sigurnosti i suradnji u Europi iz 1975.
- Deklaracija o rasi i rasnim predrasudama iz 1978.
- Deklaracija o temeljnim nacelima glede doprinosa masovnih sredstava priopćavanja javanju mira i medunarodnog razumijevanja, promociji ljudskih prava i borbi protiv apartheida i pozivanja na rat iz 1978.
- Deklaracija o ukidanju svih oblika nesnošljivosti i diskriminacije na temelju vjeroispovijesti ili uvjerenja iz 1981.
- Deklaracija o pravu naroda na mir iz 1984.
- Deklaracija o osnovnim nacelima ostvarivanja prava za žrtve zločina i zloupotrebe ovlasti iz 1985.
- Deklaracija o ljudskim pravima pojedinca koji nisu državljani države u kojoj žive iz 1985.
- Deklaracija o socijalnim i pravnim nacelima koja se odnose na zaštitu i dobrobit djece s posebnim osvrtom na smještaj u ustanove za nezbrinutu djecu i posvojenje na nacionalnoj ili medunarodnoj razini iz 1986.
- Deklaracija o pravu na razvitak iz 1986.
- Dokument Kopenhaškog sastanka konferencije o ljudskoj dimenziji KESS-a iz 1990.
- Deklaracija o pravima pripadnika nacionalnih ili etničkih, vjerskih i jezičnih manjina iz 1992.
- Bečka deklaracija i program akcije iz 1993.
- Deklaracija o pravima i odgovornostima pojedinaca, grupa i tijela u društvu da promicu i štite općepriznata ljudska prava i temeljne slobode (skraceni naziv: Deklaracija o braniteljima) iz 1998.
- Deklaracija o visokom obrazovanju iz 1998.
- Deklaracija o zaštiti osoba od nasilnih nestanaka iz 1992.

3. Parcijalni sporazumi Vijeca Europe

Od nekoliko Parcijalnih sporazuma kojima je pristupila Republika Hrvatska, za područje ljudskih prava značajan je onaj kojim je osnovana Europska komisija za demokraciju putem prava: Venecijanska komisija, te Razvojna banka Vijeca Europe.

III. SUSTAV TIJELA ZA ZAŠTITU, PRACENJE I PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA U RH

1. Tijela Hrvatskog sabora

Hrvatski sabor, nositelj zakonodavne vlasti u Republici Hrvatskoj, kroz svoja radna tijela, odbore i povjerenstva pridaje veliki značaj zaštiti, promicanju i ostvarivanju ljudskih prava. U navedenom području, zbog postizanja visokih medunarodnih standarda, značajna je i suradnja s Vladom Republike Hrvatske kao nositeljem izvršne vlasti.

Saborski odbori koji zadiru u područje ljudskih prava jesu:

- **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** sa svojim Pododborom za ljudska prava, Pododborom za prava nacionalnih manjina i Pododborom za hrvatske manjine u europskim državama;

- **Odbor za ravnopravnost spolova;**

- **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo;**

- **Odbor za obitelj, mladež i šport;**
- **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu;**
- **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša;**
- **Odbor za informiranje, informatizaciju i medije.**

2. Pravobranitelji (pucki pravobranitelj, pravobranitelj za djecu i pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova)

3. Ured predsjednika Republike Hrvatske

Predsjednik Republike Hrvatske je, sukladno odredbama Ustava, vrhovni poglavar države te svojim autoritetom provođenja i prezentiranja državne politike predstavlja bitan cimbenik cjelokupnog sustava tijela za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

Uloga i značaj institucije predsjednika države u području ljudskih prava reflektira se i kroz njegove Ustavom određene nadležnosti budući da je predsjednik taj koji raspisuje izbore za Hrvatski sabor, raspisuje referendum u skladu s Ustavom, daje pomilovanja i obavlja druge poslove u skladu s Ustavom i zakonom. Predsjednik Republike odgovoran je za povredu Ustava koju pocini u obavljanju svojih predsjedničkih dužnosti.

Uloga predsjednika u području zaštite i promicanja ljudskih prava proizlazi i iz njegove ustavne ovlasti donošenja uredbi sa zakonskom snagom za vrijeme trajanja ratnog stanja kada može na temelju ovlasti koje je dobio od Hrvatskog sabora donositi uredbe sa zakonskom snagom i njima uređivati sva pitanja koja ratno stanje zahtijeva.

4. Tijela Vlade Republike Hrvatske

4.1. Koordinacija Vlade Republike Hrvatske za društvene djelatnosti i ljudska prava - ustanovljena je kao stalno radno tijelo Vlade Republike Hrvatske nadležno i za pitanja zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Ovlaštena je ocjenjivati stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i predlagati Vladi mjere za rješavanje određenih problema te za poboljšanje stanja ljudskih prava.

4.2. Ured za ljudska prava osnovan je kao stručna služba Vlade za obavljanje stručnih i administrativnih poslova u ostvarivanju sustavnog pristupa Vlade Republike Hrvatske zaštiti i promicanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Ured izrađuje cjeloviti sustav zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i prati njegovu učinkovitost, izrađuje "*Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava*" i prati njegovu provedbu, razmatra stanje pojedinih ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i usklađenost domaćeg zakonodavstva prema odredbama Ustava Republike Hrvatske, Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i međunarodnih instrumenata iz područja ljudskih prava, suraduje s međunarodnom zajednicom i međunarodnim regionalnim organizacijama, prati provedbu međunarodnih obveza Republike Hrvatske na području ljudskih prava, prati izvješća međunarodnih organizacija o stanju ljudskih prava i sloboda u Republici Hrvatskoj, suraduje s tijelima Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskoga sabora u svrhu zaštite i promicanja ljudskih prava i sloboda, razmatra pitanja iz djelokruga tih tijela i predlaže određene mjere poboljšanja sukladno UN-ovom proglašenju desetljeća za obrazovanje o ljudskim pravima, posebnu pažnju poklanja obrazovanju za ljudska prava i građanskom odgoju, prati provedbu Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava, suraduje sa županijskim koordinacijama za ljudska prava na poboljšanju zaštite, poštivanja i promicanja ljudskih prava i sloboda na lokalnim razinama, suraduje s Uredom puckog pravobranitelja te obavlja niz drugih djelatnosti i aktivnosti u cilju zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

4.3. Ured za ravnopravnost spolova je stručna služba Vlade RH osnovana za obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova. Ured izrađuje cjeloviti sustav zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj i prati njegovu učinkovitost; izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i nadzire njezinu provedbu; razmatra stanje pojedinih aspekata ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj i sukladnost domaćeg zakonodavstva prema odredbama Ustava Republike Hrvatske, *Zakona o ravnopravnosti spolova* i međunarodnih instrumenata iz područja ravnopravnosti spolova; koordinira sve aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova; predlaže Vladi Republike Hrvatske i državnim tijelima donošenje ili izmjene zakona i drugih propisa kao i usvajanje drugih mjera; provodi istraživanja i izrađuje analize; suraduje s nevladinim udrugama koje su aktivne u području ravnopravnosti spolova; promiče znanje i svijest o ravnopravnosti spolova. U cilju poboljšanja nacionalnih standarda zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova, Ured suraduje s međunarodnom zajednicom i međunarodnim regionalnim organizacijama; vodi evidenciju o međunarodnim instrumentima i pokreće inicijativu za ratificiranje određenih instrumenata; prati provedbu međunarodnih obveza Republike Hrvatske u području ravnopravnosti spolova; prati izvješća međunarodnih organizacija o stanju ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj.

4.4. Ured za nacionalne manjine stručna je služba Vlade koja obavlja stručne poslove u svezi s ostvarivanjem utvrđene politike ostvarivanja ravnopravnosti nacionalnih manjina koje žive na području RH kao i njihovih prava utvrđenih Ustavom i Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, predlaže mjere za ostvarivanje tih prava, suraduje s nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave i drugim institucijama, suraduje sa Savjetom za

nacionalne manjine, suraduje s Vijećem Europe u svezi primjene dokumenata Vijeća Europe u ostvarivanju prava nacionalnih manjina, suraduje s drugim međunarodnim institucijama koje iskazuju interes za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, prati ostvarivanje prava vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, prati suradnju udruga i ustanova nacionalnih manjina s institucijama u njihovim matičnim državama, priprema mišljenja i stručne analize u vezi s primjenom međunarodnih standarda u ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina, te obavlja druge povjerene poslove.

4.5. Ured za udruge obavlja stručne i druge poslove iz djelokruga Vlade Republike Hrvatske, a u vezi sa stvaranjem uvjeta za partnerske odnose i međusektorsku suradnju s nevladinim, neprofitnim sektorom u Republici Hrvatskoj. Ured u okviru svojih nadležnosti suraduje na kreiranju i predlaganju novih zakonskih okvira za djelovanje nevladinog, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj koji će poticati razvoj filantropije, dobrovoljnog rada i civilnog društva kao temelja izgradnje demokratskog, socijalnog i solidarnog društva u cjelini; stvara bazu podataka o programima udruga registriranih u Republici Hrvatskoj te očevidnik – bazu podataka o programima udruga koje ostvare pravo na potporu iz državnog proračuna; prati provođenje *"Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj"* na republickoj, regionalnoj i lokalnoj razini te predlaže poboljšanja Programa; prati rad i djelovanje udruga koje ostvaruju pravo na potporu iz sredstava državnog proračuna u skladu s utvrđenim kriterijima i uvjetima javnog natjecaja za dobivanje financijske potpore iz državnog proračuna; obavlja poslove stručnog nadzora i evaluacije programa udruga koji su dobili financijsku potporu; izrađuje standarde za višegodišnje financiranje programa udruga iz državnog proračuna; obavlja stručne poslove edukacije i usavršavanja zaposlenika u državnoj upravi te lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi putem seminara, radionica i savjetovanja za ostvarivanje partnerske suradnje s nevladinim, neprofitnim sektorom u Republici Hrvatskoj; priprema i prati provođenje strategije razvoja suradnje javnog i nevladinog, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj kao i uključivanje socijalno odgovornog poslovnog sektora; priprema izvješća za Vladu o utrošku sredstava koja su kao potpora programskih aktivnosti osigurana i isplaćena udrugama iz sredstava državnog proračuna; ostvaruje suradnju s međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama glede upoznavanja s radom međunarodnih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj te predstavljanja zadaca i aktivnosti Ureda, kako stranim organizacijama registriranim u Republici Hrvatskoj tako i međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama u inozemstvu.

4.6. Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga osnovan je kao stručna služba Vlade Republike Hrvatske te kao takav sustavno prati pojave, razmatra pitanja i obavlja druge poslove u vezi s primjenom Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga i provedbom *"Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama"*, suzbija zlouporabu opojnih droga te pomaže ovisnicima o opojnim drogama. U obavljanju poslova iz svojeg djelokruga Ured izrađuje nacrt Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga koji dostavlja Vladi Republike Hrvatske te razrađuje njegovu provedbu, koordinira i prati učinkovitost njegove provedbe, koordinira rad tijela državne uprave na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga i obavlja sve druge, Odlukom o osnivanju Ureda, propisane poslove na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, odnosno poslove koje mu u tom području povjeri sama Vlada Republike Hrvatske.

4.7. Ured za socijalno partnerstvo nadležan je za procenje, koordiniranje i izvještavanje o radu Gospodarsko-socijalnog vijeća i drugih oblika socijalnog partnerstva na nacionalnoj razini, ali i na razini jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, te obavlja stručne poslove za potrebe Gospodarsko-socijalnog vijeća.

4.8. Povjerenstvo za ljudska prava je meduresorno Vladino tijelo osnovano s ciljem razmatranja učinkovitosti sustava tijela za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i predlaganja izmjena i dopuna tog sustava. Povjerenstvo brine o razini ostvarivanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj na nacionalnoj razini u okviru sustava za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i koordinira rad tijela Vlade Republike Hrvatske i tijela državne uprave koja u svome djelokrugu imaju zaštitu i promicanje ljudskih prava; prikuplja podatke o stanju ljudskih prava i prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj; ocjenjuje stanje ljudskih prava i prava manjina u Republici Hrvatskoj; predlaže mjere za rješavanje određenih problema te mjere za poboljšanje stanja ljudskih prava; razmatra izvješća i prigovore koji se o stanju ljudskih prava upućuju Republici Hrvatskoj od strane međunarodnih organizacija i uspoređuje ih sa stvarnim stanjem te predlaže odgovarajuće mjere ukoliko je to potrebno; predlaže Vladi osnivanje privremenih pomoćnih tijela, posebno radi osnivanja radnih skupina, radi obrade pojedinih tema od nacionalne važnosti ili rješavanja pojedinih pitanja iz područja ljudskih prava i prava nacionalnih manjina te na temelju izvješća radnih skupina predlaže Vladi poduzimanje određenih mjera. *Članovi Povjerenstva su ujedno povjerenici za ljudska prava u svojim tijelima državne uprave.*

4.9. Povjerenstvo za procenje provedbe Nacionalnog programa za Rome je osnovala Vlada RH u svrhu sustavnog procenja i koordiniranja provedbe *"Nacionalnog programa za Rome"*; predlaganje mjera za unapređenje provođenja Programa, izrada preporuka, mišljenja, stručnih obrazloženja i izvješća, te smjernica u svezi s provedbom Programa; predlaganje izmjena i dopuna Programa, procenje rasporeda utroška sredstava za provođenje mjera Programa za koja se sredstva izdvajaju iz državnog proračuna. Povjerenstvo jednom godišnje, na temelju izvješća pojedinih ministarstava i drugih državnih tijela, te drugih nositelja provedbe mjera, sastavlja i podnosi izvješće Vladi o provedbi Programa. Stručne i administrativne poslove za Povjerenstvo obavlja Ured za nacionalne manjine.

4.10 Povjerenstvo za osobe s invaliditetom je savjetodavno i stručno tijelo Vlade sa zadacom davanja prijedloga, mišljenja i stručnih obrazloženja Vladi Republike Hrvatske iz područja položaja, zaštite i rehabilitacije osoba s invaliditetom i njihovih obitelji te provođenja aktivnosti usmjerenih na njihovu dobrobit. U ostvarivanju navedenih zadataka, Povjerenstvo prati primjenu postojećih propisa koji se odnose na osobe s invaliditetom i predlaže Vladi mjere za unapređivanje rada u tijelima koja u svom djelokrugu imaju poslove u vezi zaštite osoba s invaliditetom i ostvarivanja njihovih prava; raspravlja i daje mišljenja o nacrtima zakona i drugih propisa koji su od interesa za unapređivanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom i njihovih obitelji te predlaže Vladi i tijelima državne uprave promjene zakona i drugih propisa iz područja koja se odnose na osobe s invaliditetom; proučava, prati i predlaže mjere u odnosu na međunarodne akte, osobito akte Vijeća Europe i Europske unije iz područja položaja, zaštite i rehabilitacije osoba s invaliditetom te daje mišljenje u postupku njihovog donošenja i usvajanja; prati provedbu "Nacionalnog programa za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom" te predlaže učinkovito izvršavanje planiranih mjera i aktivnosti; prikuplja podatke o aktivnostima namijenjenim za osobe s invaliditetom koje se poduzimaju od strane tijela državne vlasti, ustanova, vjerskih zajednica, udruga i drugih organizacijskih oblika te predlaže mjere za njihovu djelotvorniju provedbu; prikuplja podatke i proučava iskustva drugih zemalja u ostvarivanju prava osoba s invaliditetom.

4.11. Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži osnovano je kao stručno i savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske za pružanje stručne pomoći u raspravi i odlučivanju o svim pitanjima iz područja pravovremenog poduzimanja potrebnih mjera u interesu djece i mladeži, a posebno u interesu onih koji žive u rizicnim uvjetima, te njihova zbrinjavanja.

U okviru svojih nadležnosti Povjerenstvo proučava, prati i analizira rizične čimbenike koji uvjetuju nastanak poremećaja u ponašanju djece i mladeži; prati kretanje pojave maloljetničke delinkvencije te izvršenje mjera i aktivnosti radi suzbijanja maloljetničke delinkvencije i ostvarivanja kazneno-pravne zaštite djece; daje stručna mišljenja i predlaže mjere u svrhu otklona i ublažavanja utjecaja negativnih čimbenika na razvoj, mentalno zdravlje i ponašanje djece i mladeži; prati i ujedinjava te usmjerava aktivnosti koje se poduzimaju na području preventivnog djelovanja; pruža stručnu pomoć i superviziju nositeljima aktivnosti na lokalnoj, županijskoj i državnoj razini; prati zakonske propise i daje stručna mišljenja i prijedloge za donošenje zakonskih, provedbenih i drugih propisa koji su u interesu djece i mladeži te prati njihovu provedbu; predlaže djelotvornije načine zaštite, socijalizacije i rehabilitacije djece i mladeži s poremećajima u ponašanju te smjernice za djelotvorniju povezanost čimbenika skrbi; suraduje s nadležnim ministarstvima i drugim državnim upravnim organizacijama i ustanovama, znanstvenim institucijama, stručnim i nevladinim udrugama, suraduje s međunarodnim tijelima i daje stručna mišljenja i prijedloge u svezi s donošenjem i prihvaćanjem međunarodnih propisa iz područja zaštite djece i mladeži s poremećajima u ponašanju kao i svih onih propisa glede djece koja žive u rizicnim uvjetima; potiče i usmjerava znanstvenu djelatnost odnosno predlaže Vladi istraživačke projekte.

4.12. Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga osnovano je sa zadacom koordiniranja aktivnosti ministarstava i drugih subjekata uključenih u program suzbijanja zlorabe opojnih droga, od prevencije do resocijalizacije, kao i usvajanje godišnjih programa nadležnih ministarstava i državnih upravnih organizacija. Povjerenstvo je ovlašteno donositi opće i posebne programe mjera za suzbijanje zlorabe opojnih droga koja će provoditi ministarstva: programe prevencije za djecu predškolske dobi, učenike osnovnih i srednjih škola i studente visokih učilišta; za liječenje i odvikavanje od ovisnosti; za skrb o ovisnicima o opojnim drogama te povremenim uzimateljima droga; za programe resocijalizacije za pripadnike oružanih snaga Republike Hrvatske i hrvatske branitelje; za osobe u pritvoru i osobe na izdržavanju kazni zatvora; posebne programe za nadležna ministarstva i državne upravne organizacije.

4.13. Nacionalno povjerenstvo za suzbijanje HIV-a/AIDS-a osnovano je radi koordinacije nacionalnih i međunarodnih aktivnosti vezanih uz problematiku širenja HIV/AIDS infekcije u Republici Hrvatskoj. Zadatak Povjerenstva je da sustavno prati sva zdravstvena, etička, socijalna, pravna i druga pitanja u vezi širenja HIV/AIDS infekcije, izrađuje preporuke, mišljenja i izvješća o zdravstvenim, etičkim, socijalnim, pravnim i drugim pitanjima te daje smjernice za donošenje novih ili izmjene važećih propisa na ovom području, izrađuje i predlaže programe, prati realizaciju programa i daje mišljenja o programima s ovog područja te stručno i financijski prati provođenje programa s ovog područja, izrađuje "Nacionalni program za prevenciju HIV/AIDS-a" te prati i koordinira njegovu provedbu.

4.14. Nacionalni odbor za međunarodno humanitarno pravo djeluje kao meduresorno tijelo Vlade Republike Hrvatske za pitanja međunarodnog humanitarnog prava. Odbor razmatra učinkovitost sustava tijela za zaštitu i promicanje humanitarnog prava u Republici Hrvatskoj; predlaže izmjenu i dopunu tog sustava te vodi brigu o potrebitoj razini ostvarivanja međunarodnog humanitarnog prava u Republici Hrvatskoj na nacionalnoj razini i u sklopu sustava za zaštitu i promicanje humanitarnog prava u Republici Hrvatskoj; koordinira rad tijela Vlade i tijela državne uprave koja u svom djelokrugu imaju promicanje međunarodnog humanitarnog prava; prikuplja podatke o stanju i razini promidžbe humanitarnog prava u Republici Hrvatskoj; ocjenjuje stanje i razinu promidžbe humanitarnog prava u Republici Hrvatskoj te predlaže Vladi određene aktivnosti za poboljšanje stanja; razmatra izvješća i prigovore koji se o stanju humanitarnog prava u Republici Hrvatskoj upućuju od strane međunarodnih organizacija i uspoređuje ih sa stvarnim stanjem te, ukoliko je potrebno, predlaže odgovarajuće mjere; predlaže Vladi osnivanje privremenih

pomoćnih tijela, posebno radnih skupina radi obrade pojedinih tema od nacionalne važnosti ili rješavanja pojedinih pitanja iz područja humanitarnog prava, a temeljem izvješća radnih skupina; suraduje s nacionalnim tijelima čije su aktivnosti vezane za humanitarno pravo, tijelima Hrvatskog sabora, Uredom pučkog pravobranitelja te nevladinim udrugama registriranim u Republici Hrvatskoj za zaštitu i promicanje humanitarnog prava.

4.15. Nacionalni odbor za obrazovanje o ljudskim pravima osnovan je kao savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske i njeno međuresorno tijelo nadležno za izradu i procenju provedbe Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske od predškolskog odgoja i obrazovanja do visokoškolskog odgoja i obrazovanja te obrazovanja odraslih. Odbor donosi odluke za primjenu "*Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava*" te prati njegovu provedbu.

4.16. Nacionalno bioetičko povjerenstvo za medicinu osnovano je radi razmatranja etičkih i pravnih pitanja u vezi razvoja i primjene biomedicinske znanosti na ljudska bića te daje preporuke za donošenje novih ili izmjene važećih zakona na ovom području. Povjerenstvo donosi preporuke, mišljenja, izvješća i smjernice za donošenje zakona na području biomedicinskih istraživanja na ljudskim bićima, medicinske etike i deontologije, planiranja obitelji i prekida trudnoće, uređenja medicinski potpomognute oplodnje, genske tehnike, ljudskog genoma, zaštite ljudskog zametka, kloniranja, presađivanja ljudskih tkiva i organa, ksenotransplantacije, prisilnog i obveznog liječenja, postupanja s neizlječivim bolesnicima, eutanazije te stručnog usavršavanja na području bioetike.

4.17. Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima osnovan je radi koordinacije nacionalnih i regionalnih aktivnosti na području trgovanja ljudima te izrade "*Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima*", posebno ženama i djecom, te procenja i koordiniranja njegove provedbe.

4.17.1. Radna skupina za suzbijanje trgovanja djecom je osnovana u svrhu posebne zaštite djece žrtava trgovanja.

4.18. Nacionalno vijeće za zaštitu na radu osnovala je Vlada Republike Hrvatske u okviru kojega se kritički preispituje sustav i politika zaštite na radu. Vijeće o svojim nalazima i ocjenama izvješćuje Vladu Republike Hrvatske, proučava zakone i druge propise kojima se štiti sigurnost i zdravlje osoba na radu te prema potrebi predlaže Vladi Republike Hrvatske njihovo međusobno usklađivanje te usklađivanje s međunarodnim propisima. U suradnji s poslodavcima i zaposlenicima priprema za Vladu potrebne stručne podloge za utvrđivanje politike i mjera zaštite na radu, razmatra izvješća Državnog inspektorata o stanju zaštite na radu, obavještava Vladu Republike Hrvatske o svojim stavovima i podnosi joj prijedloge za njegovo poboljšanje.

4.19. Komisija za odnose s vjerskim zajednicama razmatra pitanja pravnog položaja i zaštite vjerskih zajednica, osobito pravo vjerskih zajednica na javno obavljanje vjerskih obreda, osnivanje škola, učilišta i drugih zavoda, socijalnih i dobrotvornih ustanova kao i njihovo pravo da upravljaju njima i u tome uživaju zaštitu i pomoć države; pravo na izdavanje knjiga i drugih publikacija koje služe vjerskoj nastavi ili poduci, odnosno obavljanju vjerskih obreda; pravo na okupljanje radi ostvarivanja vjerskih interesa građana; pravo na civilnu službu u oružanim snagama; prava koja imaju vjerski službenici u sastavu mirovinskog i zdravstvenog osiguranja te prava koja pripadaju vjerskim zajednicama po međunarodnim ugovorima. Komisija razmatra pitanja odnosa između vjerskih zajednica i države, sklapanje i izvršavanje međunarodnih ugovora koji se odnose na uređivanje položaja i prava vjerskih zajednica te predlaže Vladi Republike Hrvatske mjere za rješavanje određenih problema i poboljšanje odnosa s vjerskim zajednicama.

4.20. Vijeće za djecu osnovano je kao savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske sa zadacima trajnog procenja ostvarivanja "*Nacionalnog programa djelovanja za djecu u Republici Hrvatskoj*" te koordiniranja i usklađivanja rada državnih i drugih tijela pri ostvarivanju planiranih mjera i aktivnosti. U ostvarivanju svojih zadataka Vijeće prati primjenu Konvencije o pravima djeteta i drugih međunarodnih akata koji se odnose na zaštitu djece te promiče prava djeteta, raspravlja o nacrtima zakona i drugih propisa u svezi s ostvarivanjem prava djeteta, predlaže Vladi i odgovarajućim ministarstvima promjene zakona i drugih propisa te izradu novih propisa iz područja koja se odnose na zaštitu djece, prati primjenu postojećih propisa koji se odnose na djecu i predlaže Vladi mjere za unapređivanje rada u tijelima koja u svojoj nadležnosti imaju poslove u svezi zaštite djece i ostvarivanja njihovih prava.

4.21. Savjet za mlade je međuresorno, stručno i savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske osnovano sa zadacima sudjelovanja u koordinaciji provedbe i evaluacije "*Nacionalnog programa djelovanja za mlade*". U ostvarivanju svoje zadatke Savjet za mlade prati i koordinira rad ministarstava i drugih tijela državne uprave u vezi provedbe mjera iz Nacionalnog programa; daje stručna mišljenja u vezi donošenja, provođenja i usavršavanja operativnih planova za provedbu nacionalnog programa; sudjeluje u predlaganju kriterija za ostvarivanje financijske potpore udrugama mladih i za mlade te drugih udrugama; daje stručna mišljenja o pokazateljima evaluacije provedbe NP; sudjeluje u osmišljavanju programa ministarstava i drugih tijela državne uprave usmjerenih mladima.

4.22. Savjet za razvoj civilnog društva je savjetodavno i stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske koje djeluje na razvoju primjene i učinkovitosti usvojenog "*Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj*", strategiji razvoja civilnog društva, razvoju filantropije, socijalnog kapitala, partnerskih odnosa i međuresorne suradnje u uvjetima decentraliziranog sustava odlučivanja i financiranja. U nadležnosti je Savjeta donošenje odluke o izboru i raspodjeli financijske potpore programima i projektima udruga u tekućoj godini na temelju prijedloga stručnih radnih skupina koje će djelovati po područjima raspisanim javnim natjecajem po pojedinim ministarstvima i drugim državnim upravnim organizacijama (ljudska prava, socijalna skrb, zdravstvena prevencija i dr.).

5. Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske

Sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, osnovan je na državnoj razini Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske radi razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda nacionalnih manjina, osobito radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu RH. Članove Savjeta imenuje Vlada RH na vrijeme od četiri godine i to sedam iz reda osoba koje predlože vijeća nacionalnih manjina i pet osoba iz reda istaknutih osoba koje predlože manjinske udruge, građani, pripadnici nacionalnih manjina, vjerske zajednice. Članovi Savjeta su i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru. Savjet raspoređuje sredstva koja se iz državnog proračuna RH osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina.

6. Tijela sudbene vlasti

Tijela sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj su: Vrhovni sud Republike Hrvatske, Upravni sud Republike Hrvatske, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud, županijski sudovi, trgovački sudovi, općinski sudovi te općinski sudovi za prekršaje.

Uz sudove kao pravosudna tijela postoje i rade: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Državno sudbeno vijeće te Hrvatska odvjetnička komora.

6.1. Vrhovni sud Republike Hrvatske predstavlja najviši sud i kao takav osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana. Kao najviše tijelo sudbene vlasti odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima te odlučuje o žalbama protiv odluka županijskih sudova, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana te jednakost svih pred zakonom. Ovlašten je i nadležan razmatrati aktualna pitanja sudske prakse.

6.2. Upravni sud Republike Hrvatske odlučuje o tužbama protiv konačnih upravnih akata putem upravnog spora.

6.3. Visoki prekršajni sud odlučuje o žalbama protiv odluka prekršajnih sudova donesenih u prvom stupnju.

6.4. Županijski sudovi sude u prvom stupnju za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora preko deset godina, provode istragu i druge radnje, rješavaju žalbe protiv rješenja istražnih sudaca te njihove prijedloge, provode postupak za izručenje okrivljenika i osuđenika, rješavaju sukobe između općinskih sudova ukoliko im je zajednički neposredno viši sud, odlučuju o žalbama protiv odluka općinskih sudova donesenih u prvom stupnju, odlučuju o žalbama protiv odluka u disciplinskim postupcima zbog neurednosti javnih bilježnika i provode izvršenje strane kaznene odluke.

6.5. Trgovački sudovi sude u trgovačkim sporovima u prvom stupnju, sude u sporovima povodom osnivanja, rada i prestanka trgovačkog društva, vode sudske registre te odlučuju u izvanparničnim postupcima.

6.5.1. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske nadležan je odlučivati o žalbama protiv odluka trgovačkih sudova donesenih u prvom stupnju te odlučuje o sukobima mjesne nadležnosti između trgovačkih sudova.

6.6. Općinski sudovi rješavaju građanske i izvršne predmete te krivične predmete za koje je zapriječena kazna zatvora do deset godina. Oni provode izvršenje sudskih odluka. Osim navedenoga, općinski sudovi rješavaju sve predmete koji nisu stavljani u djelokrug nekog drugog suda ili javnog bilježnika.

6.6.1. Općinski sudovi za prekršaje rješavaju u prekršajnom postupku.

6.7. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona. Državno odvjetništvo obavlja svoje ovlasti na osnovi Ustava, zakona, međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske i drugih propisa koji su donijeti sukladno Ustavu, međunarodnom ugovoru i zakonu Republike Hrvatske. Državna odvjetništva jesu: općinsko i županijsko državno odvjetništvo te državno odvjetništvo RH.

6.7.1. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala osnovan je kao posebno specijalizirano tijelo za kazneni progon slucajeva korupcije, edukaciju te preventivno djelovanje na planu suzbijanja korupcije.

6.8. Državno sudbeno vijeće predstavlja kolektivno tijelo čije je postojanje predviđeno Ustavom Republike Hrvatske s nadležnošću da imenuje i razrješuje suce te da odlučuje o njihovoj stegovnoj odgovornosti. Članovi Državnog sudbenog vijeća biraju se iz reda istaknutih sudaca, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, a bira ih Hrvatski sabor. U djelokrug Vijeća ulazi: imenovanje predsjednika sudova ili sudaca te državnih odvjetnika i njihovih zamjenika, vođenje postupka za razrješene predsjednika suda ili sudaca te odlučivanje o njihovom razrješenu i razrješenu državnih odvjetnika ili njihovih zamjenika, vođenje disciplinskog postupka i odlučivanje o disciplinskoj odgovornosti sudaca i državnih odvjetnika i njihovih zamjenika.

6.9. Hrvatska odvjetnička komora je samostalna, neovisna i obvezatna, zakonom utemeljena organizacija hrvatskih odvjetnika i predstavlja odvjetništvo Republike Hrvatske koju Ustav definira kao samostalnu i neovisnu službu koja u skladu sa zakonom svakome osigurava pravnu pomoć u ostvarivanju njihovih prava i interesa. Komora, u skladu sa Ustavom, zakonom o drugim propisima, u skladu sa svojim Statutom, Kodeksom odvjetničke etike i svojim drugim općim aktima, unapređuje odvjetništvo. Komora čuva ugled i samostalnost odvjetništva te osigurava uvjete za pravilno obavljanje odvjetničkog zvanja: nadzire odvjetnike, zajedničke odvjetničke urede, odvjetnička društva, razne druge oblike povezivanja odvjetnika te nastavnike pravnih predmeta na sveučilištima u pružanju pravne pomoći radi zaštite prava i interesa stranaka. Brine se za trajno stručno uzdizanje odvjetnika i odvjetničkih vježbenika te s tim u vezi uspostavlja i unapređuje razne oblike stručne i znanstvene suradnje sa sudovima i slično, razvija odvjetničku etiku, prati i proučava odnose i pojave važne za uređenje i zaštitu sloboda i prava građana i pravnih osoba te za unapređenje odvjetništva.

7. Ustavni sud Republike Hrvatske

U nadležnosti je Ustavnog suda odlučivanje o suglasnosti zakona s Ustavom, odlučivanje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom, ocjenjivanje ustavnosti zakona, odlučivanje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, te odlučivanje u skladu s Ustavom o odgovornosti Predsjednika Republike i drugo.

Ustavni sud će poništiti propis ako se njime vrijeđaju temeljne slobode i prava čovjeka i građanina te ako se njime neki pojedinci, skupine ili udruge neosnovano stavljaju u povoljniji položaj.

IV. AKTIVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE NA MEĐUNARODNOJ RAZINI

A. Globalna suradnja kroz strukturu tijela Ujedinjenih naroda

1. Opća Skupština Ujedinjenih naroda (OSUN)

Rasprava o zaštiti ljudskih prava u nadležnosti je jednog od šest Glavnih odbora Opće skupštine Ujedinjenih naroda, Odbora za društvena, humanitarna i kulturna pitanja (III Odbor). Glavni odbori raspravljaju o točkama dnevnog reda koja su im dostavljena od strane Opće skupštine te pripremaju preporuke i nacрте rezolucija koje na plenarnim zasjedanjima podnose istoj.

2. Gospodarsko i socijalno vijeće (ECOSOC)

Gospodarsko i socijalno vijeće, kao jedno od glavnih tijela Ujedinjenih naroda, prema Povelji Ujedinjenih naroda u svojoj nadležnosti ima i razmatranje stanja ljudskih prava. Izrađuje preporuke, nacрте konvencija, te saziva međunarodne konferencije u području zaštite i promicanja ljudskih prava. Od 1992. godine održava svoja redovna zasjedanja svake godine između svibnja i srpnja s godišnjim izmjenama u Ženevi i New Yorku. Njegova aktivnost odvija se kroz rad devet (funkcionalnih i regionalnih) komisija i odbora koji pokrivaju široko područje gospodarskih i socijalnih tema.

Krajem 1999. godine Republika Hrvatska je bila izabrana u članstvo Gospodarskog i socijalnog vijeća, na trogodišnji mandat (2000.-2003.) te se aktivno uključila u raspravu o globalnim pitanjima što joj je otvorilo put prema punopravnom članstvu Komisije za ljudska prava za razdoblje 2002.-2005. Članstvo RH u Gospodarskom i socijalnom vijeću značilo je veću afirmaciju RH u UN-u dok je hrvatsko predsjedavanje dodatno doprinijelo snaženju njenog međunarodnog položaja te je Hrvatska od "zemlje monitoringa" postala konstruktivan akter na međunarodnoj sceni.

a) Komisija za ljudska prava (CHR)

Komisija za ljudska prava osnovana je Rezolucijom Gospodarskog i socijalnog vijeca 1946. godine. Smatra se najvažnijim tijelom UN-a u sustavu zaštite i promicanja ljudskih prava. Komisija razvija, predlaže i nadgleda poštivanje standarda ljudskih prava. Sastaje se jednom godišnje u Ženevi u trajanju od šest tjedana u ožujku i travnju. Sastoji se od 53 Vladina predstavnika koji se biraju po regionalnom nacelu na tri godine. Komisija ima svoje radne skupine i brojne tematske izvjestitelje kao što su izvjestitelji za torturu, obrazovanje i slicno, ali i posebne izvjestitelje za određene zemlje zadužene za nadgledanje ljudskih prava, a koje rezolucijom ustanovljava Komisija temeljem odobrenja Gospodarskog i socijalnog vijeca.

Do 2002. godine, kada je Republika Hrvatska postala punopravna članica Komisije za ljudska prava, Republika Hrvatska je sudjelovala u radu Komisije u svojstvu promatrača. Tijekom zasjedanja Komisije 2000. godine Hrvatska je lobirala za izlazak iz Rezolucije o stanju ljudskih prava u RH, SRJ i BiH, a 2001. godine je na zasjedanju Komisije donesena Rezolucija o stanju ljudskih prava u dijelovima Jugoistočne Europe kojom se ukinuo mandat za RH.

Ulaskom u članstvo Komisije Hrvatska postaje aktivni sudionik u kreiranju politike ljudskih prava na međunarodnom planu.

a2) Potkomisija za promicanje i zaštitu ljudskih prava

Osnovana je 1947. godine kao pomoćno tijelo Komisije za ljudska prava čiji članovi za razliku od Komisije za ljudska prava nisu stručnjaci birani u osobnom svojstvu. Mandat Potkomisije je savjetodavni i sastoji se u pružanju stručnih savjeta na traženje Komisije. Predstavnicima Republike Hrvatske prate rad Potkomisije, a osobito izvješća koja Potkomisija izrađuje i dostavlja Komisiji, a koja često imaju značajni stručni doprinosi aktivnostima Komisije.

b) Komisija o položaju žena (CSW)

Komisija o položaju žena je funkcionalna komisija Gospodarskog i socijalnog vijeca uspostavljena rezolucijom 11(II) 21. lipnja 1946. Djeluje kao središnje tijelo UN-a zaduženo za promicanje i unapređivanje položaja žena te ravnopravnosti spolova. Komisija o položaju žena razvija, predlaže i nadgleda poštivanje standarda ljudskih prava žena te daje preporuke Gospodarskom i socijalnom vijeću glede problema na području ženskih prava koji iziskuju žurno rješavanje. Sastaje se u New Yorku jednom godišnje, i to u ožujku, u trajanju od deset radnih dana. Komisija se sastoji od 45 članova koje na razdoblje od četiri godine bira Gospodarsko i socijalno vijeće. Članove imenuju vlade država članica u skladu s regionalnim nacelom: 13 članova iz afričkih država, 11 članova iz azijskih država, 4 člana iz država Istočne Europe, 9 članova iz država Latinske Amerike i Kariba te 8 članova iz država Zapadne Europe i ostalih država.

Do 2000. godine Republika Hrvatska je sudjelovala u svojstvu promatrača, izabrana je za članicu Komisije za razdoblje od 2000. do 2004. godine, a od 2000. do 2001., u ime Republike Hrvatske, Komisijom je predsjedavala dr.sc. Dubravka Šimonović.

3. Ured visokog povjerenika za ljudska prava (OHCHR)

Područni ured visokog povjerenika za ljudska prava u Zagrebu

Nakon promjena u strukturi Ujedinjenih naroda Centar za ljudska prava u Ženevi preimenovan je u Ured visokog povjerenika za ljudska prava. Naime, na Svjetskoj konferenciji o ljudskim pravima u lipnju 1993. godine u Becu donesena je Becka deklaracija i program akcije te je Opća skupština UN-a odlučila osnovati novo središnje tijelo za unapređenje i zaštitu ljudskih prava.

Područni ured visokog povjerenika za ljudska prava osnovan je u Zagrebu u ožujku 1993. godine sa zadacima nadziranja stanja ljudskih prava i pripreme izvješća za posebnog izvjestitelja za ljudska prava na području bivše Jugoslavije čiji je mandat u odnosu na RH završio u proljeće 2001. RH je cijelo vrijeme aktivno i uspješno surađivala i s Područnim uredom. U lipnju 2000. godine u New Yorku je između OHCHR-a i Vlade RH potpisan Memorandum o razumijevanju kojim je reguliran pravni status Područnog ureda visoke povjerenice za ljudska prava u Zagrebu. Područni ured u Zagrebu je svoje djelovanje okončao krajem 2002. godine.

Između Ureda UN-a visoke povjerenice za ljudska prava i Vlade RH (1999.g.) potpisan je Projekt tehničke suradnje koji uključuje širenje znanja o ljudskim pravima te edukaciju i obuku za Vladine službenike i predstavnike civilnog sektora te osnivanje Centra za ljudska prava. Isti je osnovan u listopadu 2000. s ciljem da organizira predavanja, obuku i savjetovanja na području ljudskih prava, omogućuje pristup dokumentima i knjižnici te djeluje kao forum za nevladine organizacije.

4. Vijeće sigurnosti – Protuteroristički odbor

Vlada Republike Hrvatske osnovala je Odlukom od 22. studenog 2001. Meduresornu radnu skupinu za pracenje nacionalne provedbe Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1373 (2001.) o suzbijanju terorizma čija je zadaća poticanje i koordiniranje aktivnosti nadležnih državnih tijela u izradi izvješća iz njihovog djelokruga o poduzetim mjerama u provedbi Rezolucije. Hrvatska je Rezoluciju u potpunosti provela te je pokrenula i proces usklađivanja svog zakonodavstva (Kazneni zakon, Zakon o deviznom poslovanju, Zakon o sprječavanju pranja novca).

Republika Hrvatska podnijela je 21. prosinca 2001. inicijalno izvješće Vijeću sigurnosti o nacionalnoj provedbi Rezolucije 1373/2001 o suzbijanju terorizma koje je ocijenjeno od strane stručnjaka Protuterorističkog odbora i od francuskih, britanskih i američkih diplomata u Zagrebu kao jedno od najkvalitetnijih što potvrđuje predanost Hrvatske iskorjenjivanju terorizma te svjedoci o njenoj spremnosti da prijeci svaki pokušaj terorističkog djelovanja.

B. INSTRUMENTI ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA UJEDINJENIH NARODA

1. Medunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR)

Odbor za ljudska prava

Otvoren je za potpisivanje 1996. godine, a stupio je na snagu 1976. godine. Republika Hrvatska pristupila je navedenom Paktu temeljem notifikacije o sukcesiji. Kao nositelj izrade Izvješća po ovom Paktu zaduženo je Ministarstvo pravosuđa. Svaka država stranka obvezuje se da će pojedincu na njenom području priznati sva prava koja jamci Pakt i to bez ikakve diskriminacije.

Radi pracenja aktivnosti država stranaka na ovom području zaštite ljudskih prava osnovan je Odbor za ljudska prava koji razmatra izvješća država stranaka o mjerama koje poduzimaju. Sastaje se tri puta godišnje. Prvo izvješće podnosi se u roku od godinu dana od dana stupanja Pakta na snagu za državu stranku, a daljnja izvješća (sukladno odredbama članka 40. Pakta) kada to Odbor zatraži. Međutim, Odbor je još 1981. godine donio "Odluku o periodičnosti" kojom je odredio da će se izvješća podnositi svakih pet godina. Odbor također, ali samo kroz fakultativni mehanizam, razmatra tužbe država stranaka o tome da neka druga država stranka ne provodi odredbe Pakta uz napomenu da još do nedavno takvih tužbi nije bilo.

Fakultativni protokol uz Pakt, a koji ustanovljava pravo na individualnu tužbu, stupio je na snagu 1976. godine. Republika Hrvatska je navedeni Protokol ratificirala 1995. godine. Odbor je tijekom godina osnažio svoju ulogu poduzevši niz mjera koje su ga učinile učinkovitijim: razmatranje informacija nevladinih organizacija, nadzor nad provođenjem svojih preporuka donesenih na temelju pojedinačnih tužbi i slično. Hrvatska je 1995. godine pristupila i Drugom fakultativnom protokolu uz Pakt namijenjenom ukidanju smrtno kazne, a koji je stupio na snagu 1991. godine.

Hrvatska je u listopadu 1999. Odboru podnijela inicijalno izvješće koje je predstavljeno na 71. sjednici Odbora u New Yorku 2001. godine. Odbor je donio preporuke te je Republiku Hrvatsku zamolio za očitovanje u roku od godine dana u područjima za koje je iskazao svoju zabrinutost kao što su: *kažnjavanje za kršenje ljudskih prava u vrijeme oružanog sukoba, povratak izbjeglih i prognanih, primjena Zakona o amnestiji, kašnjenja u sudskim postupcima, diskriminacija i položaj manjina*.

2. Medunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR)

Odbor za gospodarska, socijalna i kulturna prava

Otvoren je za potpisivanje 1966., a stupio je na snagu 1976. godine. Republika Hrvatska pristupila je navedenom Paktu temeljem notifikacije o sukcesiji. Za nositelja izrade izvješća zaduženo je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva.

Države članice dužne su izvješćivati o usvojenim mjerama za unapređenje stanja na ovom području i slati ih Odboru za gospodarska, socijalna i kulturna prava. Zbog drukčijeg karaktera obveza država po ovom Paktu, Odbor može sam razmatrati stanje u nekoj državi stranci ukoliko ista kasni s izvješćem. Sastaje se dva puta godišnje.

Pakt ne ustanovljava ni međudržavni ni individualni sustav tužbi. Tek se u zadnje vrijeme raspravlja o usvajanju protokola uz Pakt kojim bi se omogućilo podnošenje pojedinačnih tužbi u vezi s nepoštivanjem odredbi od strane države članice.

Prvo izvješće podnosi se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu Pakta za državu stranku, a kasnija izvješća podnose se svakih pet godina. Hrvatska je u lipnju 2000. podnijela opsežno inicijalno izvješće (oko 200 paragrafa) za razdoblje od gotovo deset godina na temelju članaka 16. i 17. Pakta te opširnih uputa Odbora, a prezentirano je u Ženevi od 19. do 20. studenoga 2001.

Odbor je preporučio Republici Hrvatskoj poduzimanje mjera u područjima koja se odnose na: diskriminaciju u širem smislu, ravnopravnost spolova, nezaposlenost, prava radnika, zdravstvo i obrazovanje, te nije zatražio podnošenje dodatnog izvješća, već će se informacija o provedbi preporuka uključiti u sljedeće periodično izvješće Republike Hrvatske.

3. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (ICERD)

Odbor za ukidanje rasne diskriminacije

Usvojena je 1965. godine, a stupila je na snagu 1969. godine. Republika Hrvatska pristupila je ovoj Konvenciji temeljem notifikacije o sukcesiji. Za nositelja izvješća određeno je Ministarstvo pravosuđa. Ova Konvencija smatra se kodifikacijom koja je na do sada najbolji način obuhvatila načela te prava i slobode u području jednakosti ljudskih rasa. Države stranke preuzele su obvezu da će zabraniti i ukinuti rasnu diskriminaciju i da će svakom jamčiti jednakost pred zakonom.

Osnovan je Odbor za ukidanje rasne diskriminacije koji je najstarije ugovorno međunarodno tijelo Ujedinjenih naroda zaduženo za nadzor u zaštiti ljudskih prava. Svake godine održava jedno zasjedanje u trajanju od dva do tri tjedna. Odbor razmatra izvješća država stranaka o poduzetim mjerama te tužbe jedne države stranke da neka druga država stranka krši Konvenciju.

Mehanizmom međudržavnih tužbi država stranka obvezuje se ratifikacijom Konvencije. Međutim, još do nedavno nije bilo prakse u vezi s međudržavnim tužbama pa ova odredba nije zaživjela. Konvencijom je ustanovljen fakultativni sustav individualnih tužbi koji je stupio na snagu tek 1982. godine, a za kojega je potrebna posebna izjava o prihvatu države stranke. Do danas je vrlo mali broj država dao takvu izjavu te je Hrvatska još u fazi razmatranja.

Izvješće o stanju po ovoj Konvenciji podnosi se nakon godinu dana od dana stupanja Konvencije za državu stranku, a nadalje svake dvije godine, ili svaki put kada Odbor zatraži, država stranka dostavlja izvješća.

Hrvatska je 1997. godine podnijela Odboru inicijalno, te drugo i treće izvješće objedinjeno u jedan dokument, a čije je predstavljanje pred Odborom održala u Ženevi 1998. godine. Odbor je izrazio *zadovoljstvo u vezi s naporima koje Hrvatska čini u osiguravanju gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava manjinama te s postupnom normalizacijom međuetničkih odnosa i jasnim opredjeljenjem Vlade Republike Hrvatske za jačanje povjerenja na ovom području.*

Tijekom ožujka 2002. Odbor za ukidanje rasne diskriminacije razmotrio je četvrto i peto periodično izvješće Republike Hrvatske o primjeni navedene Konvencije. Iz teksta završnih primjedbi Odbora razvidna je pohvala Republici Hrvatskoj: zbog usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim standardima, suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava pocinjena na području bivše Jugoslavije od 1991. godine i drugim međunarodnim tijelima, kao i zbog uključivanja nevladinih udruga u pripremu sljedećeg periodičnog izvješća. Među preporukama istice se ratifikacija amandmana na članak 8. stavak 6. Konvencije te podnošenje šestog i sedmog periodičnog izvješća do 8. listopada 2004.

Republika Hrvatska podnijela je Izjavu o prihvatanju nadležnosti Odbora prema članku 14. Konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije u vezi s podnošenjem i razmatranjem zahtjeva pojedinca ili grupa kojima su povrijeđena prava zajamčena navedenom Konvencijom od strane države stranke Konvencije. Nadalje, u razmatranju je ratificiranje Amandmana na članak 8. Konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije u vezi s omogućavanjem redovnog financiranja rada Odbora i eksperata.

4. Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni (CAT)

Odbor protiv mučenja

Usvojena je 1984. godine, a stupila je na snagu 1987. Republika Hrvatska pristupila je ovoj Konvenciji temeljem notifikacije o sukcesiji. Nositelj izrade izvješća je Ministarstvo unutarnjih poslova. Konvencija

obvezuje države članice da u svojoj zakonodavnoj, administrativnoj i sudskoj praksi poduzimaju djelotvorne mjere za sprječavanje mučenja i svih drugih sličnih postupaka.

Konvencijom je osnovan Odbor protiv mučenja kojem države članice podnose izvješća o mjerama koje su poduzele za sprječavanje svih oblika mučenja. Odbor nakon razmatranja izvješća daje primjedbe i preporuke. U slučaju sumnje na sustavno provođenje mučenja u nekoj državi članici predstavnici Odbora mogu poduzeti povjerljivu istragu i posjetiti takvu zemlju. Međutim, taj postupak je fakultativan. Također su fakultativni i postupci za podnošenje pojedinačnih tužbi i međudržavnih tužbi u vezi s kršenjem odredbi od strane pojedinih država članica, a koje je postupke Hrvatska prihvatila.

Izvješće se podnosi u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu Konvencije za državu članicu te periodično svake četiri godine.

Hrvatska je podnijela i pred Odborom predstavila Inicijalno izvješće 1996. godine. Drugo izvješće podneseno je i predstavljeno pred Odborom 1998. dok je Treće izvješće, podneseno u studenom 2001. godine, predstavljeno u svibnju 2004.

Odbor protiv mučenja uputio je Hrvatskoj zaključke i preporuke na Treće izvješće – *pohvalio je RH u vezi s reformom pravosuđa, usvajanjem Zakona o azilu, Zakona o strancima i Zakona o policiji. U zaključcima se poziva Republiku Hrvatsku da osigura neovisnu i brzu istragu za akte mučenja, kazni počinitelje i osigura kompenzaciju za žrtve. Također, Odbor poziva na provođenje Zakona o zaštiti svjedoka te poboljšanje postupka za dobivanje azila.*

Republika Hrvatska bila je aktivna u Radnoj grupi za izradu Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni prema kojem se po uzoru na već uspostavljeni regionalni preventivni mehanizam "u okviru Vijeca Europe, a radi procjene uvjeta zatocjenja te davanja preporuka u cilju daljnje prevencije mučenja, omogućuju posjete nezavisnih stručnjaka mjestima zatocjenja u državama članicama". Navedeni Protokol usvojen je u prosincu 2002.

5. Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)

Odbor za ukidanje svih oblika diskriminacije žena

Usvojena je 1979. godine, a stupila je na snagu 1981. godine. Republika Hrvatska pristupila je Konvenciji o ukidanju svih oblika diskriminacije temeljem notifikacije o sukcesiji. Na temelju Zakona o ravnopravnosti spolova (2003.), izrada izvješća u nadležnosti je Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske.

Osnovni cilj navedene Konvencije je promicati jednakost žena u svim segmentima društva, odnosno ukloniti sve oblike diskriminacije prema ženama. Stoga se države članice obvezuju unijeti načelo ravnopravnosti muškaraca i žena u ustave i zakonodavstvo u cjelini te poduzeti sve odgovarajuće mjere za postizanje stvarne ravnopravnosti žena s muškarcima.

Temeljem Konvencije osnovan je 1982. godine Odbor za ukidanje svih oblika diskriminacije žena. Države se obvezuju podnijeti inicijalno izvješće nakon godine dana od dana stupanja na snagu Konvencije za državu članicu, a kasnije periodična izvješća svake četiri godine.

Republika Hrvatska je u lipnju 2000. potpisala Fakultativni protokol koji je 6. listopada 1999. usvojila Opća skupština UN-a, a koji je stupio na snagu 22. prosinca 2000. nakon deset položenih ratifikacija. Ratificiran je od strane Republike Hrvatske, a stupio je na snagu 7. lipnja 2001.

Hrvatska je podnijela inicijalno izvješće Odboru 1994. godine koje je pred Odborom predstavila u siječnju 1998. Vlada Republike Hrvatske izradila je drugo i treće izvješće u skladu s odredbom članka 18. Konvencije za razdoblje od 1994. do 2003. godine koje je u listopadu 2003. podneseno Odboru.

6. Konvencija o pravima djeteta

Odbor za prava djeteta

Usvojena je 1989. godine, a stupila je na snagu 1990. i predstavlja međunarodni instrument koji se bavi zaštitom prava djece (do 18 godina). Republika Hrvatska pristupila je ovoj Konvenciji temeljem notifikacije o sukcesiji. Nositelj izrade izvješća po ovoj Konvenciji je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Države članice preuzimaju obvezu da djeci priznaju od građanskih, političkih, kulturnih prava do socijalnih i

ekonomskih bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi. Osnovni cilj Konvencije je zaštita djetetovih interesa. Konvencija o pravima djeteta prvi je međunarodni instrument koji je zaštitio djecu kao posebne subjekte. Temeljem Konvencije osnovan je Odbor za prava djeteta (CRC). Odbor nema ovlasti u vezi s razmatranjem individualnih i međudržavnih tužbi.

Države stranke obvezuju se na podnošenje izvješća u roku od dvije godine od dana stupanja Konvencije na snagu za državu stranku te u daljnjim rokovima od pet godina.

Inicijalno izvješće Hrvatska je podnijela 1994. godine, a pred Odborom predstavila u siječnju 1996. Odbor je izrazio zadovoljstvo zbog pristupanja Hrvatske navedenoj Konvenciji neposredno po osamostaljenju te zbog uloženi napore za usklađivanje domaćeg zakonodavstva s Konvencijom kao i zbog položaja koji prema Ustavu imaju međunarodni instrumenti u domaćem zakonodavstvu. Također je podržao pozitivne aspekte koji se odnose na osnivanje parlamentarnog Odbora za ljudska prava i suradnju s nevladinim i međunarodnim organizacijama. Izrazio je zabrinutost zbog nedovoljne međusobne usklađenosti tijela koja se bave zaštitom djece i nepostojanja jedinstvenog nadzornog mehanizma za prava djece te zbog mnogih posljedica koje je rat ostavio na djeci.

Od strane Odbora Hrvatska je dobila sugestije i preporuke za jačanje mjera u području unapređivanja i zaštite prava djece kao i za uvođenje neovisnog nadzornog mehanizma nad pravima djece, podizanje razine obrazovanja i javnog informiranja u vezi sa širenjem znanja iz Konvencije i drugih međunarodnih instrumenata na ovom području.

Periodično izvješće Hrvatska je podnijela Odboru u listopadu 2002., a predstavila u rujnu 2004. godine.

Republika Hrvatska ratificirala je u svibnju 2002. Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji te Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o uključivanju djece u oružane sukobe, a u srpnju 2001. ratificirala je Konvenciju o ukidanju najgorih oblika dječjeg rada.

C. INSTRUMENTI ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA VIJECA EUROPE

1. Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda ***Europski sud za zaštitu ljudskih prava u Strasbourgu***

Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda je usvojena 1950. godine, a stupila je na snagu 1953. Republika Hrvatska ratificirala je ovu Konvenciju 5. studenog 1997. To je prvi mnogostrani obvezujući pravni instrument koji je u cijelosti posvećen zaštiti ljudskih prava, a nastao je kao reakcija na kršenja ljudskih prava do kojih je došlo tijekom I. i II. svjetskog rata u Europi. Otvorena je za pristupanje isključivo zemljama članicama Vijeća Europe. Konvencija je preuzela temeljna načela iz Opće deklaracije o ljudskim pravima, detaljno ih razradila te uspostavila mehanizam nadzora nad provedbom zajamčenih prava koji su provodili Europska komisija za ljudska prava, Europski sud za ljudska prava i Odbor ministara Vijeća Europe. Novost je bila ojacati položaj pojedinca koji je pod određenim uvjetima mogao podnijeti tužbu protiv države stranke koja krši prava zajamčena konvencijom. U svom izvornom obliku Konvencija je jamčila određen broj prava. Kasnijim protokolima uz Konvenciju (ukupno 13) dodani su novi standardi u zaštiti ljudskih prava te su učinjene i neke procesno pravne izmjene.

Konvencija je izraz potrebe da se, nakon donošenja Opće deklaracije o ljudskim pravima i spoznaje o primjeni koja će uslijediti putem Paktova, donese instrument koji će na europskoj razini sadržavati odgovarajući mehanizam za zaštitu ljudskih prava. Tako je putem ove Konvencije zaživio i danas je najučinkovitiji sustav zaštite ljudskih prava.

Protokolom 11. koji je stupio na snagu 1. studenog 1998. reformiran je i osnažen mehanizam Konvencije. Ustanovljen je novi jedinstveni Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu (u daljnjem tekstu: Europski sud) kao tijelo u stalnom zasjedanju nadležno i za sve stadije postupka. Europska komisija za ljudska prava, nakon prijelaznog razdoblja od godine dana, 1. studenoga 1999. prestaje postojati, a Odbor ministara Vijeća Europe više ne sudjeluje u donošenju odluka o kršenju odredbi Konvencije, već zadržava samo nadzornu ulogu, odnosno pravo na kontrolu recenog izvršenja. Svi pojedinačni zahtjevi neposredno se podnose Europskom sudu te se svaki pojedinac, bez obzira na državljanstvo, može žaliti na povrede prava zajamčenih Konvencijom, počinjene od bilo koje države stranke pod cijom se jurisdikcijom zatekao.

Europski sud sastavljen je od broja sudaca jednakog broju stranaka Konvencije. Suci su neovisni od država u čije su ime izabrani i djeluju u osobnom svojstvu. Suce na prijedlog država stranaka bira Parlamentarna skupština Vijeća Europe. Nadležnost europskog suda proteže se na pojedinačne zahtjeve i međudržavne sporove, a Sud daje i savjetodavna mišljenja na zahtjev Odbora ministara Vijeća Europe o pravnim pitanjima u vezi s tumačenjem Konvencije. Pravomoćne sudske presude obvezatne su za sve države članice kojih se tiču. Glavni tajnik Vijeća Europe može zatražiti od država stranaka izvješće o načinu na koji se u domaćem pravnom poretku osigurala učinkovita primjena Konvencije.

Europski sud djeluje trenutno u sastavu od 43 suca, po jedan iz svake države članice Konvencije, koji rade usporedno u četiri vijeća od po sedam sudaca te u dva velika vijeća sastavljena od 17 sudaca. Obvezna je prisutnost nacionalnog suca u vijeću koje razmatra predmet iz dotične države tako da predmeti iz pojedine države najčešće dolaze u ono vijeće u kojem je nacionalni sudac. Stoga se nacionalni sudac ne izuzima iz predmeta protiv svoje države, već, naprotiv, uvijek mora biti u njegovom sastavu jer je upravo on taj koji najbolje poznaje prilike i pravnu situaciju u vlastitoj državi.

U tajništvu Europskog suda radi oko 140 pravnikâ (60 stalnih i 80 privremenih), a svaka država članica, pa tako i Republika Hrvatska, ima pravo na najmanje jednog stalnog pravnikâ dok ukupni broj pravnikâ iz pojedine države ovisi o broju predmeta u odnosu na tu zemlju.

Republika Hrvatska, kao i druge zemlje članice Vijeća Europe, ima svoju sutkinju pri Europskom sudu i pravnicu u Tajništvu Suda.

Odbor ministara Vijeća Europe više ne sudjeluje u donošenju odluka o kršenju odredbi Konvencije, već zadržava samo nadzornu ulogu koja se sastoji u nadležnosti za praćenje izvršenja presuda suda od strane članica Vijeća Europe. Svi pojedinačni zahtjevi neposredno se podnose Europskom sudu te se svaki pojedinac, bez obzira na državljanstvo, može žaliti na povrede prava zajamčenih navedenom Konvencijom, a podnijeti ih može bilo koje države članice pod čijom se jurisdikcijom zatekao.

2. Europska konvencija za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni ***Odbor za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni***

Otvorena je za potpisivanje 1987. godine, a stupila je na snagu 1989. Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju u veljači 1998. Kao nositelji poslova za suradnju s Europskim odborom za sprječavanje mučenja i neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni predviđeni su Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo unutarnjih poslova. Konvencijom se dopunjuje zaštita koju pruža Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbor je ovlašten posjećivati osobe lišene slobode u cilju donošenja preporuka kojima bi se unaprijedila zaštita ove skupine ljudi. Odbor djeluje na načelima suradnje i diskrecije. Njegova izvješća nisu javna ukoliko to ne odobri država članica. Iako je Odbor vrijedan doprinos sustavu utemeljenom Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, nije ovlašten za razmatranje pojedinačnih tužbi, već se tužbe podnose Europskom sudu.

Od 1. do 9. prosinca 2003. Republiku Hrvatsku su posjetili izvjestitelji Odbora kako bi istražili stanje u zatvorima i ponašanje hrvatske policije prema zatocenicima. Izvješće Odbora se kritički osvrće na ispunjavanje obveze RH u smislu Europske konvencije o prevenciji mučenja uključujući i preporuke koje je Odbor uputio RH nakon prvog posjeta 1998. godine. Zaključeno je da loše postupanje prema osobama lišenima slobode i dalje predstavlja problem u RH pa se ponovno preporučuje prioritarno stručno obrazovanje policajaca u zatvorskom sustavu.

Republika Hrvatska je u studenom 2000. ratificirala protokole kojima se omogućava pristup Konvenciji i državama nečlanicama Vijeća Europe, odnosno mijenja način izbora i trajanja mandata članova Odbora, a koji će stupiti na snagu kada ih ratificiraju sve države članice Konvencije.

3. Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima ***Odbor stručnjaka***

Otvorena je za potpisivanje 1992. godine, a stupila je na snagu 1998. od kada je na snazi i za Republiku Hrvatsku. Nadležno za izradu izvješća je Ministarstvo pravosuđa. Povelja ima dvostruki cilj, održavanje i promicanje europske baštine kao i poštivanje prava na korištenje povijesnih regionalnih ili manjinskih jezika

u privatnom i javnom životu. Povelja je *a la cart* instrument u okviru kojeg se svaka stranka obvezuje primjenjivati najmanje 35 stavaka ili podstavaka Povelje uz obvezu primjene temeljnih odredbi koje vrijede za sve stranke. Uz ratifikaciju potrebna je i izjava o jezicima na koje se odnosi Povelja. Hrvatska je odredila da se Povelja primjenjuje na talijanski, češki, mađarski, srpski, slovački, ruski i ukrajinski jezik.

Osnovan je Odbor stručnjaka koji razmatra izvješća država stranaka. Inicijalno izvješće podnosi se u roku od godine dana od dana stupanja na snagu Povelje za državu stranku, a nadalje periodična izvješća svake tri godine.

Hrvatska je podnijela inicijalno izvješće u veljaci 1999. Odbor stručnjaka usvojio je izvješće o provedbi Povelje od strane Republike Hrvatske. Slijedom navedenog Odbor ministara kao neovisno tijelo Vijeca Europe koje evaluira provedbu navedene Konvencije donio je preporuke vezane uz potrebu jačanja institucionalnih mehanizama za uporabu regionalnih i manjinskih jezika, stvaranja odgovarajuće pravne osnove za njihovu službenu uporabu te osiguravanja financijskih sredstava o provedbi kojih je Republika Hrvatska izvijestila u novom izvješću u prosincu 2002.

4. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina

Odbor ministara

Slijedom Beckog sastanka na vrhu predsjednika država i vlada 1993. godine, Vijeće Europe je 1995. otvorilo za potpisivanje ovu Konvenciju koja je stupila na snagu 1998. od kada je na snazi i za Republiku Hrvatsku. Nadležno tijelo za provođenje aktivnosti po Konvenciji je Ured za nacionalne manjine Vlade Republike. Konvencija je prvi zakonski mnogostrani obvezujući instrument koji se općenito bavi nacionalnim manjinama. Cilj je Konvencije zaštititi postojanje nacionalnih manjina unutar državnog područja stranaka Konvencije. Ova Konvencija bavi se promicanjem jednakosti nacionalnih manjina i stvaranjem odgovarajućih uvjeta za očuvanje njihova identiteta osnaživanjem načela slobode udruživanja, mišljenja, izražavanja itd. Navedene standarde Hrvatska je uglavnom već ugradila u novi Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina te u druge zakone koji reguliraju prava manjina.

Konvencijom je ustanovljen kontrolni mehanizam prema kojem države stranke podnose izvješće u roku godine dana od dana stupanja na snagu Konvencije za njih, a daljnja izvješća svakih pet godina. Odbor ministara uz pomoć Savjetodavnog odbora neovisnih stručnjaka razmatra izvješća i donosi preporuke. Prvo izvješće Republike Hrvatske dostavljeno je u ožujku 1999. Savjetodavni odbor Vijeca Europe boravio je u Republici Hrvatskoj u listopadu 2000. i rujnu 2004. Drugo izvješće podneseno je u ožujku 2004.

D. REGIONALNA SURADNJA

1. Vijeće Europe

Vijeće Europe međunarodna je organizacija sa sjedištem u Strasbourgu koju je 1949. godine zbog osnaživanja demokracije i zaštite ljudskih prava osnovalo deset zemalja (danas ima 45 članica). Do danas je Vijeće Europe donijelo više od 190 Konvencija od kojih se značajan broj odnosi na područje ljudskih prava. Republika Hrvatska je 6. studenog 1996. postala članicom Vijeca Europe te se, uz pridržavanje Statuta Vijeca Europe i njegovih temeljnih načela, obvezala i na ispunjenje 21 obveze na području vanjske politike, demokratizacije i ljudskih prava.

Inicijativa za uspostavu Povjerenika za ljudska prava Vijeca Europe potekla je iz Finske uz podršku ostalih skandinavskih zemalja. Institucija Povjerenika za ljudska prava Vijeca Europe, kojeg bira Parlamentarna skupština na šest godina, ustanovljena je 1999. godine povodom obilježavanja 50. obljetnice Vijeca Europe. Predloženo je da rad Povjerenika bude organiziran na način sličan radu ombudsmana. Povjerenik promiče znanje o ljudskim pravima i mehanizmima njihove zaštite, suraduje s nacionalnim ombudsmanom i drugim tijelima koja se bave zaštitom ljudskih prava te ukazuje na moguća poboljšanja domaće legislative. Neposredno komunicira s vladama država članica, a o radu izvještava tijela Vijeca Europe.

2. Organizacija za europsku suradnju i sigurnost

Organizacija za europsku suradnju i sigurnost (u daljnjem tekstu: OESS) je regionalna sigurnosna organizacija koja svojim članicama (55) u Europi, Zakavkazju i Srednjoj Aziji služi kao glavni instrument za rano upozoravanje i prevenciju sukoba, rukovođenje te post-konfliktnu rehabilitaciju pri čemu se uglavnom koristi preventivno diplomacijom.

Republika Hrvatska postala je članicom OESS-a u ožujku 1992. nakon prihvatanja nacela Organizacije te se obvezala na provođenje njezinih dokumenata.

Misija OESS-a u Republici Hrvatskoj uspostavljena je u srpnju 1996. na poziv Republike Hrvatske, a temeljem Odluke broj 112 Stalnog vijeća OESS-a od 18. travnja 1996. Misija je pozvana kao međunarodni promatrski mehanizam u vrijeme povećanog interesa međunarodne zajednice u vezi s procesom reintegracije oslobođenih područja u ustavnopravni poredak nakon vojnoredarstvenih akcija "Bljesak" i "Oluja" te u vezi s procesom povratka izbjeglica i prognanika. Navedenom Odlukom definirani su osnovni zadaci Misije u vezi sa zaštitom ljudskih prava i ljudskom dimenzijom OESS-a te je osnovan stožer u Zagrebu s područnim uredima u Kninu i Vukovaru.

1. studenoga 2000. je ukinut posebni segment Misije koji se ostvarivao kroz policijsko promatranje.

OESS je 1992. godine ustanovio mandat visokog povjerenika za nacionalne manjine koji svoj Ured ima u Haagu. Osnovna zadaca u mandatu visokog povjerenika odnosi se na upozoravanje i poduzimanje odgovarajuće akcije u najranijoj mogući fazi u cilju sprječavanja daljnjeg razvoja napetosti koja ima mogućnost da se, kao prijetnja miru i stabilnosti te prijateljskim odnosima zemalja članica, razvije u etnički sukob unutar regije OESS-a. Visoki povjerenik djeluje neovisno nastojeći promovirati dijalog, povjerenje i suradnju između članica.

3. Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu

Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu je proces koji se provodi kroz konkretne projekte u cilju integracije regije u europske strukture. Važan je međunarodni instrument za stabilizaciju stanja u regiji te je povezan s Procesom stabilizacije i pridruživanja Europskoj uniji. Pakt ima tri radna stola od kojih je prvi posvećen demokratizaciji i ljudskim pravima s ciljem implementacije odredbi Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, svih tekovina OESS-a i Vijeća Europe u ovom području.

a) Unutar Prvog radnog stola Pakta o stabilnosti djeluje sedam radnih skupina:

Radna skupina za povratak izbjeglica sudjeluje u realizaciji projekta povrata osoba koji je u suradnji s UNHCR-om izradila Vlada Republike Hrvatske. Radna skupina suraduje i s drugim tijelima koja se u bave problemom izbjeglica. Od prosinca 2002. ova Radna skupina ujedinila se s Radnom skupinom za azil i migracije Trećeg radnog stola u novu inicijativu.

Radna skupina za ljudska prava i nacionalne manjine radi na mjerama za jačanje prava manjina i povjerenja između različitih zajednica. U Zagrebu je u prosincu 2000. organiziran seminar o pravnim aspektima prava nacionalnih manjina.

Radna skupina za medije zadužena je za promicanje slobode medija i to putem Povelje za slobodu medija (Media Charter) te pojedinačnih projekata. U svrhu implementacije odredbi Povelje u Hrvatskoj je osnovana Radna skupina medijskih profesionalaca.

Radna skupina za parlamentarnu suradnju podupire ulogu koju parlament ima u doprinosu stabilnosti u regiji. Hrvatski sabor organizirao je u rujnu 2000. sastanak na vrhu predsjednika parlamenata zemalja uključenih u Pakt te je prihvacena Zagrebacka deklaracija koja sadrži područja u kojima će parlament imati važnu ulogu u budućnosti.

Radna skupina za lokalnu demokraciju i prekograničnu suradnju temelji se na spoznaji da istinski regionalni razvitak te daljnja demokracija i stabilizacija jugoistočne Europe traži snažnu lokalnu podršku. To osobito vrijedi za pitanje prekogranične suradnje u sklopu koje model euroregija pokazuje dobre rezultate. U jugoistočnoj Europi su neka granicna područja već napravila prve korake prema intenzifikaciji prekogranične suradnje, institucionalizirajući je putem osnivanja euroregija, na primjer Bosna i Hercegovina – Hrvatska – Mađarska. Do sada je održan jedan sastanak ove Radne skupine u Bizovcu, u studenom 2002.

Radna skupina za mlade i obrazovanje koordinira djelatnosti na ovom polju. U okviru ove Radne skupine izradeno je Tematsko izvješće OECD-a za Hrvatsku o nacionalnoj politici obrazovanja, a u svibnju 2002. organizirana je i Međunarodna konferencija o obrazovanju. Ministarstvo prosvjete i športa kandidiralo se kao vodeći subjekt u nastavku projekta Povezivanje sjedišta obrazovanja za demokratsko građanstvo.

Također, sudjeluje na projektu Youth Neta te je u travnju 2002. bilo domaćinom evaluacijske Konferencije za projekt Youth Neta.

Radna skupina za jednakost spolova je na prvom sastanku u listopadu 1999.g. u Sarajevu dogovorila tri područja rada i djelovanja: jačanje uloge i utjecaja žena u politici, izborno zakonodavstvo i jednakost spolova te jačanje državnih tijela za zaštitu jednakosti spolova. Drugi sastanak održan je u Zagrebu u travnju 2000.g. te je dogovoren plan budućih aktivnosti i financijske podrške. Hrvatski sabor bio je domaćin Konferencije o jednakosti spolova koja se održala 12. srpnja 2002.g. uz sudjelovanje posebnog koordinatora Pakta o stabilnosti dr. Erharda Buseka. Na Konferenciji je pozdravljeno otvaranje Regionalnog centra za jednakost spolova u Zagrebu.

b) **Unutar Treceg radnog stola** djeluje: Radna skupina za suzbijanje trgovanja ljudima čija se problematika proteže kroz aktivnosti sva tri Radna stola. Radna skupina djeluje kroz sedam područja: podizanje svijesti, trening i programe razmjene, provedbu prava, programe zaštite svjedoka, pomoć pri povratku i reintegraciji, reformu zakonodavstva i prevenciju. Za svaku navedenu inicijativu određena je nadležna međunarodna organizacija (UNICEF, SECI, UNHCHR, Vijeće Europe). U Palermu je 13. prosinca 2000.g. potpisana Ministarska deklaracija o trgovanju ljudima na temelju koje su izradeni nacionalni planovi za suzbijanje trgovanja ljudima.

V. SUDIONICI U IZRADI NACIONALNOG PROGRAMA

Ured za ljudska prava je koordinirao aktivnostima vezanim uz pripremu i konačnu izradu Nacionalnog programa.

S obzirom na složenost materije, na prijedlog Ureda organizirani su okrugli stolovi i potaknute rasprave o pojedinim temama zaštite i promicanja ljudskih prava koje su polucile zaključke i prijedloge mjera za uklanjanje uocjenih nedostataka u području ostvarivanja ljudskih prava:

1. Sudionici okruglih stolova

Osobne i političke slobode i prava

- Prava stradalnika iz Domovinskog rata (Ured, 27. listopada 2003.)
- Zaštita prava osoba starije životne dobi (Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 24. svibnja 2004.)
- Ravnopravnost spolova (Ured za ravnopravnost spolova, 27. svibnja 2004.; Ured u suradnji s Koordinacijom za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, 14. -15. lipnja 2004.)
- Sloboda savjesti i vjeroispovijesti i javnog očitovanja vjere ili drugog uvjerenja (Ured u suradnji s Komisijom za odnose s vjerskim zajednicama, 15. lipnja 2004.)
- Ukidanje ropstva i ropstvu sličnih postupaka – trgovanje ljudima (Ured u suradnji s Veleposlanstvom SAD-a, 28. i 29. lipnja 2004.)
- Sloboda medija (Ured u suradnji s Centrom za ljudska prava, 29. lipnja 2004.)
- Prava osoba s invaliditetom (Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 24. rujna 2004.)
- Prava djeteta i zaštita mladih (Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 8. rujna 2004.)
- Pravo na azil (Ured u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, 26. listopada 2004.)
- Ukidanje svih oblika diskriminacije (Stručna skupina Povjerenstva za ljudska prava Vlade RH, rujna/listopad 2004.)
- Uloga javne uprave u ostvarivanju ljudskih prava (Ured u suradnji sa Središnjim državnim uredom za upravu, 19. listopada 2004.)

Gospodarska, socijalna i kulturna prava

- Socijalni dijalog (Ured u suradnji s Uredom za socijalno partnerstvo, 29. listopada 2003.)
- Socijalna skrb i zdravstvena zaštita – prava pacijenata, prava zatvorenika s duševnim smetnjama, osoba s duševnim smetnjama, zaštita ovisnika o opojnim drogama te ubrzano ostvarivanje prava u sporovima socijalnog osiguranja (Ured u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, 14. svibnja 2004.)
- Rehabilitacija, zapošljavanje i položaj na tržištu rada osoba s invaliditetom (Ured za socijalno partnerstvo, 20. i 24. svibnja 2004.)

Kolektivna i globalna prava

- Pravo na zdrav okoliš i zdrav život (Ured u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, 22. listopada 2004.)

Suradnja s tijelima državne vlasti i drugim institucijama

- Suradnja s pucim pravobraniteljem, pravobraniteljicom za djecu i pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova u podroccju zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj (Ured, 20. listopada 2003.)
- Suradnja s medunarodnim kaznenim sudovima – osposobljavanje hrvatskog pravosuđa za sudenje pociniteljima ratnih zlocina iz nadležnosti Medunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju u Haagu (Ured u suradnji s Pravnim fakultetom Sveucilišta u Zagrebu, 9. lipnja 2004.)

Radi uskladjivanja teksta Nacionalnog programa, Ured je organizirao cjelodnevne radionice u vremenu od:

- 27. do 29. listopada i od 8. do 12. studenog 2004.

2. Clanovi/ice Radne skupine za izradu Nacionalnog programa:

MILENA HORVAT *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi*

VESNA BECIC i DAVORKA MARTINJAK *Ministarstvo unutarnjih poslova*

JADRANKA HULJEV *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa*

dr. JANA ZEMBA *Ministarstvo obitelji, branitelja i medugeneracijske solidarnosti*

ĐURĐA ALANOVIĆ BOJOVIĆ *Ministarstvo pravosuđa*

LIDIJA FRIGELJ *Ministarstvo obrane RH*

ROMANA KUZMANIĆ i LORA VIDOVIĆ *Ministarstvo vanjskih poslova*

MARIJANA CIKOJA *Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva*

NADA BUDIMIR *Središnji državni ured za upravu*

PETRA RADIĆ *Ministarstvo europskih integracija*

BAHRIJA SEJFIĆ *Ured za nacionalne manjine Vlade RH*

LUKA MAĐERIĆ i VIŠNJA LJUBIĆIĆ *Ured za ljudska prava Vlade RH*

3. Vanjski/e suradnici/e na izradi Nacionalnog programa:

UREDI VLADE RH – ANA CVITKOVIĆ *Ured za socijalno partnerstvo*; RATKO MACEK, IVA KRALJ, TOMISLAV MAZAL *Ured za odnose s javnošću*; KATARINA IVANKOVIĆ KNEŽEVIĆ *Ured za ravnopravnost spolova*; SANJA MIKULIĆ *Ured za suzbijanje zlouporabe droga*; ANA BALABAND *Ured potpredsjednice Vlade RH*; FRANJO DUBROVIĆ *Komisija za odnose s vjerskim zajednicama*;

MINISTARSTVA – JAKŠA MULJACIĆ, BOJANA PEJKIĆ, SAŠA RAJIĆ *Ministarstvo pravosuđa*; JOZO CIKEŠ, ALIDA BITUNJAC, ZLATKICA MARINKOVIĆ, VIŠNJA BILIĆ, VLADIMIRKA KRALJEVIĆ, ZVJEZDANA BOGDANOVIĆ *Ministarstvo obitelji, branitelja i medugeneracijske solidarnosti*; LJEPŠA LISIĆ *Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva*; JADRAN ANTOLOVIĆ, ANTE MANDARIĆ, IVANA GRBAVAC, TOMISLAV JELIĆ *Ministarstvo kulture*; DRAGO BARUN *Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka*; IVAN VRGOĆ, KSENIJA BAUER, HRVOJE TOMLJENOVIĆ, dr. DANICA KRAMARIĆ, dr. MIRJANA ZNAOR, VESNA MIHANOVIĆ, VESNA MASTELA BUŽAN, dr. VALERIJA STAMENIĆ *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi*; INGA ŽIĆ, LIDIJA ŠINKO *Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva*; ŽARKO KATIĆ, JOSIP STRMOTIĆ, JOSIP ZAGORŠČAK, DRAŽEN VULETA, VIŠNJA STANIĆ ŠAJATOVIĆ, IVAN NOVOTNY *Ministarstvo unutarnjih poslova*; DIJANA GRACIĆ, MIRKO COSIĆ *Ministarstvo obrane RH*; MIRJANA POLIĆ BOBIĆ, NENAD MARKOVIĆ, DRAGUTIN FUNDA *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa*; ŽELJKO MIJATOVIĆ *Ministarstvo financija-Ured za sprječavanje pranja novca*; VIŠNJA JELIĆ MUCK, GORDANA VALČIĆ, MIRELA HOLY *Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva*;

SREDIŠNJI DRŽAVNI UREDI - PAVAO MATIĆIĆ, DAVOR LJUBANOVIĆ *Središnji državni ured za upravu*; prof.dr.sc. FJODOR RUŽIĆ *Središnji državni ured za e-Hrvatsku*;

UREDI DRŽAVNE UPRAVE U ŽUPANIJAMA - BRANIMIR POSAVEC *Ured državne uprave u Medimurskoj županiji*; MIRKO VILAJTOVIĆ *Ured državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji*; VERA PAJALIĆ *Ured državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji*;

PRAVOSUDNA TIJELA – DAMIR KOS *Vrhovni sud*; DRAŽEN TRIPALO *Županijski sud u Zagrebu*; BRANKA ŽGANTE ŽIVKOVIĆ *Visoki prekršajni sud*; MARIJA KRILETIĆ *Upravni sud RH*; LIDIJA SCHAUPERL, DRAGAN NOVOSEL, SLAVKO ZADNIK, TOMISLAV DUJMIĆ *Državno odvjetništvo*; ANAMARIJA LONČARIĆ *Županijsko državno odvjetništvo*; ŽELJKO ŽGANJER - *USKOK*;

PRAVOBRANITELJI - ANTE KLARIĆ *pucki pravobranitelj*; LJUBICA MATIJEVIĆ VRSALJKO *pravobraniteljica za djecu*; GORDANA LUKAĆ KORITNIK *pravobraniteljica za ravnopravnost spolova*;

HRVATSKI SABOR – KATARINA FUČEK *Saborski odbor za informiranje i medije*;

LOKALNA I PODRUČNA (REGIONALNA) SAMOUPRAVA - ROMANA GALIC Grad Zagreb – Gradski ured za zdravstvo, rad i socijalnu skrb; NENSI RADULOVIC, GRETA AUGUSTINOVIC Grad Zagreb; VALERIJA KELEMEN PEPEONIK Gradski zavod za planiranje razvoja grada i zaštitu okoliša;

SVEUCILIŠTA – prof.dr.sc. IVO JOSIPOVIC, doc.dr.sc. KSENIJA TURKOVIC, prof.dr.sc. IVAN KOPRIC, doc.dr.sc. ZLATA ĐURĐEVIC, doc.dr.sc. ALEKSANDRA KORAC, prof.dr.sc. JOSIP JANKOVIC, mr.sc. VIKTOR GOTOVAC, mr.sc. ĐORĐE GARDAŠEVIC, GORDANA MARCETIC Pravni fakultet Sveucilišta u Zagrebu; prof.dr.sc. VEDRANA VRKAŠ SPAJIC prof.dr.sc. DUBRAVKA MALEŠ prof.dr.sc. IVAN CIFRIC Filozofski fakultet Sveucilišta u Zagrebu, Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo Filozofskog fakulteta Sveucilišta u Zagrebu; prof.dr.sc. ZDRAVKA POLDRUGAC, doc.dr.sc. ANTONIJA ŽIŽAK, doc.dr.sc. DANIELA BRATKOVIC Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet;

VJERSKE ZAJEDNICE – JOSIP ŠANTIC Vojni ordinarijat; BORIS PETERLIN Savez baptističkih crkava; Evangelicka crkva u RH, Kristove crkve u RH i Makedonska pravoslavna crkvena opcina "Sveta Zlata Meglenska";

SINDIKATI – IVAN NAHTIGAL, IVAN MARICIC, MILICA CAVKIC i STJEPAN KRAJACIC Sindikat umirovljenika Hrvatske; MARINKA BOLJKOVAC BORKOVIC Sindikat novinara Hrvatske; DRAGICA MIŠELJIC Savez samostalnih sindikata Hrvatske; MARIJA HANŽEVACKI Nezavisni hrvatski sindikati;

UDRUGE NACIONALNIH MANJINA – Albansko kulturno društvo u Hrvatskoj, Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske, Društvo za ukrajinsku kulturu "Aleksa Pavlešin" ALIJA MEŠIĆ Udruga Roma Zagreba i Zagrebacke županije, Forum mađarskih prosvjetnih djelatnika u Hrvatskoj, Nacionalna zajednica Rusa Hrvatske, Narodno vijeće Srba, Njemačka narodnosna zajednica, Srpski demokratski forum, Unija zajednica Albanaca u RH, Židovska općina Osijek, Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj;

UDRUGE KOJE SE BAVE ZAŠTITOM LJUDSKIH PRAVA ŽENA – SUZANA KUNAC - B.a.B.e.;

UDRUGE KOJE SE BAVE ZAŠTITOM LJUDSKIH PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM – mr.sc. MIRJANA DOBRANOVIC Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida; dr. ZORISLAV BOBUŠ, MARICA MIRIC Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske; ANDRIJA HALEC, MIRJANA JURIŠA Hrvatski savez gluhih i nagluhih; MIROSLAV BEBEK Hrvatski savez slijepih; LJERKA BEGIĆ Hrvatski savez udruga za osobe s mentalnom retardacijom; LIDIJA BONACIĆ KREŠIĆ Udruga roditelja djece s posebnim potrebama "PUŽ" ;

UDRUGE KOJE SE BAVE STRADALNICIMA DOMOVINSKOG RATA – RADMILA KUDALJNJAK Hrvatska zajednica udruga roditelja poginulih branitelja iz Domovinskog rata; DANIJELO REHAK Hrvatsko društvo logoraša srpskih koncentracijskih logora; IVAN PŠENICA Savez udruga obitelji zatocenih i nestalih hrvatskih branitelja; NEDJELJKA BALOG Zajednica udruga udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata RH; SLAVICA MARINOVIC Zajednica udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata;

UDRUGE ZA ZAŠTITU I PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA – dr. BRANKA BUTORAC Udruga za zaštitu i promicanje prava bolesnika Pula; VLADIMIR LOKMER Matica umirovljenika Hrvatske; SELMA ROJNICA Transparenc y International Hrvatska; dr.sc. ANICA JUŠIĆ Hrvatsko društvo za hospicij; NATAŠA ĐUROVIC, MAŠA KASANIĆ, DEJAN PALIĆ Hrvatski pravni centar; GORDAN CRPIĆ Centar za promicanje socijalnog nauka crkve; BOŽO NOVAK Vijeće za medije HHO; BOJAN MUNJIN Hrvatski helsinški odbor; dr. NENAD JAVORNIK Hrvatski crveni križ; Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć iz Vukovara, Dalmatinski komitet za ljudska prava, Gradanski odbor za ljudska prava, Dom za zbrinjavanje zlostavljane djece "Rovinjsko sunce";

UDRUGE ZA ZAŠTITU OKOLIŠA - dr.sc. SELMA ŠOGORIĆ Hrvatska mreža zdravih gradova; JAGODA MUNIĆ Zelena akcija; LJILJANA MITOŠ SVOBODA, DRAŽEN HEČIMOVIĆ Udruga Osječki zeleni; MIRJANA KLIKA – APO/ usluge zaštite okoliša;

MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE - JASNA BARBERIĆ - UNHCR;

MEDIJI - DRAGUTIN LUCIĆ Hrvatsko novinarsko društvo; JELENA BERKOVIĆ Klub novinara; ŠTEFANIJA BOSNIĆ BLAGAŠ Redakcija programa nacionalnih manjina - HTV; MARINA BUJAN, TAMARA MARINKOVIĆ - HINA, ROMANA KOVAČEVIĆ Vecernji list; BRANKA VALENTIĆ, GORDANA PETROVIĆ, RAJKO ŠOBAT Vjesnik;

INSTITUTI, USTANOVE, ZAVODI, AGENCIJE, PODUZECA – prim.dr.sc. MIROSLAV GORETA Centar za forenzičnu medicinu; NEVENKA MIRKOVIĆ i JASENKA PA, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje; prim.dr.sc. SPOMENKA TOMEK ROKSANDIĆ, dr.med. GORAN PERKO Centar za geontologiju, Zavod za javno zdravstvo; LUCA SLIŠKOVIĆ Staracki dom "Sveta Ana" u Zagrebu; ANDREA FELDMAN Institut otvoreno društvo Hrvatske; ZRINJKA PERUŠKO, HRVOJE BUTKOVIĆ Institut za međunarodne odnose; dr.sc. GORDANA BULJAN FLANDER, ANA KARLOVIĆ Poliklinika za zaštitu zlostavljane i zanemarivane djece Grada Zagreba; MARIO ŠIMUNOVIĆ Odgojni zavod Turopolje; dr.sc. VLASTA ILIŠIN Institut za društvena istraživanja; LJILJANA PALINKAŠ Pliva; ZORAN STANIĆ Hrvatska elektroprivreda; MIRJANA MATEŠIĆ Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj.

O B R A Z L O Ž E N J E

donošenja Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od 2005. do 2008. godine

I. OSNOVA ZA DONOŠENJE

Vlade država članica Ujedinjenih naroda, zajedno s nevladinim organizacijama i članovima međunarodne zajednice, organizirali su 1993. godine u Becu međunarodnu Konferenciju o ljudskim pravima, na kojoj je sudjelovala i delegacija iz Republike Hrvatske.

Beckom deklaracijom i Planom djelovanja usvojenima na Beckoj konferenciji predložene su osnovne smjernice za provedbu i osiguranje ljudskih prava odnosno zaštitu prava svakog čovjeka širom svijeta, a preporukama usvojenim Beckom deklaracijom i Planom djelovanja jasno su određene aktivnosti za unaprjeđenje ljudskih prava, posebice na nacionalnoj razini države, gdje se na stanje ljudskih prava najviše utječe.

Slijedom navedenog, Povjerenstvo Vlade RH za ljudska prava osnovalo je 2002. godine Radnu skupinu za izradu "Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj" (u daljnjem tekstu: Radna skupina), s koordinativnom ulogom Ureda Vlade RH za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Ured).

Pri izradi Nacionalnog programa, Radna skupina rukovodila se:

- Priručnikom UN-a za izradu nacionalnog programa zaštite ljudskih prava (iz 2000. g.),
- preporukama Ureda UN-a Visokog povjerenika za ljudska prava (posjetili Ured 2002.g.),
- dosadašnjim primjedbama i preporukama na koje su ukazivala godišnja izvješća međunarodnih organizacija o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj,
- godišnjim izvješćima o radu pučkog pravobranitelja,
- godišnjim izvješćima o stanju ljudskih prava u RH objavljivana od pojedinih nevladinih organizacija
- primjedbama i preporukama nadležnih odbora međunarodnih institucija (Ujedinjenih naroda i Vijeca Europe) vezano uz provedbu međunarodnih instrumenata tih institucija,
- iskustvima nositelja izrade švedskog i norveškog nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava
- mišljenjem Europske komisije o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji i europskom partnerstvu
- Programom Vlade RH u mandatnom razdoblju 2003. do 2007. godine.

Na 2. sjednici Povjerenstva za ljudska prava Vlade RH održanoj 1. prosinca 2004. godine prihvaćen je Nacrt prijedloga Nacionalnog programa, te je predloženo njegovo upucivanje Koordinaciji za društvene djelatnosti i ljudska prava Vlade RH.

II. AKTIVNOSTI I CILJEVI RH U POJEDINIM PODRUČJIMA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA

Republika Hrvatska po prvi puta pristupa izradi ovakvog dokumenta koji će na cjeloviti način obuhvatiti navedenu problematiku, za što je bila potrebna dobra međuresorna suradnja i povezanost svih središnjih tijela državne uprave, jer sadržaj programa ovisi o doprinosu svakog pojedinog tijela.

Nacionalnim programom zaštite i promicanja ljudskih prava od 2004. do 2008. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni program) utvrđuju se:

- osnovne kategorije ljudskih prava i temeljnih sloboda u RH
- uređuje se sustavni pristup zaštiti i promicanju ljudskih prava, aktivnosti RH u ostvarivanju i promicanju ljudskih prava na međunarodnoj razini
- regionalna suradnja
- proces stabilizacije i pridruživanja Europskoj uniji

- istice važnost obrazovanja i edukacije o ljudskim pravima
- utvrđuju prioriteta područja zaštite ljudskih prava u daljnjem radu Vlade na zaštiti i promicanju ljudskih prava u RH - uz određivanje ciljeva koje će Republika Hrvatska poduzimati za rješavanje određenih problema u petogodišnjem razdoblju.

U ostvarivanju ljudskih prava, Nacionalni program obuhvaća sva potrebna područja djelatnosti:

- lokalnu razinu – putem županijskih koordinacija za ljudska prava, drugih povjerenstava i odbora, te ureda državne uprave u županijama uz podršku i aktivnu suradnju s civilnim društvom;
- državnu razinu – uključujući sva tijela državne vlasti;
- međunarodnu razinu – uključujući međunarodnu suradnju Republike Hrvatske na području ljudskih prava, uz ispunjavanje međunarodnih obveza Republike Hrvatske u njihovom poštivanju.

Nacionalnim programom, Vlada Republike Hrvatske želi:

- zaštititi, promicati i unaprijediti ljudska prava u Republici Hrvatskoj, posebice onih područja ljudskih prava za koje drži da iziskuju prioriteta rješavanje postojećih problema,
- podići razinu svijesti svakog pojedinca o važnosti poznavanja i ostvarivanja ljudskih prava,
- unaprjeđivati suradnju u sustavu tijela Republike Hrvatske za zaštitu i promicanje ljudskih prava,
- sustavno obrazovanje i edukaciju o ljudskim pravima,
- stvoriti uvjete za brži razvoj civilnog društva.

Koordinacija izrade Nacionalnog programa povjerena je *Uredu za ljudska prava* obzirom je izrada navedenog programa propisana djelokrugom rada samog Ureda. Kako se radi o zahtjevnom projektu, u Radnu skupinu uključeni su predstavnici svih tijela državne uprave, čime se željela osigurati cjelovita obrada pojedinih područja ljudskih prava, te razmotrili svi raspoloživi podaci i kvalitetno predvidjele buduće mjere.

Kako područje ljudskih prava prerasta interese državne uprave, konzultirano je mišljenje i prijedlozi brojnih predstavnika (oko 200) kako iz državnih institucija, sveučilišta, tako i sindikata i poslodavaca, nevladinih organizacija, udruga nacionalnih manjina, vjerskih zajednica i slično, te su organizirani brojni okrugli stolovi i radionice.

III. IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU NACIONALNOG PROGRAMA

Za provedbu ovoga Nacionalnog programa ne treba osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu. Operativnim godišnjim planovima utvrdit će se nositelji provedbe mjera koji će planirati sredstva potrebna za provedbu programa, u okviru svoga djelokruga.

SAŽETAK

NACIONALNOG PROGRAMA ZAŠTITE I PROMICANJA LJUDSKIH PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2005. DO 2008. GODINE

Vlade država članica Ujedinjenih naroda, zajedno s nevladinim organizacijama i članovima međunarodne zajednice, organizirali su 1993. godine u Becu međunarodnu Konferenciju o ljudskim pravima koja je, kao prva konferencija o ljudskim pravima, bila važan događaj u povijesti međunarodne zajednice i njezinim naporima u zaštiti i promicanju ljudskih prava.

Beckom deklaracijom i njenim provedbenim planom usvojenima na Beckoj konferenciji predložene su osnovne smjernice za provedbu i osiguranje ljudskih prava odnosno zaštitu prava svakog čovjeka širom svijeta. Preporukama su određene aktivnosti za unapređenje ljudskih prava, posebice na nacionalnoj razini države gdje se na stanje ljudskih prava najviše utječe.

Jednom od preporuka (članak 71., glava II) države članice Ujedinjenih naroda pozvane su da pristupe izradi nacionalnog programa/plana djelovanja zaštite i promicanja ljudskih prava kojim će poduzeti mjere za osiguranje zaštite ljudskih prava kao i aktivnosti za promicanje ljudskih prava.

Republika Hrvatska po prvi puta pristupa izradi ovog dokumenta koji će na cjeloviti način obuhvatiti navedenu problematiku, za što je bila potrebna dobra međuresorna suradnja i povezanost svih središnjih tijela državne uprave, jer sadržaj programa ovisi o doprinosu svakog pojedinog tijela.

Nacionalnim programom zaštite i promicanja ljudskih prava od 2004. do 2008. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni program) utvrđuju se:

- **osnovne kategorije ljudskih prava i temeljnih sloboda u RH** (točka 2.3.)
- **uređuje se sustavni pristup zaštiti i promicanju ljudskih prava, aktivnosti RH u ostvarivanju i promicanju ljudskih prava na međunarodnoj razini** (točka 3.)
- **regionalna suradnja** (točka 3.1.1.2. i Dodatak IVD)
- **proces stabilizacije i pridruživanja Europskoj uniji** (točka 3.2.)
- **istice važnost odgoja i obrazovanja za ljudska prava** (točka 4.)
- **utvrđuju prioritetna područja zaštite ljudskih prava u daljnjem radu Vlade na zaštiti i promicanju ljudskih prava u RH - uz određivanje ciljeva koje će Republika Hrvatska poduzimati za rješavanje određenih problema u petogodišnjem razdoblju** (točka 5.)

U ostvarivanju ljudskih prava, Nacionalni program obuhvaća sva potrebna područja djelatnosti:

- lokalnu razinu – putem županijskih koordinacija za ljudska prava, drugih povjerenstava i odbora, te ureda državne uprave u županijama uz podršku i aktivnu suradnju s civilnim društvom;
- državnu razinu – uključujući sva tijela državne vlasti;
- međunarodnu razinu – uključujući međunarodnu suradnju Republike Hrvatske na području ljudskih prava, uz ispunjavanje međunarodnih obveza Republike Hrvatske u njihovom poštivanju.

Nacionalnim programom, Vlada Republike Hrvatske želi:

- zaštititi, promicati i unaprijediti ljudska prava u Republici Hrvatskoj, posebice onih područja ljudskih prava za koje drži da iziskuju prioritetno rješavanje postojećih problema,
- podići razinu svijesti svakog pojedinca o važnosti poznavanja i ostvarivanja ljudskih prava,
- unaprijediti suradnju u sustavu tijela Republike Hrvatske za zaštitu i promicanje ljudskih prava,
- sustavno obrazovanje i edukaciju o ljudskim pravima,
- stvoriti uvjete za brži razvoj civilnog društva.

Kako područje ljudskih prava prerasta interese državne uprave, konzultirano je mišljenje i prijedlozi brojnih sudionika (oko 200) kako iz državnih institucija, sveučilišta, tako i predstavnika sindkata i poslodavaca, nevladinih organizacija, udruga nacionalnih manjina, vjerskih zajednica i slično, te su organizirani brojni okrugli stolovi i radionice.

Nacionalnim programom predviđeno je 16 prioriteta područja zaštite i promicanja ljudskih prava i to kako slijedi:

18. nacionalne manjine
19. prava aktivnih sudionika i stradalnika rata
20. zatocene i nestale osobe
21. ubrzavanje povratka i povrata imovine
22. posebna zaštita obitelji
23. djeca i mladi
24. osobe starije životne dobi
25. osobe s invaliditetom
26. ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti
27. skrb o posebno osjetljivim skupinama građana (zaštita prava osoba s duševnim smetnjama, ovisnika o opojnim drogama i osoba zaraženih HIV-om/AIDS-om)
28. suzbijanje rasne i druge diskriminacije
29. suzbijanje trgovanja ljudima
30. suzbijanje korupcije
31. vjerska prava i slobode
32. sloboda medija
33. pravo na zdrav život i okoliš.

S obzirom na složenost materije, organizirani su okrugli stolovi i potaknute rasprave o pojedinim temama zaštite i promicanja ljudskih prava koje su polucile zaključke i prijedloge mjera za uklanjanje uocjenih nedostataka u području ostvarivanja ljudskih prava:

Osobne i političke slobode i prava

- Prava stradalnika iz Domovinskog rata (Ured, 27. listopada 2003.)
- Zaštita prava osoba starije životne dobi (Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 24. svibnja 2004.)
- Ravnopravnost spolova (Ured za ravnopravnost spolova, 27. svibnja 2004.; Ured u suradnji s Koordinacijom za ravnopravnost spolova Grada Zagreba, 14.-15. lipnja 2004.)
- Sloboda savjesti i vjeroispovijesti i javnog očitovanja vjere ili drugog uvjerenja (Ured u suradnji s Komisijom za odnose s vjerskim zajednicama, 15. lipnja 2004.)
- Ukidanje ropstva i ropstvu sličnih postupaka – trgovanje ljudima (Ured u suradnji s Veleposlanstvom SAD-a, 28. i 29. lipnja 2004.)
- Sloboda medija (Ured u suradnji s Centrom za ljudska prava, 29. lipnja 2004.)
- Prava osoba s invaliditetom (Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 24. rujna 2004.)
- Prava djeteta i zaštita mladih (Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 8. rujna 2004.)
- Pravo na azil (Ured u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, 26. listopada 2004.)
- Ukidanje svih oblika diskriminacije (Stručna skupina Povjerenstva za ljudska prava Vlade RH, rujna/listopad 2004.)
- Uloga javne uprave u ostvarivanju ljudskih prava (Ured u suradnji sa Središnjim državnim uredom za upravu, 19. listopada 2004.)

Gospodarska, socijalna i kulturna prava

- Socijalni dijalog (Ured u suradnji s Uredom za socijalno partnerstvo, 29. listopada 2003.)

- Socijalna skrb i zdravstvena zaštita – prava pacijenata, prava zatvorenika s duševnim smetnjama, osoba s duševnim smetnjama, zaštita ovisnika o opojnim drogama te ubrzano ostvarivanje prava u sporovima socijalnog osiguranja (Ured u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, 14. svibnja 2004.)
- Rehabilitacija, zapošljavanje i položaj na tržištu rada osoba s invaliditetom (Ured za socijalno partnerstvo, 20. i 24. svibnja 2004.)

Kolektivna i globalna prava

- Pravo na zdrav okoliš i zdrav život (Ured u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, 22. listopada 2004.)

Suradnja s tijelima državne vlasti i drugim institucijama

- Suradnja s pucim pravobraniteljem, pravobraniteljicom za djecu i pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova u području zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj (Ured, 20. listopada 2003.)
- Suradnja s međunarodnim kaznenim sudovima – osposobljavanje hrvatskog pravosuđa za suđenje počiniteljima ratnih zločina iz nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju u Haagu (Ured u suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, 9. lipnja 2004.)